

מדיניות ניטרלית - הלבת למעשה

**תולדות היחסים הדיפלומטיים בין
шовודיה לישראל**

משה יגר

**מדיניות ניטרלית – הלבת למשה
תולדות היחסים הדיפלומטיים בין
שוודיה לישראל**

משה יגר

פרסומי המכון * 45
מכון לאונדז דיויס ליחסים בינלאומיים
האוניברסיטה העברית בירושלים, 1993

Moshe Yegar

Neutral Policy - Theory Versus Practice
Swedish - Israeli Relations

Published by the Leonard Davis Institute for international Relations
The Hebrew University of Jerusalem
January 1993

עריכה והביהה לדפוס: אביכה בן-אזור
סודר-מחשב: אתי מלמד

ISSN 0792-4933

פרסום המכוון מס' 45, המכוון ליחסים בינלאומיים ע"ש לאונרד דיוויס
אוניברסיטת העברית בירושלים, נואר 1993

תוכן הפרסום אינו משקף בהכרח את מדת המכוון.

תוכן העניינים

5	הקדמה
7	1. מבוא
13	2. יחסיו שוויה - ישראל, שנים הראשונות
25	3. אולף פאלמה - עקרונות מדיניות החוץ השווית, 1969- 1976
34	4. הממשלה הראשונה של אולף פאלמה והסתטוק הערבי-ישראלי, 1976-1969
47	5. ממשלה הקואליציה "הברוגנית": אוקטובר 1976 - אוקטובר 1982
58	6. המפלגה הסוציאל-דמוקרטית חוזרת לשטון
77	7. ביקור רפואי בשטוקהולם, 6-4 בדצמבר 1988, ולאחריו
85	8. סיכום
93	הערות
103	מקורות

"A furore Normannorum, libra nos Domine"

(מ"זעט אנשי הצפון, הצלינו-נא אלהים")

תפילה מימי פשיטות הויקינגים על אירופה

הקדמה

שורדיה שכנת בשוליה הצפוניים של יבשת אירופה. שטחה נרחב (449,964 קמ"ר) אך מספר תושביה מועט יחסית (כשמונה וחצי מיליון). התפקיד שמילאה שוודיה בההיסטוריה של אירופה היה לרוב שולי למדן. עם זאת, ראוי לציין שפעמים בתולדותיהם הגיעו השוודים צורך לפחות גבולותיהם והتوزעותם של פריזות אלה היו מרשימות. לראשונה עשו זאת בפשיטות הויקינגים במאות ה-9 עד ה-11. פשיטות אלה היו מיזוג של מסעות שוד, מלחמה וஸחר גם יחד, ובמהלכן הגיעו למרחקים עצומים. בשניה היו אלה מסעות המלחמה של המאה ה-17 לאירופה המרכזית והמורחת, שמקור הרווחתם היה דת-תיאולוגי, מושלב בהרפותקנות צבאית ותאונות לחימה לשמה. העם השודי הקטן (נאמד אז ב-4 מיליון) הקים צבא אדיר ורב יכולת שהפיק חתימתו על מעצמות גדולות וחזקות. מלחמות אלה חדרו רק לאחר שתשכה של שוודיה.

דומה שלא יהיה זה מופרץ לראות בהתרצות הפתלנות הדיפלומטית השוודית הבינלאומית, שהחלה בראשית שנות השבעים של מאה זו (עם עליית אולף פאלמה לשטון), פרץ שלישי של ארגואה לאומי, שהקנה לשוודיה מעמד בזירה הבינלאומית העולה בהרבה על משקלה הכלכלי המשמעותי. התרצות זו נבעה על תערובת של אידאולוגיה רדיקלית, דוקטוריניות מואוד באופיה, נוסח שנות הששים, יחד עם שיקולו תועלת מסחרית-כלכלית ושאיפה לעשיית רוחחים. קשה להעריך כמה זמן יימשך פרץ זה של ארגואה דיפלומטי. יידייו ותלמידיו של אולף פאלמה ממשיכים, בinityים, בדרך הדיפלומטי שהתווה מנהיגם, אך השינויים העצומים והמהירים העוברים בשנים האחרונות על רוב ארצות העולם, וביחד על אירופה, משפיעים, כמובן, גם על מעמדה המדיני של שוודיה, וקרוב לוודאי - גם על מצבה הכלכלי. קשה לצפות את כיווני ההתרומות של מדינות החוץ השוודית. הדבר תלוי בגורמים רבים שהוחוץ לשלייתה של שוודיה. הדבר היחיד שאפשר להניחה בזודאות-מה, הוא שהמפלגה הסוציאל-דמוקרטית השלט בשוודיה מאז 1932, בהיותה דוקטורינית באופיה, תעשה

כמיטב יכולתה שלא לשנות כיון. ואם תנסה את דרכה למרות הכל, יהיה זה כונצתה מלחצים חזקים ומהתפוחיות ביריה הבינלאומית.

ראוי לציין, כי בדיקת החומר והעיוון במקורות מצביים על כך, שאחד הגורמים המשפיעים החזקים ביותר על עיצוב האידאולוגיה השוואתית בתחום הפעילות הבינלאומית היה ברונו קרייסטקי. בשנים הארוכות בהן עמד מנהיג סוציאל-demокרטיה זה בראש ממשלה אוסטריה (1970-1983) דרך כוכבו בשם זוירה הבינלאומית כתומך ברעיון הדשאנט האירופי, ב"דיילוג צפון-דרומי" ובזכות ההגדרה העצמית לפוליטינים. בכל הסוגיות אלה השפיע הרבה על אולוף פאלמה הצער ממנו, שהפך אף הוא לאחד מראשי האינטנסיבי הסוציאליסטי. ב-1979 היה קרייסטקי המנהיג המערבי הראשון שקיבל את פני יאסר ערפאט. התפקיד המרכזי שמילא קרייסטקי באינטנסיבי הוטוציאליסטי העניק משקל מיוחד לפעולותיו בתחום זה בשוויה, כמו גם בקרב מפלגות סוציאל-demokratיות אחרות.

הסוגיה הפלסטינית- אש"פ'ית ומקומה המרכזי למדzi במדיניות החוץ של שודיה מאז ראשית שנות השבעים, שמן הדין שתעורר את עניינו של הישראלי, היא שמשכה את תשומתibi בתקופת שירותו כשריר ישראל בשטוקהולם (נובמבר 1988 - ספטמבר 1990) והביאתני לעסוק במחקר שלפנינו.

עבדה זו מבוססת על חומר גליי בלבד. המקורות השוואתיים הרשמיים נמצאים בהישג ידו של החוקר, אף בתרגום לאנגלית שנעשה על ידי משרד החוץ השודי עצמו. גם חומר אחר, כולל עתונות, ניתן להשגה באנגלית. קיימת גם ספרות שوذית ענפה למדzi בענייני מדיניות חוץ שפורסמה על ידי "המכון השודי" (The Swedish Institute). אפשר לראות את פרסומי המכון הזה כمبرטאים דעתם המקובלות על הממשלה ועל המפלגה הסוציאל-דמוקרטית. זאת, משום ש"המכון השודי" הוא רשות ההסברה הרשמית של ממשלה שوذיה ומשום שרובי הספרים והחוברות בהוצאות המכון הם נושאי משרות רשמיות הדנים בתחום יעיסוקם, גם אם בפתח הפרסומים הנזכרים מצוין שהדברים הם על דעת כתוביהם ואינם מבטאים עמדות רשמיות.

השתדלתי שלא להביע דעתות אישיות, אלא לעסוק בניסיון לשחרר את ההתפוחות ההיסטוריות ביחס לשודיה - ישראל, ולהבין את מניעיהם של מעבדי מדיניות החוץ השוואתית. אם למרות זאת נדמה לקורא שבמקום זה או אחר הובעה דעתה, יש לראות בכך הבעת דעת אישית של המחבר, שבשות פנים אינה מייצגת דעתה הישראלית רשמית כלשהי.

1. מבוא

הזיקה לארץ הקודש הייתה חלק בלתי נפרד מן הציוויליזציה הנוצרית, גורם משיכה רב העוצמה לעולי רגל ונוסאי צלב ומוקד להתעניינותם של מדינאים. לאחר ההתקנות האטיות והמאוחרות יחסית של ארכט במחצ' המאה ה-11, הגיעו גם שוודים אל הארץ, אם כי במספרים קטנים יותר מאשר בני ארץם אחרים באירופה, שהתגלו מאות שנים קומות לנו.¹

כתובות שנמצאו בשוודיה, חוקיות על סלעים בכתב רוני עתיק, מעידות על כמה ייקנגים שעלו לרוגל לירושלים, כנראה בשנת 1027.² בשנת 1372, בהיותה כבר בת שבעים שנה, יצא הקדושה השודית בירגיטה (Saint Birgitta, 1300-1373) למסע של עלייה לרוגל לארץ הקודש. בירגיטה יסדה את מסדר הבירגיטיות, שנקרא על שמה. עוד בזמניה זכתה להשפעה רוחנית ופוליטית רבה. בירושלים שהה חודשים אחדים. זמן קצר לאחר שובה ממפעעה נפטרה ברומה והובאה לקבורה בשוודיה. בשנת 1391 הוכרזה כקדושה על ידי הכנסייה הקתולית. ביחסה יהודים לא הייתה בירגיטה משוחררת ממושגים שליליים.³

במאה ה-16 הצליפה שוודיה לתנועת הרפורמציה, שהתפשטה באירופה, וקיבלה עליה את הלותרניות. אך בז' התחילו לימודי עברית בחוגי הכנסייה, בעיקר - באוניברסיטה של אופסאללה (על סמל אוניברסיטה זו מופיע התיבה "יהוה" בערבית). תיבת זה מופיע גם בכנסיות רבות ברחבי המדינה). בוגרי האוניברסיטה מצויים כתבי יד של נאומים שנישאו בעברית. לא רחוק מאופסאללה, על סלע ליד העירה אר비יהוס (Örbyhus), חוקה כתובת עברית שתוכנה קשור, כנראה, בתככי חצר המלכות ומעשה רצח שאירע בה. יש השערה שהכתובה נחקקה בסוף המאה ה-16, על ידי איש דת ידוע עברי שזכה לא נודעה. חלק מהכתבות ניתנת במרוצת השנים, אך באוטיות העבריות שנתרו אפשר לפענן קריאה לגנות את הרוצח ולנקום בו. ידוע העברית הקדום ביותר הידוע לנו היה ניקולאוס אולאי בותנייזיס (Nicolaus Olai Bothniesis), ש לימוד עברית ותיאולוגיה במכלולות בשטווהולם ובאוניברסיטת אופסאללה משנת 1586 ואילך. יהודים לא היו או בשוודיה וההנחה המקובלת היא שראשוני המורים לעברית היו

מומרים, או כמורים שהובאו מארצות מרכז אירופה⁴, התעניינות מיוחדת בעברית גילה, בתקופה הרבה יותר מאוחרת, המחזאי והסופר השודי הידוע אוגוסט סטרינדברג (1849-1912). הוא למד עברית ואף פרסם ספר ומאמרים על הלשון העברית.⁵

במאה ה-18 סיירו בארץ-ישראל כמה שודדים, רובם - בשליחות המלך השודי קארל השני (1682-1741), שאף העלו את רשמייהם על הכתב. שלוחת ראשונה ובה שלושה קצינים שודדים, בראשותם - קורניליוס לוס (Cornilius Loos, 1686-1738) ביקרה בארץ בשנת 1710. לוס רשם יומן וערך רישומים ומפות, שהליכם הגדול אבד. השלוחת השנייה מטעם המלך קארל השני יצאה ב-1712. השתתפה בה הקומר והමזרון מיכאל אנמן (Michael Eneman, 1676-1714) ובן לוויתנו, שנפטר בעכו. אנמן כתב יומן המשמש מקור חשוב לתיאור ארץ-ישראל במאה ה-18. נוסע נוסף שנשלח בשירות קארל השני היה הארכילגמונון הנריק בנזליוס (Henrik Benzelius), שיצא למסעו בשנת 1715, וכמה מכתביו נשמרו. שודדים אחרים, שכתבו ספרי מסע על ביקוריהם בארץ, היו הרופא וחוקר הטבע פרדריק הסקויסט (Fredrick Hasselquist) שביקר בארץ-ישראל בשנת 1751; החומר יעקב ברגרן (Jacob Bergren) שהה בארץ ב-1821; הסופרת פרדריקה ברמר (Frederika Bremer, 1865-1801) שבקרה בארץ ב-1859-1862; פרטמה ספר בשם "مسעות הארץ הקדוש"; והחוקר והגיאוגרף סוון הדין (Sven A. Hedin, 1865-1952) שליחיו של היטלר ותומך בנאצים, שביקר בארץ ב-1916 וشنותיים לאחר מכן פרסם את רשמייו בספר "ירושלים".⁶

בימי הביניים, כאשר יהודים לא הורשו להתיגורר בשודיה ומקור המידע עליהם היו כתבי הקודש, הפיצה הכנסייה הלותרנית תדמית דמוית של היהודי הבוגני, רוצח האל. כביתר ארצות אירופה, רווחה גם בשודיה אנטישמיות מסוימת, בייחוד מן המאה ה-17 ואילך.⁷

במאה ה-19 הייתה התעניינות התייאולוגית בארץ-ישראל לנסיוν התysi'שות שודית בירושלים. ב-1896 הצטרפה קבוצה של כמה עשרות שודדים מהוז דאלרנה (Dalarna) שבשודיה התקינה למושבה, שהוקמה ב-1811 מוחז לחומות ירושלים על ידי אמריקאים ממוצא היהודי. הם עסקו בחקלאות, באրיגה, בתפירה, באפייה ובמלacons אחירות ומכרו את תוצרתם. הם אף ייצרו מזכרות הארץ הקדוש ומכרו אותן. בitem העיקרי היה בשיח' גיראת, במקום הידוע ביום כמלון "אמריקן קולוני". פילוגים וסטטוכים הביאו להתרקות המושבה באמצע שנות העשרים. הסופרת סלמה לאגרלף (Selma Lagerlöf) ביקרה במקום ב-1900, יחד עם חברותה היהודיה סופי אלקן (Sophie Alken)

(Alkan 1901), ולאחר מכן פרסמה שני ספרים: "ירושלים שבDALRNAה" (1901) ו"ירושלים בארץ הקדש" (1902). לימים נקרא על שם חספנות כפר הנעור, הנמצא בדרך המוביל אל בית החולים הדסה בעין כרם, כפר סלמה. הוא נוסד בעוזרת תרומות משודזיה ומcone גם "הכפר השודדי". בשנת 1913 פרט אrik Aurelius (Erik Aurelius), פרופסור למקרא באוניברסיטת לונדון, ספר בשם "תמונה פלשתינית", על נסיעותיו בארץ הקודש. הספר לא עסק בהתיישבות היהודית בארץ-ישראל, אך תרם הרבה להגברת המודעות והעניין בארץ-ישראל מצד יהודים רבים. תיאורי על האיכרים מDALRNA שהתיישבו בירושלים ריגשו במיוחד. בשליה 1989 ערכו צazzi המתישבים מDALRNA ביקור נסטלגי במקום שבו התישבו אבותיהם ועל קברותיהם בירושלים. בימיון בן זמנו להתעניינות התיאולוגית השודדי הוא "המכון התיאולוגי השודדי", שנוסף ב-1951 והשוכן כיום ב"בית תבור", ברחוב הנביאים בירושלים. זה מוסד לותראני, המסתמך למרכז הכנסייה הלותראנית השודדי באופסאל. נרכשות בו השתלמות לכמרים במקרא, ביהדות, בעברית ובידיעת ארץ-ישראל, והוא פועל לקיום דיאלוג בין הדתות.⁶ עם זאת יש להטעים, שרוב הקשרים עם ארץ-ישראל המתוארים לעיל והביקורים שנערכו בה, נעדרה מהם הזיקה לרעיון שבית ציון אשר מלאה תפקיד בולט בתנועות נוצריות אחרות בארץופה ובארצות-הברית, במיוחד במאה ה-19. לרוב ההתעניינו השודדים בארץ-ישראל רק כאשרם של ישי הנוצרי.

הכנסייה לשודדי הורתה ליהודים רק בסוף המאה ה-18, אם כי ייתכן שהיה כאלה שקיבלו אישור ישיבה זמני או שגרו בארץ באופן בלתי חוקי עוד לפני כן. המלך קארל ה-12 הרשה לכמה ספקי צבא יהודים לגור בשודיה במשך תקופה שלא עולה על עשר שנים. רק ב-1774 התיר גוסטאב ה-3 (1792-1746) לקבוצת יהודים מגרמניה להתיישב בשלוש ערים בשודיה, כיוון שנזדקק לכישורייהם. המלך נתקל בהתנגדות למדייניות ובשנת 1782 הותקנו תקנות שהגדירו את היהודים כ"מושבה זורה", קבעו את זכויותיהם - בעיקר בענייני דת - והתילו הגבלות על אורחות חייהם. כמה מהגבלות אלו בוטלו ב-1838 ואחרות - ב-1853. ב-1865 ניתנה ליהודים הזכות לבחור פרלמנט, אך לא להיבחר. הזכות להיבחר ניתנה להם רק ב-1870. ההגבלה המפלגה האחראית, שמנעה מן היהודים את הזכות להתמנות שרים במלוכה, בוטלה רק ב-1951. ב-1880 נאמד מספר היהודים בשודיה ב-3000 נפש. אותם ימים החלו מגיעים פליטי הפגרומים מروسיה ואף מפולין. הללו עוררו גם פעילות ציבורית מסוימת בקרביה. בשנות השלישי של המאה העשרים הגיע גל נוסף של יהודים מגרמניה ומאוסטריה.

ממשלה שוודית השתדלה לצמצם את מספר הפליטים הבאים מחשש להחמרה באבטהה ששרה בארץ ועל מנת למנוע את התגברות האנטישמיות, שרווחה או בקרב חוגים וחברים למדעי - בחוגי הקצונה, האקדמיה, הכתפיס וה תעשייה, הפקיות הממשלתיות הבכירה ואנשי החצר. נסיעות שנעשו ערב מלחמת העולם השנייה לשנות את מדיניות שוודיה ולהציג התייר כńסה יהודים נרדפים הביאו לתוצאות הפוכות, כאמור - לתגובה אנטישמית ולהחרמת התקנות. למעשה של דבר, הייתה שוודיה סגורה להגירות יהודים בשנים 1938-1940. אפשר להניח, כי לפחות כמה עשרות אלפי יהודים היו ניצלים אילו נתנה להם רשות כניסה. מען הצד יzion, שבנין זה לא נגעה שוודיה באופן שונה ממדינות אחרות. הויכוח, המתנהל עד היום בין היסטוריונים שונים בקשר ליחסה של שוודיה לנרדפים יהודים, מ庫רו בעובדה שכבר אז נהגו מנהיגיה הפליטים של שוודיה לטעון, כי מדיניות ארצם מושתתת על ערכים מוסריים וחומניטריים.⁹

הוויכוח בשאלות המדיניות של אותה תקופה קשור גם בהערכת המדיניות הניטרלית של שוודיה והדרך שבה הופעלה ביחס לשכנותיה. פינלנד אוכזבה קשות מיחט שוודיה ככליה בשעת מצוקתה, כאשר הותקפה על ידי ברית-המועצות ב"מלחמת החורף" המפורסמת בשליה 1939 וראשית 1940.¹⁰ מדיניות הניטרליות "הפתלתלה" (devious) של שוודיה השאירה צלקות לא רק על מצפון הלאומי של שוודיה עצמה, ועוד טיפול בכך בהמשך הדברים, אלא גם על יחסיה עם שתי שכנותיה המאוכזבות האחרות - דנמרק ונורווגיה - שנכ辩证 בידי גרמניה הנאצית. שוודיה, שבה שלטה או המפלגה הסוציאל-דמוקרטית, הייתה היחידה מבין המדינות הנורדיות שנמלטה מכיבוש ומחרס במלחמות-העולם, וכן ניצלה את החזמנאות להפיק רווחים משיתוף פעולה עם הנאצים. מקום בולט בעסקאות אלו מילאו הבנקאים האחים יעקב ומרקוס ואלנברג (Wallenberg), שהיו להם קשרים טובים עם המפלגה הסוציאל-דמוקרטית.¹¹ ראוי לציין שדווקא בן אחר, צעריר יוטר, של משפחה זו - רואול ואלנברג, נחלץ להצלת יהודי בודפשט ב-1955, בחורף נפש שאין זומה לו. פר אנגר (Per Anger), דיפלומט שוודי וعمתו של רואול ואלנברג למעשה ההצלחה, האשים לימים את ממשלה טאגה את שר החוץ אסטון אונדן (Öston Unden, 1886-1974), ואת ראש הממשלה טאגה ארלנדר (Tage Erlander, 1901-1985), בהפקרת רואול ואלנברג, שנאסר על ידי הרוסים וูกבותו לא נודעו. גונאר יארינג, שכיהן כשריר שוודיה במוסקבה בשנות הששים, ראה בפרשת ואלנברג מכשול ליחסיו שוודיה - ברית-המועצות ועשה כל שביבולתו להסביר את הפרשה מסדר היום.¹²

רק בסוף 1942 וראשית 1943, לאחר המפלות שנחלו הגרמנים בא-עלמיין ובסתלינגרaad, השתנה בהדרגה יחסה של שוודיה לביעית המזוקה של היהודים. בסוף 1942 נמלטו אל שוודיה כתשעים מאות יהודים מנורווגיה. שנה לאחר מכן מצאו בה מקלט 6000 יהודים, לפחות, מפחוות, מדנמרק, ובסוף 1944 הועברו לשוטוקholes כ-250 יהודים, שנש��פה סכנה להם, מפינלנד. במחקר מפורט, שפירסטן סטיבן קובליק (Steven Koblik) והעסק במדיניות של ממשלת שוודיה בסוגיה זו, ביחסה של הכנסתה הלוטראנית וב"רישון העצמי" של אמצעי התקשרות, שידעו על מעשי ההשמדה באירופה ונמנעו מלדווח עליהם, כמו גם בעפולות החילה שנזכו לעיל, הועלו שאלות נוקבות לגבי מעשיה ומחדרליה של שוודיה הרשנית. לו ידע בכך אלטרמן כל זאת, ספק אם היה כותב ב-1942 את שירו "הלשון השוודית".¹³

באביב 1945 נשא ונתן בן אחיו של המלך גוסטאב ה-5, הרזון פולקה ברנדוט (Folke Bernadotte), שהיה אז נשיא הצלב האדום השוודי, עם היינריך הימלר (Heinrich Himler), על שחרור אסירים ושבויים ממחנות ריכוז בגרמניה. בפועל זה, גם באשר לה יש חילוקי דעתות בקרב ההיסטוריונים, וביחד על חלקו של הרזון ברנדוט, הועברו לשואה מ-5000 משוחררים, ביניהם גם 400 יהודים מטוריינשנשטיadt וכמה אלפי נשים יהודיות ממחנה הריכוז רבנסברוק. ההיסטוריה הבריטי טרובורי-רוופר (Trevor Roper) טוען, שבראנדוט זכה לזכותו את מעשיו של הרופא הפיני של הימלר, ד"ר פליקס קרסטן (Felix Kersten), וייצר בעצמו את המיתוס עליו. ההיסטוריונים אחרים ביקורתיים פחות כלפי בראנדוט.¹⁴

בשנת 1956 הגיעו לשואה כ-500 יהודים מהונגריה וב-1967 כ-500 יהודים מפולין. ביום נאמד מספר יהודי שואה ב-16,000. מחציתם גרים בשוטוקholes. יש להם ארגונים רבים, חלקם בעלי זיקה ציונית, אך אין לקהילה קטנה זו משקל פוליטי ורוק בזדדים מתוכה זכו לתפקיד בולטת בתחום ציבורי כלשהו.¹⁵

شوודיה לא ניצלה ממידה מסוימת של אנטישמיות. עוד ב-1948, בהשפעת זועות מלחמת העולם השנייה וההדים האנטיישמיים שנשמעו בשואה, הוכנסו לחוק העונשין השודי תקנות, שהטילו[K]נסות או עונשי מאסר על גילוי אנטישמיות. למורות זאת אירעו בראשית 1960 תקרים אנטיישמיות וגילויי אפליה גזעית, שלו בהפגנות אנטישמיות במספר מקומות ובסביבה המדינה. צוירו צלב קרס וכתובות אנטיישמיות. כמה מן המסייעים נעצרו. וובם היו נערים בגיל בית הספר התיכון. נשאלו על כך שאלות בריקסדאג (Riksdag) ושר המשפטים טען בתשובתו שתקרים אלו אירעו

בעקבות פרסומים באמצאי התקשורת בארץות אחרות. השר המליך על פולה חינוכית, על בדיקת ספרי הלימוד ועל הוראת תולדות מלחמת העולם השנייה. הוא אף הודה, שטירות נאצית ואנטישמית מודפסת בשווידיה ומופצת בה ומחוץ לה. בתקופה זו נודעו פרטים על תנועות ניאו-נאציות, שנסדו עוד ב-1956 במקומות אחדים בשווידיה. המימון להפעלתן בא מארצות-הברית וספרותן הופצה בארץות שונות באירופה. האנטישמיות קיבלה עידוד גם על ידי מהגרים שהגיעו לשווידיה מארצאות ערביות. הגילוי הבולט ביותר היה תחנת רדיו בשם "רדיו איסלאם" ו"המרכז האיסלאמי" בשטוקהולם, שהפיקו בಗלי חומר אנטישמי בדף ובשירוי תחנה זו. תחנת הרדיו נוהלה על ידי מהגר ממרוקו בשם אחמד ראמי (Ahmed Rami), שהתאזרח בשווידיה. הוא פעל במשך שנים אחדות בלי שנקתה נגדו כל פעולה. רק בסוף 1989 הועמד למשפט ונמצא אשם בהסתה נגד עמו, שהוא עבירה על החוק בשווידיה.²⁶

2. יחסיו שודיה - ישראל, שנים ראשונות

ערוב הקמת מדינת ישראל מילאה אישיות שודית תפקיד מרכזי במאםץ המדיני שנעשה באו"ם. במושב המוחדר של עצרת האו"ם, שנתקנסה בין 28 באפריל ל-15 במאי 1947, הוחלט על הקמת "וועדה מיוחדת לארץ-ישראל" (UNSCOP). הוטל עליה לחקור את המ丑ב בארץ-ישראל ולבדוק את כל השאלות הרלוונטיות. ליושב ראש הוועדה נבחר השופט אמיל סנדסטרום (Emil Sandström) חבר בית הדין הבינלאומי בהאג, ולפניהם כו - חבר בית המשפט העליון בשודיה. דוד הורביץ, לימים הנגיד הראשון של בנק ישראל, תיאר את סנדסטרום בזו הלשון: "שודי בא בימים, דיפלומט, מסוגר, שקט, מישוב בדעתו, אדיב, פיקח, זהיר, מטויג וקר. תחילתה חשנו לעמדתו בגל היהותו בעבר,

במשך שנים, שופט זו במצרים, אך המჸמאות לשמה תנו הפינה את החששות"¹. הוועדה יצאה לארץ-ישראל לעורך חקירותה ובסיוף הגיעו דין וחשבון מטעם רוב חברי הוועדה. הוגש גם דין וחשבון של המיעוט. הדיין וחשבון של הרוב שימש בסיס להחלטת האו"ם בדבר חלוקת ארץ-ישראל מיום 29 בנובמבר 1947.²

כמו מחברי הוועדה, ביןיהם סנדסטרום, היו עדי ראייה לגירוש אניות המעלפים "יציאת אירופה", על-ידי הבריטים מחיפה. נציגי הסוכנות היהודית שבאו עמו במאן התרשמו לטובה מגישתו הידידותית ומחבנתו למרות שלא מצא באפשרותו להעתיר לטובת המעלפים ולהקל על מצוקתם. מדיניות סקנדינביה, ובראשון שודיה, תמכו בדוח'ה הוועדה ובתכנית החלוקה של האו"ם. השופט סנדסטרום עצמו סייע בגיוס התמיכה הסקנדינטיבית.³ יהודים אחדים לאחר מכן, ב-30 באפריל 1948, ביקר בשטוקהולם ברל לוקר, שהיה אז חבר הנהלת הסוכנות היהודית בלונדון, ונפגש עם ראש ממשלת שודיה טאהה אלרנדר ושר החוץ של אסטון אונדן כדי לשכנען שלא לקבל את תוכנית הנאמנות לארץ-ישראל שיזמה ארצות הברית ושנדונה אז באו"ם. שר החוץ לא גילה מידע. לוקר סר או לבקר את השופט סנדסטרום, ששחה בשטוקהולם, והלה אמר לו שאונדן נראה תמיד יותר מה שהוא באמות וכי יוכל לבוטח שהוא יהיה בסוד גמור. סנדסטרום עצמו לא היה מוכן לפנות לחבריו הממשלה השודית אך הבטיח שאם

ישאל, יאמר שהוא עודנו תומך נלהב בדוח'ה הוועדה שבראשה עמד.⁴

בuckבות ההכרזה על הקמת מדינת ישראל שלחה המפלגה הסוציאל-דמוקרטית, שהיתה בשלטון בשודיה מאז 1932, מברק ברכה למרכז מפלגת פועלי ארץ-ישראל ב-22 ביוני, 1948, בו הביעה את ברוכותיה ואת רגש הסולידריות שלה למען הפועלים במדינת ישראל. מזכיר המפלגה הסוציאל-דמוקרטית השודית, סונן אנדרסון (Sven Andersson), לימים שר החוץ של שודיה, הביע תקוותו שהנסיך שנעשה לפטור את הסכום בדרכיו שלום ישא פרי.⁵ התחלהبشرה טובות, אך שלושה חודשים לאחר מכן, עוד בטרם הכרה שודיה בישראל הכרה זה-היורה, ארעה התנקשות בחוי פולקה בראנדוט והטילה את צלה הממושך על יחסינו שתי המדינות.

בראנאדוות מונה על ידי מיעצת הבוחן למתווך בסכום הערבי-יהודי ב-21 במאי, 1948.⁶ ב-20 ביוני הוא הצליח להביא להפוגה הראשונה בקרבות, שנמשכה חודש ימים, אך נכשל בשכנוע הערבים להאריכה. עם זאת, ראה עצמו מוסמך לפעול למציאת פתרון פוליטי חדש לאיזור. ממשלה ישראל ראתה בעילות זו חריגת מהגדרת המינוי שלו כמתווך. תכנינו סטתה באורח ניכר מהחלטת החלוקה של האו"ם והצעה, בין היתר, מסירת ירושלים והגב למלכת ירדן בתמורה למיסיון הגליל המערבי לישראל. אישים ישראלים, ביניהם ראש הממשלה דוד בן-גוריון, שר החוץ משה שרת, גולדה מאיר ואחרים, לא התרשמו לטובה מאישיותו של בראנאדו, מתחו ביקורת על פעילותתו והתנגדו בתוקף להצעתו המדינית. הוא אף נחשד, שהבגשת תוכניתו מילא שליחות בריטית.⁷ ב-17 בספטמבר 1948, נרצח בראנאדו בירושלים. המתנקשים לא נתפסו, אך החשערה הייתה שארגון לח"י עשה זאת. נ��טו פעולות נגד הארגון. רבים מחביו נאסרו בירושלים ובמקומות אחרים בארץ. שביע'שרה שנים לאחר מכן נודעה לבני-גוריון זהות המתנקשים; הם עצם הודו בפומבי רק בספטמבר 1988. ממשלה ישראל סקרה בזמןו שרצח בראנאדו גרם נזק רב יותר מזה שיכלו לגרום תוכניותיו הטריטוריאליות. התנקשות גונתה על ידי דוד בן-גוריון ואישים ממשלה האחרים במילים קשות מאוד. בניסיון לפיצת את השודים, הרבה בני-גוריון לחלק מחמותם לבראנאדו על חלקו בהבאת/api ניצולים ממחנות הריכוז לשודיה. הבעות צער נשלחו לרעייתו של הרוזן, לממלכה, לממשלה ולעמה.⁸

למרבה האIRONיה, ב-17 בספטמבר, היום בו נרצח בראנאדו, אך עוד בטרם הגיעו הידיעה על כך לשטוקholes, נפגש ישעיהו וולפסברג (אביעד), חבר הוועד הפועל הציוני, עם שר החוץ היהודי אונדן, והעלה בפניו את בקשת ישראל להכרה מלאה של שודיה במדינה ולתמכה בקבלת ישראל לאו"ט. אונדן השיב, כי ממשלה אמונה אינה תלואה

בדעת ברנאדוט, בכל זאת היא מתחשבת בשליחותו ותחכה לדוח שיגיש לאו"ם. כן טען, שמשלת שודיה תلتה את ההכרה בישראל במילוי כל התנאים של החלטת האו"ם מנובמבר 1947. תנאים אלה לא קיימו במלואם, כל עוד לא הקמה המדינה הערבית בגבולות שנקבעו לה. על עצתת האו"ם היה לבחון מחדש את המצב והגדיר שוב את התנאים לפתרון סופי. אונדו רצה גם לדעת מהי עמדת ישראל בשאלת הגבולות. ולפיטרברג השיב, כי בשל שינוי הנסיבות בעקבות הקרבנות תתבע ישראל שינויים בגבולות והזquier, כי הצד הערבי היה זה שסירב לקבל את החלטת האו"ם ולא ישראל.⁹

ב-15 באוקטובר סייר משה שרת בישיבה של משלחת ישראל לעצרת האו"ם שהתקנסה בפראריס על פגישתו עם שר החוץ השודי אוסטן אונדו. הייתה זו שיחה קשה. הוא איש קר, יבש ונוקשה, שאינו מסוגל להתכווף. ממעית בדיבור. שר החוץ השודי השמיע דברים קשים ובלתי אדיבים בעניין ההתקנות. הוא אמר שבשודיה סבורים כי לממשלה ישראל יש חלק באשמה. ישראל נהגה ברשלנות וגילה יהס טובלני כדי כלפי הטורויסטים.¹⁰ ממשלה שודיה דרצה לקבל בהקדם ממשלת ישראל את התקנות החוקיה של ההתקנות והביעה תקווה שייעשה הכול לתפוס את המתנקשים ולהענישם. באביב 1949 התקבלה ישראל הכרה דה-ইורה וכי טרם נתקבל דוח על הרצת. נציגה הסבירו, שטרם הוענקה לישראל הכרה דה-ইורה וכי טרם נתקבל דוח על הרצת. ב-24 באפריל 1949, הגישה ישראל לממשלה שודיה את הדוח הרשמי על חקירות רצח ברנאדוט. פרקליט המדינה השודי עיין בדוח, מצאו בלאי מספק ודחה את הסבירי הממשלה ישראל על קשי החקירה. מוגרעת החקירה היה, לדעתו, כה רציניות, עד שהתעורר ספק אם השלטונות הישראלים אכן התכוונו להביא את החקירה לתוצאות חיובית. פרקליט המדינה השודי ציין, כי הצעותיו המדיניות של ברנאדוט,

גרמו למנהיגי ישראל לחוש אי אמון כלפי המtower והיכנו שנאה בקרב הקיצוניים [...] שתיהם סייכת מסקנת לרצת, למעשה, הסيبة החגונית ביותר. יתרון שבאת יחד עם החלטת להפגין לפני האו"ם והעולם כולו, שהיהודים לא יקבלו לעולם פטור מответ לביעות ארץ-ישראל שלא יתאים לרצונותיהם החוקים.¹¹

בהמשך תגובתו זו פרקליט המדינה בהשערות שהועלו, כי הרzon ברנאדוט היהו מכשול לתוכניות כיבוש הנגב וכל ירושלים. עם קבלת הענק דוח פרקליט המדינה השודי, שכלל האשמות על הזנחה חמורה, הקימה הממשלה ישראל ועדת חקירה בת שלושה חברים: שופט בית המשפט העליון,

פרקליט המדינה של ישראל והמנהל הכללי של משרד החוץ. הוועדה קבעה, שההאשמה בדבר האזנה במחלך חקירת החתקשות אין מוצדקות, אם כי הזרמה שאולי צריך היה לבזוק יותר יסודות מה היו משאלותיו של המתווך בגין לילווי צבאי. זאת, לנוכח העובדה שהצעת המושל הצבאי של ירושלים, ד"ר דב יוסף, לספק ליווי צבאי לטగל האו"ם, נדחתה. להערכתו - כיון שאנשי האו"ם ייחסו לו כוונה לעקוב אחריו פעולותיהם.² הוועדה קיבלה גם כמה מהערות הביקורת השוואתית שנגעו בעניינים טכניים, העובייה שהצצתה בוצעת ארבעה חדשים בלבד לאחר הקמת המדינה, בעיצומה של המלחמה ובטרם הייתה השותה לממשלה לכונן מינהל מסודר, בייחודה בירושלים. הוועדה הביעה צערה על כך שהחומראים טרם נתפסו וחזרה על הבעת העצר לממשלה שوذיה, לעומת ולווזנת ברנדוט. ב-16 ביוני 1950 מסר המנהל הכללי של משרד החוץ, ד"ר ואלטרא איינן, את הדוח'ח לידי הממשלה שوذיה בשטוקהולם. ב-5 ביולי פורסמה הוועדה לעתונות בשם של שר החוץ השווודי אונדן שאישרה את קבלת המסמך הישראלי. "בקבלה את ביטויי החזרה ובקשה הסליחה שהובעו על ידי ד"ר איינן בשם משלתו, רואה הממשלה שوذיה את חילופי ההשකפות בעניין זה כאילו בא על סיוםן".³ בעקבות ביקור איינן בשטוקהולם הכירה שوذיה בישראל הכרה דה-ז'ירוה, ובנובמבר 1950 הגיע ד"ר אברהム ניסן את כתוב האמנתו לציר הראשון של ישראל בשוויה. ב-1957 שונתה דרג הנציגות הישראלית מצירות לשגרירות. עוד קודם לכן, בסוף 1949, החלטה הממשלה ישראל על מהות פיסוס לשיפור היחסים בעורף נטיעת עיר על שם ברנדוט. ההחלטה הועברה לממשלה שوذיה ולווזנת ברנדוט אשר בירכה על היוזמה. העיר ניטע בהרי ירושלים, בקרבת נווה-אילן.⁴

עוד קודם להתקשות ברנדוט גילתה שوذיה עניין מיוחד במעמדה של ירושלים. נושא זה הפך למרכזי בעילותה הדיפלומטית בסוגיית המורח התקICON למשך תקופה מסוימת. בשיחה שנוהלה ב-8 באפריל, 1948, בין מי שהיה אז יועץ מדיני במשרד הסוכנות היהודית בניו-יורק, ליואול גלבר, לבין הנציג הקבוע של שوذיה באו"ם, גונאר הגלוף (Hägglof Gunnar) התענין השודי במצבם בירושלים והביע דאגתו לנעשה בעיר.⁵ מאוחר יותר, כאשר החל ברנדוט בשליחות תיווכו, הבריק משה שרת ב-29 ביוני 1948, אל יוסף לינטונן, המזכיר המדיני במשרד הסוכנות היהודית בלונדון, ולימים קונסול כללי ויועץ בשגרירות שם, והורה לו לגשת לשגריר השודי ולהתריע, כי נודע לישראל שהמתווך מציע למסור את ירושלים לעربים וזאת - בניגוד לעמדת שوذיה שצדדה במבנהום העיר. לישראל טרם היה או יכול ישיר בשטוקהולם ועל לינטונן הוטל בבקש

שמשלת שוודיה תבחר לברנאנדזט את עמדתה.¹⁶ משה שרת לא היסס לומר לשר החוץ אונדן, בפגישתם באוקטובר 1948, שיישראל מתיחסת בחומרה לכוכות ברנאנדזט למסור את ירושלים לממלכת ירדן. שרת התירשם שבנקודזה זאת, היחידה אולי במהלך ההיסטוריה הקשה והבלתי נעימה שה坦נהלה תחת רושם ההתקשרות במתווך, והודה אונדן במשמעותה שהועלו לפניו.¹⁷ לקראת סוף 1949 גיבש השוודים הצעה מקפת, שהמליצה להטיל פיקוח של האו"ם על המקומות הקדושים בירושלים ומחוץ לה. שרת העיז לטעמך בהצעה, בתנאי שיעוכנסו בה שינויים נאותים. בישיבת ממשלה ישראלי, שנערכה ב-5 בדצמבר, הוחלט לאשר את הקו שהצעה ממש שרת, שהבחירה בשירות טלפון מניו-יורק כי הוא פועל להוציא מההצעה השוואתית, שנעשתה ביןתיים הצעה שוודית-הולנדית משותפת, כל מה שחרוג מפיקוח בלבד על המקומות הקדושים.¹⁸

ההצעה לא נתקבלה. בראשית אוקטובר 1950 הודיע אריך בוהמן (Bohemian), שגריר שוודיה בוושינגטון וחבר משלחת שוודיה למושב החמשי של עצרת האו"ם, שמשלתו מוכנה לחדש את הנסיוון לפרטור את בעית ירושלים, אך בתנאי שיישראל תשככים לכך. ימים אחדים קודם לכך, בנאומו בעצרת האו"ם ב-26 בספטמבר, מתח שר החוץ השוודי ביקורת על הנסיוון, שנעשה שנה קודם לכן, על קבל החלטה להקים בירושלים ישות נפרדת (corpus separatum), תחת סמכותו הישרה של האו"ם. הוא היה סביר, שלא יהיה אפשר לישם הצעה זאת. שוודיה האמינה, כי הצעתה תבטיח את הגנת המקומות הקדושים לדתות השונות וכי אפשר יהיה להשיג גם את הסכמת הצדדים המעניינים. בתשובה, שלח נציג ישראל לאו"ם אבא אבן, ב-10 באוקטובר, מכתב לבוהמן ובו הצעה ניסוחים חדשים להצעת שוודיה-הולנד, שייהיו קבילים גם על ירדן ועל הוותיקן. ההצעות הישראלית נתקבלו, אם כי הוכנסו בהן שינויים נוספים. ירדן והוותיקן עמדו בהתנגדות להצעה השוואתית-הולנדית. נסח נוסף, הטויטה החמשית בספר, הוגש לאו"ם ב-28 בנובמבר על ידי משלחת שוודיה. בשל לחצים פנימיים בארץ חזרה בה משלחת הולנד מהתמייה בהצעה והיא הוגשה בשם של שוודיה בלבד. הדין בהצעה נערך בין ה-7 ל-14 בדצמבר. הצעה נוספת בעניין ירושלים הוגשה גם מטעם בלגיה. במהלך הדין נסתבר, כי לא התגבש רוב ברור אף אחת מן ההצעות. ההצעה השוואתית אף לא הועמדה כלל להצעבה. ישראל מצידה תמכה בהצעה.¹⁹

אותו זמן החלה ממשלה ישראל בגלות דאגה לנוכח הידיעות על התהומות מחדשת של מדינות ערבי, ומצרים בראשון, בנשק חדש ומוגן, בכמויות מסיביות, במסגרת הכנה לקראת מה שכונה אז בפייהן "הסיכון השני". מקורות האספקה העיקריים היו

בריטניה, צרפת, וודפי ציוד אמריקני באירופה, וכן גם שודיה, שוויינריה ובלגיה. מצרים ניהלה משא ומתן עם שוודיה על הקמתה שנייה בתיה חרושת לחומרני נפץ. ב-25 בינוואר 1950 נתנה ממשלה ישראלי פומבי לדאגמה ופירסמה הוועדה לעיתונות.²²

שנתיים לאחר מכן חלפו, בהן לא העניקה שוודיה תשומת לב מיוחדת לענייני המזרח התיכון, עד שב-17 ביולי 1955 נורה מטוס אל-על בשם בולגריה והופל. בין הנספים היהת גם אזרחית שוודית. ב-1 באוגוסט הגיע משרד החוץ השוודי מהאה לצירות הבולגרית בשוטוקהולם ובמה תביעה לקלב בהקדם את תוכאות החקירה. ב-18 באוגוסט הגישה בולגריה אגרת תשובה, ובזה פרטם על "התקרית המצתערת" של הפלת המטוס. ממשלה בולגריה הביעה צער עמוק, הבטיחה להעניש את האשמים ולנקוט באמצעותם למןעו היישנות תקנית כזאת. כמו כן הובעה נוכנות לשלים פיזויים למשפחות הנפטרים.²³

בסוף אותה שנה, ב-13 בנובמבר 1933, נשא שר החוץ אונדן נאום לסייעם המצב במצרים התיכון, לריגל התגברות פועלות האיבה והמתיחות. הסיבה העומקה לסכסוך הייתה, לדעתו, סירוב מדינות ערבית להכיר בקיום מדינת ישראל ובשלמותה כמדינה עצמאית. "בשודיה עקבנו בכבוד ובהערכה כאשר היהודים הקימו מדינה סוציאליסטית וodemocraticモודרנית, נתנה תעסוקה והעניקה אומץ חדש למיליאוני פליטים יהודים. ברור לנו שישראלי הצדיקה את קיומה."²⁴ הוא מתח ביקורת על נסיבות המעצמות לכרות בריותם עם מדינה ערבית זו או אחרת והמליץ על פוליה משותפת של המעצמות להשתתף הסכמי ערביות במסגרת האו"ם, שיובילו להרגעת האיזור.

תוך חודשים אחדים החrif' המצביע באורה דרמטי ופרץ משבר, עם הלאמת מצרים את תעלת סואץ ב-26 ביולי, 1956. כתוצאה מכך, הזמין ממשלה ארצוות-הברית, בריטניה וצרפת עשרים ואחת ממשלות אחרות לוועידה בלונדון, על מנת לדון בעדים שיש לנוקוט כדי להנaging בתעלת סואץ הסדרים ביןלאומים, שיבתו את המשך הפעלתה כמתחיב מאננת קושטא מ-29 באוקטובר 1888 ובהתאם לאינטראסיט המצריים הלגייטימיים. הוועידה נערכה ביוםים 16-23 באוגוסט. שוודיה יוצגה על ידי שר החוץ אסטון אונדן ושגריר שוודיה בלונדון גונאר הוגלי. עמדות היתה, שכינוס הוועידה ללא הסכמת מצרים איננו מהווה התערבות בעניינה הפנים, שכן לכל אחת מן המדינות החותמות על אמנת 1888 הזכות לכנס ועידת. סיבה נוספת לתום התיעיצות בין המדינות היא ההסגר שהוטל על ישראל בנגדם לאננת 1888. שוודיה הציעה להקים בתעלת מטרו ביןלאומי עיל ולבב את האו"ם בהסדרים. את נסיא מצרים עבד אל-נאצ'ר זיכה שר החוץ השוודי בכנוי "הדיקטטור המצרי", ש"בהינך עט" שינה את

המצב שהיה קיים בתעלת סואץ מאז פתיחתה, והגדריו כתוקפן. שכן, לו היה הנשיא נאצ'ר מעוניין בפתרון שקט ובדרך שלום של בעית התעלה, היה יכול לפתוח במשא ומתן לשינוי תנאי האמנה עם הממשלה המוניות, או לבקש את עוזרת האו"ם בהשגת הסדר הגיוני. עם זאת סברה שודיה, כי הפתרון לבעה לא יימצא באמצעות שימוש בכוח צבאי וכי יש לחפש פתרון על ידי הסכם מרצון. בועידת לונדון הוסכם למנות ועדת חמישה - אוסטרליה, אתיופיה, ארצות-הברית, איראן ושורדיה - שתציגו למצרים לפתח במשא ומתן. חברי הוועידה הגיעו את הנשיא عبد אל-נאצר ב-9 בספטמבר, אך לא הצליחו לשכנע להסכם על הבסיס ליישוב הבעה. ביום 19-21 בספטמבר כונסה ועידת לונדון השניה, והוקם בה "איגוד המשותפות בתעלת סואץ", שגム שודיה הctrפה אליו. בטוף אוקטובר החל "מבצע קדש" של ישראל. ימים אחדים לאחר מכן פתחו גם בריטניה וצרפת במתקפה נגד מצרים. כאשר חילו הקרובות החליטה עצרת האו"ם להקים כוח חרום בינלאומי (UNEF) להבטחת הפסקת האש. בבקשת המזכיר הכללי של האו"ם, דאג האמרשלד (Dag Hammarskjöld), הודיעה שודיה על נכונותה לשלווח יחידה צבאית בת 325 איש להשתתף בכוח זה. בנאות שנשא באו"ם הנציג הקבוע של שודיה לאו"ם, גונאר יארינגן, ב-7 בנובמבר, הוסבירה העמדת השודיה ביחס לתפקידו של הארגון הבינלאומי ביישוב סכסוכים. לגבי שודיה, אמר יארינגן, הרי זה עניין לדאגה عمוקה כאשר מדיניות מעתיקות מן האו"ם ומשותפות בשיטות שאינן עלות בקנה אחד עם עקרונות מגילת האו"ם. כן הסביר, שהתקיף שינייתו לכוח החירום של האו"ם יהיה תלוי בהסכמה ממשל מצרים. דבריהם ברורים יותר אמר שר החוץ השודי ב-10 בדצמבר בנאום ברדיו. הוא הטיעם, כי תפקידו של הכוח איינו להפסיק מעשי איבה, אלא להבטיח שלא תתעורר מחדש התלקחות צבאית נוספת לאחר שחדלו מעשי האיבה. על כוחות אלו לשמור על הסדר והבטחון באיזור, וכן לסייע למשטרת המצריות המקומית. שיגור יחידה שודית לכוח זה הוא ביטוי לסתוריות של ארצו עם האו"ם.²³

בכך לא הסתיים העניין. שודיה המשיכה לעמוד על כיבוד עקרון השיט החופשי. ואולם, ב-18 במרץ, 1957, לרجل הפטיחה מחדש של תעלת סואץ לתנועה, שלחה מצרים אגרת לנציגים הדיפלומטיים בקהיר, ביניהם השגריר השודי, המודיעה על הפעלת התעלה. תגובת שודיה באה בנאומו של גונאר יארינגן ב-26 באפריל, שאמר כי ארצו מייחסת חשיבות רבה להצהרה המצרית, המאשרת שהתעלה תופעל תוך כיבוד עקרון אי-האפליה.²⁴ מאוחר ולמעשה לא כיבדה מצרים את זכותה של ישראל להשתמש

בתעללה, חזר שר החוץ השודי אסטון אונדן לנושא בנאום שנשא באו"ס ב-30 בספטמבר, 1959, והעלה את הרעיון לפני בית הדין הבינלאומי בהאג, שיפסוק לגבי היבטים המשפטיים בסכסוך בין מצרים לישראל, ובקשר לטענות מצרים, שהיא שרואה במצב מלחמה עם ישראל ומכאן זכותה שלא להתריר מעבר מטענים לישראל וממנה. עוד הוסיף, שהחטיגר הזה גורם נזק לאינטרסים הימיים של מדינות אחרות. גם שודיה סובלת ממנה. כאוט לכך הזכיר שר החוץ השודי שאיגוד הימאים של ארצו ביקש מהממשלה שתפעל להסרת החטיגר.²⁵ שנה קודם לכן הצעה שודיה לבנס ויעידה ביליאומית כדי לדון במספרים האחוריים שארעו אז במרוח התקיכון, בעקבות הפיכה הצבאית בעיראק ב-14 ביולי, 1958 ולאחר התערבות ארצות-הברית לבנון ובריטניה - בירדן. הצעת שודיה, שהועלתה בתיאום עם שכנותיה הסקנדינביות - דנמרק וノורווגיה - נועדה לתמוך בהצעה סובייטית לבנס ויעידה רמת דרג לדיוון בஸבר במרוח התקיכון.²⁶

בתום היחסים הביליאטרליים בין שודיה לישראל היו השנים שלפני מבצע סייני ועד למלחמה שת הימים תקופה נוחה ונעימה. חברי פרלמנט שודדים ביקרו בארץ, פועלות תרבותיות ישראליות נערכו בשודיה: בראשית 1952 הוצגה בשטוקהולם תערוכת הספר העברי. בראשית 1955 הוצגה שם התערוכה הארכיאולוגית "מארך התנאי" ובמאן של אותה שנה ניגנה בשטוקהולם התזמורת הפילהרמוני הישראלית במעמד בית המלוכה השודי. ב-1 באפריל 1955, נחטם עם שודיה הסכם לביטול הדדי של תלנות אגרות על אשרות. ב-1954 הוקמה בשודיה אגודה לידידות שודיה-ישראל, בראשות רקטור אוניברסיטת אופטאלמה, וב-1956 נוסדה בישראל אגודה מקבילה בחסות גבי ורחה וייצמן וציר שודיה בישראל. באוקטובר 1957 הועלו הצירות לרגל שגרירויות. בו בזמנ התהడק שיתוף הפעולה בין תנועות הפועלים בשודיה ובישראל. ב-1958 ערכו האיגודים המקצועיים בשודיה תערוכה נידית על ישראל במלאת עשור לקיומה. תערוכת ציור הישראלית הוצגה בשטוקהולם וגבבורג, אישים שודדים שונים - בעיקר נציגי תנועת העבודה השודית לשוחותיה השונות - ביקרו בארץ ובמאי 1959 ביקר חבר הכנסת משה שרת בשודיה. כמו כן נשלחו משודיה תרומות למוסדות שונים בארץ וארגוני נשים שודדיות סייעו להקמת מרכז "כרמל" להכשרה מנהיגות מארצאות מפותחות בחיפה. שגרירת שודיה בישראל, אינגהThorsson (mosson Ing. נ. 1915), הייתה פעילה מאוד בתחום זה. תיירים שודדים הגיעו לישראל במספרים גדולים והולכים, ביניהם חברי כנסיות ובים, שבאו ארצה מסיבות דתיות. גם יחס מי蒴ר התפתחו בהדרגה. ישראל ייצאה לשודיה פרי הדר, פירות אחרים וירקות, פרחים וכיימיקלים, ורכשה ממנה נייר

ומוכריו, מישרים חשמליים, מכונות וציד ימי. בשתי הארץות נסדו לשכות מסחר. בשנת 1966 הוענק לש"י עגנון פרס נובל בספרות. ביטוי ליחסים הטובים שהרשו בין שתי המדינות ניתן ב ביקור שערך בישראל ב-1961 ראש ממשלה שוודיה טאגה ארלאנדר וב ביקור הגומלין שערכו בשוודיה באוגוסט 1962 ראש הממשלה דוד בן גוריון ורעייתו. היו אלה ביקורי ידידות מובהקים מלאוים בגילויי הכנסת אורחים חמה.

בנאמיו בשטוקהולם וב אופסאללה הדגיש בן גוריון את ידידות ישראל לשוודיה, והודה על הסיווג השעניקה שוודיה לפלייטים יהודים במלחמת העולם השנייה (אפשר שעשה זאת מתוך אדיבות, ואפשר - משום שטרם נודעו או פרטם ובין על מדיניות שוודיה כלפי הפליטים). הוא העתר שבחים על השופט העלינו אמיל סנדסטרום והזכיר לטובה את תכונתו האישיות של מזכיל האו"ם דאג האמרשלד היה לא-יהודית ולא-ניטרלי ביחסו אחרים כמו גולדה מאיר, שסקרה שהامرשלד היה לא-יהודית ולא-ניטרלי ביחסו לישראל, במיוחד בתקופת מבקר סואץ, 1956-1957, או משה דיין, שהשתמש במונחים קשים כלפי האמרשלד והתנגדו לו העונית). ב ניגריו ציין, כי הזיקה העיקרית בין שתי הארץות היא בתחום העריכים החברתיים וחוזן הנבאים המשותפים לשתי הארץות וציגיט פטוקים מישעיו לחיזוק דבריו. הוא הביע את אמונהו שהקשרים ההזוקים ושיתוף הפעולה בין שוודיה לישראל בכלל ובין תנויות העבודה בפרט, יהיו לברכה, לא רק לשתי התנועות אלא לתנועת העבודה הבינלאומית כולה. ב ניגריו ניחל גם שיחות מדיניות עם ראש ממשלה שוודיה ועם שר החוץ שלו אסטון אונדן, שבו הסבירו כי אין פתרונות קלים לביעות ישראל סבוכה בהן. עם זאת התגלתה בין המדינות מידה רבה של הבנה והסכמה.²⁷

בימים 27 בפברואר - 6 במרץ, 1966, ביקרו בישראל שר החוץ השודי טורשטיין נילסון (Torsten Nilsson, נ. 1905) ורעייתו. נילסון מונה לשער חוץ עוד בספטמבר 1962 במקומו אסטון אונדן שפרש לגמלאות. בשיחות שקיים בעת ביקרו עם מדינאים ישראליים הובעה שביעות רצון הדזית על היחסים היהודיים ועל ההתפתחות הקבועה במסחר ובשיתוף הפעולה התרבותי והמדעי בין שתי הארץות. גם הגידול במספר הערים היהודיים שבאו לעבודה בקיבוצים בארץ נזכר בסיפור. במהלך הביקור הוסכם גם על ביטול הדדי בצוות באשרות כניסה. הובעה שאיפה לקיים מגעים הדוקים יותר בין שתי הארץות בתוויו לארכות מפתוחות.²⁸

מלחמות שש הימים, ביוני 1967, סיימה לשוודיה הזרמנות להdagish כמה מערכנות מדיניות החוץ שלה. בימי אולוף פאלמה (Olof Palme) נוסחו עקרונות אלה ניסוח ברור

וחוד, אך הדברים נשמרו בביבור רב למדי עד כדי הפיכתם לאידיאולוגיה, כבר במהלך אותה שנה. בנאום שנשא שר החוץ נילסון ב-21 ביוני ציין שהר השוודי את החלטת מועצת הבטחון להביא לידי הפסקת אש, מה שהוכיחה שוב את ערכו של האו"ם כזירה להתיעצויות בינלאומיות. הוא חלך על הדעה שהאו"ם איבד יוקרה בהחלהתו לשלק את כוחות אונ"ף כאשר פרץ המלחמה. השלום חזר עכשו על כנו והדבר געשה החוזה לכך שבמסגרת האו"ם ניתן היה לקיים משא ומתן ומלחמות בין שתי העצמות הגדולות. האו"ם מילא תפקיד חשוב בשມירת השלום במזרח התיכון מאז הטדר הפסקת אש ב-1948. אחר הפעולות הצבאיות נגד מצרים בסתיו 1956 היה זה האו"ם, שאיפשר הסגת כוחות ושיצר מערכת פיקוח על הגבול בין מצרים לבין ישראל, כי יכולת האו"ם להבטחת שלום יחסית במשך יותר מעשור שנים. עם זאת יש לזכור, כי יכולת האו"ם לפעול תלויה בנסיבות חבירו וביכולתם להגעה להבנה הדדית. שודיה תרמה במשך שנים אנשים וצדד לכוחות האו"ם באיזור והוא עדין מחזקיה שם מSHIPים. אם יוחלט על הפעלת אונ"ף מחדש תחזור שודיה להשתתף בו. חברות שודיה באו"ם והתרומה שהיא מסוגלת לתמוך הchallenge למלא תפקיד ניכר יותר במדיניות החוץ השוודית. בנאום אחר נשא באו"ם ב-22 בספטמבר אותה שנה, דבר שר החוץ השוודי על הקשיים בקביעת כללים לכינון שלום במזרח-התיכון, אם כי ציין שגובשו כבר כמה עקרונות המקובלים כמעט על הכלול: אין להזכיר בצוותות הנbowות מכובש צבאי; יש להזכיר בצוות כל הארץות במזרח-התיכון לקיום בטחון ושלום; השגת פתרון פוליטי ריאלי וצדוק לכל הצדדים בסכטוך תוקל, אם עקרונות אלו ייקבעו בצורה סמכותית כלשהי על ידי האו"ם. שוב חזר נילסון לפרט את הישגי האו"ם באמצעות מועצת הבטחון, ארונו משקפי האו"ם והיוטנו מTEGRות למגעים ולמשא ומתן. הזרדנותו נוספה לפירוט עקרונות מדיניות החוץ השוודית שימוש לשער החוץ טורשטיין נילסון הקונגרס המיעוד של המפלגה הסוציאל-דמוקרטית, שהתקנס בשטוקהולם ב-23 באוקטובר, 1967. הוא אמר אז, שודיה חשה רגש עז של סolidarities עם העולם. אירועים, שנראו בעבר ורוחקים ושאנם מעניינה של שודיה, הפכו עכשו קרובים וחשובים.

אנו שרים בעיצומו של תהליך הפיכתנו פעילים יותר בענייני חוץ [...] מדיניות הניטוליות של שודיה

מעולמת לא היה פירושה פאטיות וחדרב היה ניכר יותר בעתי. אדרבא, אנחנו מנסים - במסגרת האו"ם

ומחווצה לו - להשמע באופן אקטיבי את הערכים שמקורות דמוקרטיה השוודית. זה תואם, לדעתנו, את

אחריותנו לאינטראסים החווניים של עמו (מסמך משרד החוץ השוודי, 1967, עמ' 43).

במיוחד חייבות שודיה לסייע לעמים הצבעוניים והעניים שנחלטו משלטון קולוניאלי.

מצוותם ומחסורים מהווים אתגר לשודיה. יש צורך גם לסייע לשיפור כלכלתה של יבשת אמריקה הלאומית. השר פירט את סוג הייעוש שהשודיה מגישה במישרין או באמצעות האו"ם, ארגונים ולונטריים ותנועת העבודה. הסיבה להמשך המתייחסות והתקינות בມזרחה התיכון תוארה על ידי בו הלשון: "מדיניות ערבה ראו לנגד עניינה כיצד מוקמת מדינת רוחה מודרנית במרכזו איזור עני ומפגר. התעורה אוירית נקמה חסרת פשרה. על מאות אלפי פליטים ערבים נגור קיום לא נוח של פליטים, בעודם ממתינים לשיבה לבתיהם. יש כאן בעיה חברתית יהודית שמן ההכרח לפתרה". (שם, עמ' 60). על ישראל אמר, שמאכזיה להגישים באורך מעשי אידאלים עתיקים של דמוקרטיה וסוציאליסטים זכו מזה זמן רב להערכת תנועת העבודה השודית. האIOS על קיומם המדינה בראשית יוני 1967 חביא לגילויים ספונטניים של אהדה וידמות כלפייה. ישראל יצאה מניצחת ממלחמת זה, אך צריך לקוות שמניגיה הפוליטיים לא יוכו בסנוורים לנוכח הסכנה שבמחשבה, כי הגבולות החדשניים מעניקים לה יתרונות אסטרטגיים. הם רק מחזקים את רגש הנקמה של מדינות ערב. שומה על העצמות הגדולות לעשות מאמצים רציניים, יחד עם הצדדים המעורבים בהלחימה, כדי להבטיח שהפסקת האש הנוכחית תפתח לשום אמתי. יש גם לטפל מיד בעיית הפליטים. שודיה כבר תרמה לצורך זה 12 מיליון כתור שודדים. הדבר מש夸 את אהדתה לקבוצת אנשים חסרת מזל זאת. ב-8 באפריל 1968, ביקש עיתונאי שודי מראש הממשלה לוי אשכול להגיב על דבריו שר החוץ השודי נילסון. אשכול הגיב בביטול ואמר, שצריך לצפות ממדינאי לבקיאות טוביה יותר בתנאים ובמצב, שאם לא כן יש לדעתו ערך שלו בלבד. ישראל, שבסמך עשרים שנה הייתה בתנאים של תוקפנות מצד שכנותיה, סగירות ועלת טואץ, טורו ערבי וכיו"ב פעולות אייה, רשאית לצפות להבנה טוביה יותר לעניינה. באותה הזדמנות התבטאת אשכול בזוויל גם כלפי יארינג.²⁹

בעקבות החלטת 242 של מועצת הבטחון מ-22 בנובמבר 1967, מינה מזכ"ל האו"ם את הדיפלומט השודי גונאר יארינג לשילוחו המיחוד בມזרחה התיכון. בדצמבר השיג יארינג הסדר לחילופי שבוגים ובינואר 1968 - לחילוץ האניות התקיימות בתעלת טואץ. שודיה עקרה מקרוב אחר פועלתו של יארינג, תמכה בו ורכזה בהצלחותו. שר החוץ השודי הסביר, אמנס, שמשלתו אינה קשורה באופן כלשהו עם שליחותו, עם זאת, עליה להיזהר בביטחון עמדותיה, כדי שלא תיווצר אי הבנה שתקשה על שליחותו של אורח שודי. זו הסיבה שמלגת השלטון בשודיה נזהרת מהבעת תמיכה הצד זה או אחר בסכטוק בມזרחה התיכון. הוא הביע שביעות רצון מכך, שמלל המשברים בעולם זכה

דוווקה המשבר במרקח התקICON לבוא לידין באו"ס, שבאופן זה מילא תפקיד מרכזי במאכזים להציג הסדר. החלטת מועצת הבטחון מ-22 בנובמבר 1967, קבעה עקרונות מסוימים ליישוב הסכטוך בזרכי שלום. הצדדים קיבלו את העקרונות אך פתרו מעשי טרם הושג, בשל העדר הסכמה לגבי השיטות הנכונות ליישום עקרונות אלו ולגביה פירושם המדוייק. אין ספק, שלו היו המדיניות מגייעות לכלל הבנה ביניהן היו הצדדים לטכטוך נאלצים לקבללה. שודיה מצידה תעשה ככל יכולתה לסייע לתהlik זה. "כמו שהיא בלתי מזדהה לנו יוכלים לנסתות וליצור דעת קהל שתתמוך בפתרונם של בעיות בינלאומיות, אשר לדעתנו, יטיבו לשורת את אינטראס השלום".³⁰

בישראל הערכו באותה תקופה שעמדת שודיה, כזו של יתר ארצות סקנדינביה, נשאה ידידותית ביחסה כלפי ישראל, מבינה ואוחdet, אם כי דעתה אינה זהה לו של ישראל במידה נקודות הנוגעות לדרך היישוב הסכטוך. דבר זה נמצא בהזמנת שר החוץABA אבן לביקור בשטוקהולם, בימים 8-12 במאי 1968, ימים אחדים לפני ביקור שר החוץ המצרי שם (24-25 ביוני). אבן קיים שיחות עם טורשטיין נילסון והסביר לו את עמדותיה של ישראל. שר החוץ היהודי הדגיש את יחס הידידות בין שודיה לישראל, אך הוסיף והעיר שבעולם הופיעו גורמים חדשים, כמו תנועות מחאה נגד מלחמות ואזהה למקופחים. הוא קרא לצדים לגנות ריסון, נדיבות ואומץ לב פוליטי כדי להתגבר על הקפאון. שר החקלאות חיים גבטי ערך גם הוא ביקור בשודיה השנה לאחר מכן. עם זאת הבהיר בישראל שבקרב חוגים מסוימים של סטודנטים, ארגוני נוער ותנועות השמאל החדש, נקבעו דעות בלתי אווזות והש>((יפות שניזונו במידה רבה מהתעולה הערבית והסובייטית האנטי-ישראלית.³¹

באוקטובר 1969 מונה אלף פאלמה לראש ממשלה שודיה, במקום טאגה אורלנדר, שפרש מן החיים הפוליטיים. תקופה חדשה וסגנון חדש החלו במידיניות החוץ השודית, שהביאו בעקבותיהם גם שינוי חד ביחסים עם ישראל.

3. אולוֹף פָּאַלְמָה - עֲקָרָנוֹת מִדִּינִיּוֹת הַחֹזֶק הַשׂוֹזְדִּית, 1969-1976

באוקטובר 1969 הוקמה בשוודיה ממשלה בראשות אולוֹף פָּאַלְמָה. ראש הממשלה החדש ועווריו העניקו למדייניות החוץ השוודית צביון חדש וניסוחים מדוקים יותר בעבר ואך קבעו לה מקום נכבד בראש סולם העדיפויות של עיסוקי הממשלה, אך לא בכל התחומיים חידשו הlected. נושא מרכזי בתהום מדיניות החוץ היוו הנסיבות לבש את הגדרות מדיניות הניטרליות. ניצניה של מדיניות זו ניכרים כבר בעקבות המפלות הצבאיות שנחל המלך קרל ה-12, שהביאו את יורשיו להעירך מחדש באורה מציאותי את כוחה המעשֵׁי של ארצם. במפלות אלו יש לראות גם את מקור הפחד האובססיבי מפני רוסיה, המאפיין את מדיניות שווידיה מאז ועד עתה. קארל-יוהן ה-14, לשעבר – המarshal בצבא נפוליאון זיין בפטיסט ברנדוט, אבי השושלת הנוכחת בשוודיה, שהומליך ב-1810, נקט כבר אז במדיניות של ניטרליות מובהקת ונזהר מלטבך את שווידיה במלחמות התקופה. במלחמות העולם הריאונה שמרה שווידיה על ניטרליות, למורת אהדות חצר המלוכה לגרמניה ובניגוד ללחצים של חוגים שונים להצטרף למלחמה נגד רוסיה הצארית. השפעה גרמנית חזקה ניכרה בשוודיה בתהומים רבים מאז התהומות פרוסיה בעשוריים האחרונים של המאה ה-19 ועד אחר מפלת גרמניה הנאצית. מכל מקום, שווידיה נמנעה מהסתבך במלחמה זו ובסופה היה עקרון הניטרליות מקובל כבר לחלוון על כל המפלגות ועל הציבור השודי בכללו. כבר אז דיברו על כך במוניים אידאולוגיים-מוסריים. כאן המקום להוסיפה, שחרותה של שווידיה מפני פלישה גרמנית הייתה כה עזה, עד כי מדינiah לא התקשו כלל להקנות למושג "ניטרליות", גמישות נאותה, בהתאם לנסיבות. המפלגה הסוציאל-demוקרטית, שהיתה אז בשלטון, נקטה ככל צעד שנראה לה נחוץ כדי להחזיק את שווידיה מרחוץ למעגל המלחמה, בין אם תאמם הדבר את כללי הניטרליות המקובלים ובין אם לאו.

באמנות האג מ-1907 ומ-1912 נקבע, שנייטרליות בזמן מלחמה פירושה – סירוב להתייר מעבר גיסות, חובה לאסור גיסות לוחמים שחדרו לארץ ניטרלית ואייסור על הספקת ציוד צבאי לצדים לוחמים. לא כך נהגה שווידיה במלחמות העולם השנייה. מדיניותה לא הייתה, כאמור של דבר, ניטרליות, אלא הימנעות מקרוב. שווידיה נכעה

ללחציו גרמניה, סייעה לה בהספקת חומרים חיוניים למאם' המלחמה והתיירה מעבר גיאוטרמינים לנורווגיה ולפינלנד ביבשה, באוויר ובתחום המים הטריטוריאליים שלה. עם זאת, בתקופה מסוימת לא היסטה שודיה להפיק רוחחים גם מכירת אמצעי לחימה בכמויות מצומצמות לאנגליה. ממשלה שודיה הפעילה לחץ קבוע על העותונות שלא למתוח ביקורת על גרמניה. הטיוטות הפרו-גרמניות מדיניות הניטרליות וצעדו את מצלפונם של שודדים רבים, אם כי לא חסרו טיעונים להסבירו ולהצדיקן. הרגשות אי-נוחות שררה בשודיה גם מכיוון שודיה התנחמה מלעוזר לשכנותיה הנורדיות - פינלנד, דנמרק ונורווגיה - בשעת מצוקתן. רק בסוף 1942 וראשית 1943, לאחר המפלות הקשות שנחלה גרמניה ועם היחלשות האיטום הגרמני, הילכו השודדים וצמצמו בהדרגה את הтирונות שהעניקו לגרמניה. מעבר גיאוטרמינים לתוך שודיה פסק באוגוסט 1943 ואילו מכירת אמצעי לחימה אסטרטגיים לגרמניה נמשכה, למורות לחץ בנות הברית, עד אוקטובר 1944. ארצות-הברית גילהה פחתה סובלנות מאנגליה כלפי הויתורים השודדים לגרמניה, ובאפריל 1944 נקטה לשון איוםים בתגובה לשודיה לצמצם את המשלוחים של חומרים אסטרטגיים לגרמניה. שודיה נהגה במעט סחבות, אך נכנע לבסוף לדרישות האמריקנים. ארצות-הברית טענה אז, כי ניטרליות במלחמה נגד אויב כמו היטלר היא כשלעצמה בלתי מוסרית. לקרהת סוף המלחמה גינה צרצצ'יל את המלך גוסטאב ה-5, ששאך לשמש מתווך בין בנות הברית לבין גרמניה, על נטיותיו הפרו-גרמניות הידועות. רק ב-7 במאי 1945, יום הכרעה של גרמניה, ניתה שודיה את יחשיה עם גרמניה הרטזית...¹

יש הסבירים, כי מדיניותה של שודיה במהלך המלחמות העולמיות השנייה, לא הייתה אלא דאגה לאינטראס הלאומי העצמי שלה וגילוי של "אופורטוניזם ערמוני"², ואילו השודדים הכותבים על תקופה זו, רובם כולם אנשי ממשלה ונוסאי משרות רשמיות, נוטים להצדיק את הממשלה וمسבירים, כי הניטרליות השתנתה בהתאם לנשיבות וביטהה מדיניות פרוגמטית ו"הערכה רציונלית של המצב הבינלאומי בכל עת".³

במשך שנים אחדות לאחר המלחמה, גילהה שודיה צניעות מסוימת בתחום יחסיה החוץ, להוציא דבקותה באיטים והשתתפותה בפעולות מסוימות מטעמו. בשלבי תקופת שלטונו של טאגה ארלנדר, סגנוו ההתבטאוויות של מעוצבי המדיניות בשודיה נעשו בוטה ונווע, ועם עליית אולוף פאלמה לשולטן החמיר באופן רדייקלי.

אולוף פאלמה נולד בשטוקהולם, ב-30 בינואר 1927, למשפחה ממעדן ביוני גבוחה. את השכלו רכש בשטוקהולם ובKENNION קולגי באוהיו, ארצות-הברית. ב-1951 נבחר

ליושב ראש התאחדות הסטודנטים השוודיים, הרבה בנסיעות ועסק בעניינים בינלאומיים. בשנים אלו, שהצטיינו בתנועות מחאה של סטודנטים בארץות שונות, עוצבו השקופתו הרדיkalית. ב-1953 נתמנה מזכירו האישי של ראש הממשלה טאגה ארלנדר, במחיצתו עבד כ-15 שנים. עד מהרה היה לדמות דומיננטית למדי בחים הפוליטיים בשוודיה. ב-1957 נבחר לריktor, ב-1963 מונה שר לאתnik, ב-1965-1967 - שר התחבורה והתקשורת וב-1967- שר החינוך. ב-1969 ירש את טאגה ארלנדר כמנהיג המפלגה הסוציאל-דמוקרטית וראש הממשלה. בהפגנותו והשפעתו פיתחה שוודיה מדיניות אנטיקולוניאלית מוגנת וסולידריות עם ארצות העולם השלישי. הוא היה אחד האדריכלים העיקריים של מדיניות סיוע החוץ השוודית, שטרתה הייתה לקדם עצמאות לאומית ולסייע לתנועות שחרור לאומי. תכניות הסיוע והכיסויים שייעדו לכך שימשו מכשיר פוליטי בידי שוחדיה להבלות כוונותיה להפגין סולידריות עם העולם השלישי. רוב הסיוע ניתן לארצות בעלות מיטרים שמאלניים-רדיקליים ולתנועות שחרור לאומי. "סולידריות בינלאומית" הייתה בימי פאלמה גם לנושא לימוד בבתי ספר, כחלק מלימוד המושג "עיטרויות".

فالמה השפיע אף על עיצוב פני התקשורת - הכתובה והמשוררת. עם מינויו לשגר התקשורת ב-1962 החל תהליך של הפיכת גלי האתר למקשר תעולה ממשלתי. אותן שנים הונางו שידורי הטלוויזיה בשוודיה. מצב דומה שורר מאז גם בעיתונות הכתובה. אם כי לכאורה شيءים העתונים למפלגות שונות, האחדות בעיתונות רבה מאוד ורובם נוטים לרדיkalיות. כל העתונים מסובדים על ידי הממשלה מאז 1971 ולמורר לעיר על השפעה שיש לעובדה זו על מדיניות המערכת. فالמה חיזק גם את תהליך הפוליטיזציה של המנגנון הממשלתי, שהעצמה בהדרגה עוד לפני שנים רבות של שלטון המפלגה הסוציאל-דמוקרטית. בימי הובטה שהפקידות תבצע בנאמנות את מדיניות המפלגה.

בימי פאלמה בא הקץ על אותם חוגים פוליטיים בשוודיה - במפלגתו שלו, במפלגות האחרות ובעיתונות - שבבו כי על שוודיה להיות זהירה בביטוי عمדותיה הרשמיות וכי אלה לותנהג כאילו הייתה מצפון העולם בגנותה מאורעות המתרחשים במקומות רחוקים. בהשפעת פאלמה הפחשה שוודיה לאחת המדינות האירופיות שגילו מעורבות רכה ואינטנסיבית בפולמוס על המלחמה בוייטנאם במחצית השנייה של שנות הששים ובראשית שנות השבעים. בעקבות החלטת הממשלה לאמץ מדיניות אנטיא-אמריקנית נהגו הרדיו והטלוויזיה של שוודיה לפិ הקן הרשמי. נטייה אנטיא-אמריקנית זו פשוטה

בציבור. לקראת סוף שנות הששים היפה שודיה זירה למצudi מחהה ורבים ולהפגנות סוערות נגד מדיניות ארצת-הברית בדורס-מזרח אסיה ובعد תמכה בזכות הווייטנאמים לקבוע את גורלם. פאלמה התגלה אז כאישיות פוליטית ציורית ושנויה בחלוקת. הוא העטין ברוטוריקה תוקפנית. הגינויים החוריפים שבhem גינה את מדיניות ארצת-הברית בויתנאם העניקו לו פרסום עולמי, וטగנוו הבוטה והתווך נזקה למחקים בין כמה ממשיכי דרכו המובהקים בצמרת המפלגה הסוציאל-דמוקרטית, שעוז יוכרו להלן. בפברואר 1968, בהיותו שר החינוך, צעד בראש הפגנה אנטיא-אמריקנית בשוקholes יחד עם השגריר הצפון-וייטנאמי במוסקווה ומאו הייתה תמנונתו מוכרת בעולם. בעת ההפצצות האמריקניות על האני בחוג המולד, 1972, נשא פאלמה נאום חריף במיוחד, בו השווה את ההפצצות עם מעשי הזועה של הנאצים והקומוניסטים. גם שר החוץ טורשטיין נילסון חזר על דבריו הביקורת החוריפה נגד התערבות ארצת-הברית בווייטנאם. התבטאותו אלו גרמו להידרדרות ביחסים הרשמיים בין ארצת-הברית לשודיה. ב-1973 החוריף המשבר בין שתי המדינות; ארצת-הברית סירכה לקבל את השגריר המינוי של שודיה לוועיגטונג ואך החזירה את שגריריה משוטוקהולם. היחסים נשרו מוקפאים במשך שנים אחדות. בשודיה עצמה, היו שראו במדיניות משלמתם תמייה בקומוניזם, שכן שודיה לא הגיבה - בודאי לא באותה עצמה - על מעשי דיכוי שנעשו בארצות הגוש המזרחי. ואמנם, יש רגלים לסבירה שלאימה המסורתית מפני ברית-המוסדות נודעה השפעה מכרעת בקביעת דרכם של מערכי המדינות השודדיות. דוגמאות לכך אפשר למצוא בהסגרת 2500 גרמנים ו-167 חיילים מהארצות הבלטיות, שביקשו מקלט בשודיה לאחר מלחמת העולם השנייה, אך נשלחו לברית-המוסדות נגד רצונם; בטיפול הכספי בפרשת רואול ואלנברג, או ביחס המזרד כלפי הצלולות המסתוריות, שלדעת רבים היו סובייטיות, שוטטו במשך שנים בתחום המים הטריטוריאליים של שודיה. דוח של מכון ראנד קבע, כי ממשלה שודיה לא רצתה מעולם להשתמש ברצינות באמצעים המדיניים והפוליטיים הדורשים כדי לשים קץ לחידרת הצלולות למים, וכי שודיה עשתה ככל יכולתה להתעלם מהחדירות.

מכל מקום, פאלמה הפך לאחד הדוברים הבולטים בעולם למען עמים מודכנים ולמען חיזוקה של תנוגת השלים הבינלאומית. הוא מילא תפקיד בולט באינטנסיביון אל הסוציאליסטי, יחד עם הקאנצלר וילי ברנדט ממערב גרמניה והקאנצלר ברונו קריסקי מאוסטריה. הוא השתתף בועדת בראנדט, שנייטה הצעות בתחום הטיעון לארצות נחשלות, ושימש יו"ש ראש בוועדת פאלמה, שיעודה הצעות לפירוק נשק. הוא

אף מונה למtooן מטעם מזוכ"ל האו"ם במלחמת איראן-עיראק. במסגרת האינטראציונאל הסוציאליסטי פעל כקשר בין תנועות לשחרור לאומי ואSHIP - בינהו,

בין המפלגות הסוציאל-דמוקרטיות באירופה, ועוד נדון בכך בהמשך הדברים.

פאלאמה הפסיק בבחירות בשנת 1976. לראשונה מזה ארבעים וארבע שנים ירדה המפלגה הסוציאל-דמוקרטית מן השלטון. ממשלת הקואליציה "הברוגנית", שליטה במשך שש השנים הבאות, לא שינתה באורח בסיסי את מדיניות החוץ שירשה מפאלמה, אם כי סגנון ההתבטאות הפומביות מותן במידה מה ורוכך. הסוציאל-דמוקרטיים בראשות פאלמה חזרו לשלטון בסוף 1982. פאלמה נרצח ב-1 במרץ 1986. המנייע לרצח זה והותר הרוצח אינם ידועים עד עצם היום הזה.⁴

ב-17 בספטמבר 1984, נשא פאלמה נאום, בקונגרס המפלגה הסוציאל-דמוקרטית, שבו הגדר עקרונות את מדיניות החוץ של שוודיה. עקרונות אלו פורטו בצהורה שיטותית מאוד מאוחר יותר, בשורת פרטומים שנכתבו על ידי כמה מעוזרו הקרובים. מדיניות החוץ הוגדרה כ"קו ההגנה הראשון שלנו". העקרון המרכזי קובע ששווידיה היא מדינה ניטרלית, המתבססת על הגנה חזקה וייצור עצמי של נשק, יחד עם ניהול פעולה נמרצת למען השלום בעולם בצדוקים. אמצעי עיקרי לכך הוא האו"ם, שבאמצעותו פעלת פתרונות של שלום לטפסוכים. גנון שואפת לסייע להשגת שווידיה מאז היוסדו, בעיקר בעקבות תיווך שונות. גנון אלו של פולקה ברנדוט ודאג האמרשלד. שווידיה ראתה עצמה מחויבת לעמוד לרשות ארגון זה כדי לחזקן. האישים השווידים הנזכרים בהקשר זה הם, מלבד פולקה ברנדוט, שופט בין המשפט העליון,AMIL סנדסטרם, DAG האמרשלד, גונאר יארינג ואולוֹף פאלמה. שווידיה מאמינה, שאנשים אלו נבחרו לתפקיד תיווך ופישור היחסות למדינות החוץ העצמאית שלא ולתמכיתה האיתנה באו"ם ובחוק הבינלאומי. פאלמה וממשיכיו סברו, ששוודיה אינה יכולה להיחשך לבעלת אינטנסיביים אונכליים משלה - בטפסוכים בינלאומיים בכלל, ובמוחה התיכון - בפרט, אם כי הווו שכל האישים שנזכרו לעיל הושמו על ידי צד זה או אחר בטכ닉 כבעלי משוא פנים.

השווות הניטרליות השווידית עם זו של שוודיריה או אוסטריה מעלה כמה הבדלים אופייניים, שהשווידים עצם הבחינו בהם. האחד - שהניטרליות של שווידיה אינה מעוגנת בחוקה. השני - מדיניות זו לא אושרה על ידי הסכם בינלאומי כלשהו ולא הוענקה לה כל ערכות. מדיניות הניטרליות של שוודיריה, למשל, היא חלק מסורת לאומיות בת מאות שנים, שהוכרה באורח בינלאומי בקונגרס וינה ב-1815 ואושרה שוב בחוזה ורסאי

ב-1919 ועל ידי חבר הלאומנים ב-1938. מדיניות הניטרליות של אוסטרליה מעוגנת בחוקתה משנת 1955. הבדל אחר, חשוב יותר, הוא הפירוש המיחוץ במשמעותו ששווייה נתנה לניטרליות שלה. הניטרליות בගירסתה השוואתית, אין פירושה פאטיות בינלאומיות ביןלאומית או הימנעות מנקודות עמדות אידאולוגיות משלה ומהשמעתן, או אי-השתתפות בפעולות ביןלאומיות שנעמדו לקיים את השלום והבטחון. קשה מאוד שלא להבחין בעניין זה בהשפעתו הישרה של ברונו קרייסקי: גם הוא טען שהניטרליות אינה מונעת ממנו להביע בחופשיות את דעתו. אדרבא, הוא אף סבר שלו חובתו. את התעניינותו במדיניות חז' ראה כמיולי חובה של סוציאליסט. דובריה של שוודיה וזאגים לציין, כי אינם חששים שמה יינזק מעמדה הניטרלי של ארצם עקב השמעת ביקורת על מדיניות אחרות. לדעתם, זוכה שוודיה ביתר כבוד כאשר היא ניצבת גלוות בפני מעצמות ו מבעה דעתה ללא חשש. ואכן, כך נהגו במרוצת השנים מדינאייה של שוודיה וציגיה הדיפלומטיים לגבי סוגיות שונות ומגוונות כמו ויטנאם, ארצות אמריקה הלטינית, פולין, רומניה, דרום אפריקה, אפגניסטן, וכמו כן - הסכוז הערבי-ישראלי. כפי שכבר צוין לעיל, מובעת הביקורת של שוודיה בעוצמה שונה לגבי מגוון סוגיות. שוודיה פעילה בעיצוב דעתות ודעות קהיל בתוך האו"ם ומחוצה לו ומשתדلت להשתתף בפעולות השלום של האו"ם במקומות שונים בעולם, כולל כוחות האו"ם למגניהם, שפלו ופועלים עדין במרוח התקיכון. שיטתה של שוודיה היא - חופש הבעת ביקורת או הטפה לדעתה, אך ללא נטילת אחריות ולא מעורבות ישירה בסכוז, שלא באמצעות האו"ם. היחסות ממוראות שתי מלחמות העולם משמשת לمبرכ מדיניותה של שוודיה הוכחה לנכונותם.

אחד הנושאים המרכזים, בהם גילתה שוודיה פעילות, היא בתחום המאמצים להביא לפירוק נשק בעולם. כאן נקלעה לסתירה לא קללה ליישוב בעקבות עסקות יצוא הנשק המאסיביות שלה.⁵ יצוא הנשק השודי משך תשומת לב רב בהבה בשנים האחרונות. הטעבר, שצד שודי מצא דרכו לארצות שאין מופיעות בראשימה שיצוא נשק שודי מותר אליהן. יתרה מזאת - קיימים ניגוד אינטנסיב בין עקרונות מדיניות החוץ השוואתית, בייחוד - פועלותיה המוצחרות לשמרות השלום, לבין עסקות הנשק. שוודיה טוענת, כי מדיניות הבטחון שלה והចורך לשמור על אי-תלות בגורם אספקה חיצוניים מהיבטים ייצור עצמי של נשק. ההכרח לשומר על רוחו ה��ction של הנשק מהיבט יצוא, אך הלה נעשה תוך הקפדה בבחירה הארץ שלחן נ麥ר הנשק, כדי לא לטכן את מדיניות הניטרליות ואי-הזהות ולא להסתמך בעימומיים צבאים של ארצות אחרות. כשבעים

אחזois מן הziוד של הcoחות המזoinis של שוזdia הm תזciת עצמי. כשלושis אחזois מיובais מארצות-הברית ומאצiot אחרoot במערב אירופה. במונחים כלכליים משתווה היבוא הצבאי ליצוא. המפעלים לייצור נשק בשוזdia מושיקim כעשרה אחזois מכוח היבואה בתעשיות ההנדסה. בכמה איזoים במדינה הm המעסיק העיקרי. ייצור הziod הצבאי בשוזdia מגיע לשוי של כעשרה מיליארד כתרים שוזdiים במוצע שנתי. מחציתו מיועד ליצוא. לאחר שוזdia דוגלת בפטרון משברים בדרכי שלום במסגרת האיזoים או באמצעות תיווך ביןלאומי, הרו שנקבעו קווים מנהים, לפיהם אין מעnikim רשיון יצוא נשק לארכioות המעורבות במלחמה, כולל מלחמות אゾrhoים או מהומות פנימיות, גם לא לאזרוי מתיוחות, אפילו אם אין בהם מצב מלחמה ממש. למפעלי הנשק אסור לצאת למדינה, שמשלותו עולוה להשתמש בו לדייכו זכויות אדם. רשמי, ארץot היצוא העיקריות הn השכוות הנורדיות, שווץירה ואוסטריה. שלושים וחמש אחזois מיצוא זה מופנה ל"ארץot אחרoot". בעשור האחרון יצאה שוזdia נשק לשולשים עד ארבעים מדינות. בין ה"ארץot האחרoot" נכללות גם מדינות אמריקה הלאטינית, באסיה ובאפריקה ואף יוגוסלביה. מחצית יצוא הנשק של שוזdia היא מתוצרת מפעלי בופורט.

לכוארה, הכללים שנוטשו על ידי ממשלה שוזdia ברורים בהחלט. למעשה, מתגלות חריגות חדשות לבקרים. לדוגמה, ב-1983 נתגלה שאנשי צבא מלוב התאמנו במפעלים לייצור נשק בשוזdia. בשנים 1963-1984 סופקו רובים אנטיטאנקים מתוצרת שוזdia, באמצעות גורמים בבריטניה, לשולשים עד ארבעים מדינות בלתי-מורשות. משלוחי נשק הגיעו לטועdia. טילים שוזדיים סופקו, באמצעות סינגפור, לבחוריון ולDOBאי, וקציני צבא מבחריין התאמנו במפעלי בופורט בידיעת "המיןלה לחומי מלחמה", בלי שננקט צעד כלשהו נגדם. נשק שוזדי סופק לאיראן ולעיראק גם יחד בסוף שנות השבעים וראשית השמונים באמצעות מדינות מזרח אירופה ובמערב, וזאת, בתגובה בה רכשה אסיציאן ליישוב הסכטוק כמתוך מטעם האיזoים. בשנים 1987-1988, בתקופה בה רכשה אסיציאן נשק שוזדי, הייתה הודה רוכשת הנשק הגדולה ביותר של שוזdia. עסקאות הענק עם הודה היו כרכות בשערוריית תשוממי שוזד. הודה רכשה ארבע מאות תונות חוביcir 155 מ"מ בשווי של 1.4 מיליארד דולר. ממשלה שוזdia לא הרשתה לפרסם את כל הנתונים לגבי פרישה זו, אך מן המעת שנדע התבגר, שפרטי העסקה היו דוועים כבר לממשלה שוזdia ב-1987 וקרוב לוודאי שעוד הרבה לפני כן. לחץ הפרסומים סבב הפרשה אילץ את שר החוץ סטן אנדרסון, (Sten Andersson) שעוד יזכיר הרבה להלן, להזות ב-ב' בדצמבר

1989, שהממשלה עזרה למפעלי בופורט להציג עסקת ענק זו משום חשיבותה הרבה לתעשייה השוואזית. ראש הממשלה אולף פאלמה עצמו היה מעורב בהשגת העסקה. אנדרסון הצדק את החיסוי למידע בטענה, שפרוטום יזק ליצוא השוואזי, והוסיף דברי הצדקה ליצוא "לגייטימי" של נשק, הנעשה לפי כלליים שנקבעו בעניין זה. כמו בפרשיות אחרות כך גם בפרשיה זאת, לא התעוררה סערה ציבורית. רק ראש ממשלת פינלנד הארי הולקר (Harry Holkeri), בvikoro בשטוקהולם ב-12 בפברואר 1990, אמר כי "התנהגות שוודיה בפרשת בופורט ניתנת לתיאור כצביעות". למחות אמר ש"לא הובן". בזמן שנטגלה פרשת השוחד מונתה, בכל זאת, ועדת חקירה שפרסמה דוח'ה במאי 1988. הדוח'ה קבע, שכלי הייצור לא נשמרו ושצד' צבאי שוודי אכן יצא לארצו, שהממשלה לא התירה יצוא אלהן. למורות כל זאת, נאמר בדוח'ה, ממשלה שוודיה איתנה בדעתה שיש להמשיך ביצוא נשק, שכן הדבר נכון "כדי לאפשר לתעשייה הגנה מלאה תפקידה במדיניות הבטחון השוואזית. זאת בלבד יש הצדקה".⁶

אפשר לטכם את עיקרי הحلכה הרשמית של מדיניות החוץ השוואזית, כפי שהתגבשה בשני העשורים האחרונים, תוך התעלמות מן החריגות והסתירות, בדברים הבאים: הציג המרכז'י הוא ניטרליות, שפירושה "אי-השתתפות בבריתות בזמן מלחך כוונה לשומר על אי-מעורבות במקרה של מלחמה". הניטרליות מבוססת גם על מדיניות הגנה חזקה, שם דגש על רצונה של שוודיה ויכולתה להגן על עצמה. בטעונה של שוודיה תלוי מאוד בהתקפות הבינלאומיות ומכאן השימוש עם המאמצים לפעול למען שמירת השלום בעולם. חיזוק סמכות האו"ם וסיווע לארגון זה בתמוך אמצעים לקיום השלום והבטחון הבינלאומיים הם עקרון חשוב. בנסיבות זו פועלת שוודיה למטרת מירוץ חמוץ ולפирוק נשק בעולם, ובמיוחד - להפחחת כל הנשקי הגרעיניים והטלת איסור מוחלט על נשק כימי. ראש הממשלה אולף פאלמה ויורשו אינגווואר קארלסון (Ingvar Carlsson), שבימיהם נעשו עסקות הנשק הגדלות ביותר, נטו במקביל חלק ביוזמות שונות לפירוק נשק בעולם.

האו"ם נחשב בשוואזיה לארגון לבורות בין מדיניות בעלות אינטרסים מתנגשים. לפיכך, על האו"ם להיות גוף אוניברסלי ועל כל המדינות להיות חברות בו. בהתאם לעקרון זה תמכה שוודיה מזו ותתميد בקבלת האו"ם של כל המדינות שביקשו להצטרף. להוציא חריג אחד - בקשת ההשתתפות של ישראל, שנדונה בעצרת האו"ם באביב 1949. שוודיה מנעה אז מהצבעה בהסבירה, שהצבעה לחוב משמעה - הכרה דה-יורה. שוודיה הכירה אז בישראל דה-פקטו בלבד, בהמתינה לתוצאות חקירות

ההתנתקות בחיה בראנדוט. שודיה לא סקרה שצד זה מתרפרשenkigkeit טאנקציגות וחריגה מעקרון האוניברסליות.

הניתרליות השודית אין פירושה - הימנעות מנקיות עמדות. לפיכך, מעודדת שודיה תנועות לשחרור לאומי ותוכמת בפעולות להשגת עצמות לאומיות. בכך מוסברות פעולהה למען וייטנאם ומחאה על התהעבות האמריקנית בהזווינין. גם הפלישה הסובייטית לאפגניסטן ב-1974 זכתה לביקורת, אם כי הרבה פחות חריפה. שודיה מנסה להבליט עצמה בהגנה על זכויות האדם במקומות שונים בעולם, להוציא חריגות מספר מכלל זה. גינוי מדיניות האפרטהייד בדרך אפריקה, למשל, הוא מרכיב מרכזי במדיניות החוץ של שודיה. גם טילוק איינדה מהשלטון בציילון, תפיסת השלטון בפולין על ידי הצבא ואירועים דומים, וכן לתגנות שודיות פומביות. על פי מדיניות זאת העניקה שודיה מקלט לפליטים פוליטיים מארצות שונות, אם כי לא נמנעה גם מגירוש מבקשי מקלט מארצות אחרות, למשל פולנים, אזרחי הארץ הבלטיות ואחרים. פגיעות בזכויות האדם, עינויים, מסר מותגדים פוליטיים, משפטים צבאיים מהירים, הוצאות להורג, שלילת זכותם של בני אדם לעזוב ארץ או לחזור אליה וכי"ב עוררו גם הם ביקורת שודיה. שודיה סבורה, כי האופן בו מכבדת מדינה כלשהי את התחביבותיה הבינלאומיות בתחום זכויות האדם הוא נושא בעל עניין בינלאומי. לפיכך, לגיטימי לחלוון לגייס דעת קהל בינלאומי נגד תופעות של דיכוי וחוסר סובלנות. אין היא רואה בכך התערבות בעניינים הפנימיים של ארצות אחרות.

שודיה מעוניינת בשיתוף פעולה כלכלי בינלאומי, אולם היא נמנעת מכනסה לבריתות או מנקיות אמצעים, שיעשה תלוהה מדי באספקת סחורות חיוניות או שירותים מארצאות אחרות. מקום חשוב במדיניות החוץ השודית תופס שיתוף פעולה ההדוק עם המדינות הנורדיות - דנמרק, פינלנד, נורווגיה ואייסלנד. שודיה חברה פעילה באיגוד מדינות אפט"א (EFTA) - אוסטריה, שוודיה, פינלנד, אך שואפת גם לשיתוף פעולה עם מדינות הקהיליה האירופית, ובלבך שהדבר לא יגע במדיניות הניטרליות שלה.⁷ על רקע דברים אלה אפשר עכשו לחזור ולהמשיך לבחון את מדיניותה של שודיה כלפי המזרח-התיכון בכלל, וככלפי ישראל בפרט, מאז נבחר פאלמה לראשות הממשלה באוקטובר 1969.

4. חמשלה ראשונה של אלול פאלמה והסוכן הערבי-ישראלי, 1969-1976

בשנים שקדמו למלחמת יום הכיפורים, באוקטובר 1973, היו הנושאים שעליים היו אישים שוודים דעה מוגבלים לתמיכת חירות וشنית באו"ם והדגשת חשיבותו, למטען גיבוי למכיל האו"ם ולשליחותו של השגריר גונאר יארינג, ולהדגשת הצורך בפתרון פוליטי לסיכון, שיתבסס על החלטת מועצת הבטחון 242 מ-22 בנובמבר 1967. כמו כן הובילו דאגה לנוכח המשך אספקת הנשק למורח-התיכון, גינו את הטrror ה賓לומי ואת הפגיעה בתעבורה האזרחית, אם כי בלי לצין מי עוסק בטרור. מדי פעם הושמעה גם קריאה לסייע בתרומות לsocנות הסעד והתעסקה של האו"ם (UNRWA) הרויה במצויה כספית באופן כרוני. הבמות העקריות להבעת דעתו אלו היו נאומי ראש הממשלה או שר החוץ בריקסטאג, נאומי שר החוץ או נציגי שוודיה בעצרת האו"ם, הדעות משותפות שלשרי הנורדים בפגישותיהם החצי-שנתיתות, או פרסומם הדועת בכתב, שהוא נהג רוחה במשרד החוץ השודי. בנאות שנשא בריקסטאג ב-21 במרץ 1973, השמיע לראשונה שר החוץ האנס קריסטור ויקמן (Hans Krister Wickman נ.נ.) בICKורת מתונה גם על הפעולות נגד טרור ועל נקיטת אמצעי נגד חריפים, המגבירים עוד יותר את הסכוכיים הקיימים ושאינם מספקים בטחון אמייתי נגד אלימות. באותו נאום נאמר עוד, וגם זאת לראשונה, כי "המושג טרוריזם עצמו מעורפל".¹ במשרד החוץ בישראל שמו לב אותן ימים לעובדה שהמדינות הנורדיות, ושודיה בכלל, נוטות לנקט עדמה שלא תוכל להתפרש כנתונת עדיפות לאחד מן הצדדים בעימות הערבי-ישראלי. נטייה זו מצאה את ביתו העיקרי בהימנעות, כמעט ללא יוצא מן הכלל, של מדינות אלה מהצבעה על הצעות ההחלה הרבות אשר הוצעו באו"ם על ידי מדינות ערב ותומכיהן. ישראל סקרה, כי לנוכח קיצוניות הערבים, סילפה הימנעות זו את כוונות המדינות הנורדיות לשומר על ניטרליות. באותה תקופה הרגשה כבר בחוריפות ההשפעה הגוברת של התעמולה הערבית, בעיקר בקרב חוגי השמאלי והנווער. עם זאת רוחה החרגתה, שבין שוודיה לישראל מוסיפים לשורר יחסית ידידות ננים והערכתה הדדית. במאי 1971 בקרה ראש הממשלה גולדה מאיר בשטוקהולם ובבירות

הسمוכות, במסגרת נסיעתה לכנס האינטראציונל הסוציאליסטי בהלטינקי. בהזדמנות זו קיימה שיחות, שבחן הスピירה את מדיניות ישראל לראשי מדינות אלה - ביןיהם גם אולף פאלמה - ולמעצבי דעת הקהל.²

מלחמת יום ה- 31 בפברואר והורם הנפט הערבי, שבא בעקבותיה, היו נקודת מפנה ברורה. ביטויי תמייה ברורים בישראל הושמעו עתה רק מצד מפלגות האופוזיציה. פר אהלםארק (Per Ahlmark), מראשי המפלגה הליברלית, ציין כי ישראל נאבקת על קיומה ואף הזכיר כיצד נכנע ברונו קרייסקי בפטמבר 1973 לטרוריסטים ערבים, בהסתמכו לטענתם לטగור את תחנת המעבר בשנאו שליד וינה לעולמים מבריתם המועצת. הוא הביא זאת כהוכחה לכך שישRAL מבוזדת ואינה יכולה לסייע על תמייה בינלאומית. גם מנהיגים פוליטיים אחרים מהאופוזיציה האשימו את מצרים וסוריה בתוקפנותם. עדותה הרשמית של הממשלה, הינו - של המפלגה הסוציאל-דמוקרטית, הובעה על ידי שר החוץ ויקמן, בנאומו בעצרת הכללית של האו"ם ב-11 באוקטובר. במלחמה שפרצה במזרח-התיכון ראה כשלון של האו"ם, שלא הצליח להביא לפתרון של שלום שיבוסס על החלטת מועצת הבטחון 242 מNovember 1967. חלק מהאחריות הטיל גם על העצמות הגזולות שיפקו נשק למדינות האיזור. אולם, הוא לא האשים את מצרים וسورיה בתוקפנות ולא הביע תמייה ברורה בישראל. בנאום זה הזכיר לראשונה המונח "ערבים-פלסטינים". שר החוץ היהודי אמר, כי מאז כינונה של ישראל היה עתיד הפליטינים בלתי בטוח. עוד אמר, כי למלחמה זו קדם גל של טרור ו"טרור נגדי". גם ביטוי זה - טרור נגדי - הושמע כאן לראשונה, כשהכוונה לפעולות של מדינת ישראל. קודם לכך כנו פועלותיה כ"תגמול". נימה של הבנה, אם כי לא של הצדקה, כלפי הטרור הערבי נשמעות בנאום זה כאשר אמר שר החוץ היהודי, כי "העובדה שהאו"ם הוכיה עד עתה שאינו יכול לפטור בעוית רציניות של טרוריזם בינלאומי נובעת במידה רבה מכח שטרם נמצא הסדר לטסוך במזרח-התיכון".³

ואכן, כמו עתונים בשווידיה פירשו את הנאום כהתקפה על ישראל הנאבקת על קיומה מול אויביה וככבעת תמייה חזקה יותר מבעבר בערבים הפליטינים. אfilו עיתון המפלגה הסוציאל-דמוקרטית Arbetet מתח ביקורת במאמר ראשית על שלא היה חד-משמעותי בציון האשימים בפושץ מלחמה זו ועל שלא הדגיש את תמייתה העקרונית של שוודיה בישראל. עתונים אחרים שיבחו את ארבטט על ביקורתם. בעקבות דברי ביקורת אלו נערך דיון בריקסdag, בו השיב שר החוץ ויקמן למבקורי בתקשות ובמפלגות האופוזיציה, ובראשם פר אהלםארק. מצד אחד הבהיר את הנסיבות שיויתו

לו ומצד שני סיירב להיענות להצעות ששווייה תגנה את סוריה ומצרים על תוקפנותן. גינוי צד אחד לא יתרום לפתרון של שלום, טען. הוא הסביר, כי הממשלה מגלה איפוק בהצהרותיה כדי שלא לפגוע בשליחותו של יארינג. אהלמרק הגידר נימוק זה כתירוץ, שכן שליחות יארינג היא מטעם האו"ם ולא מטעם ממשלה שווייה. הוא הביע סברה, שהממשלה מונחית על ידי אוביי ישראל בקשר למפלגה השלטת והפחד מפני חרם הנפט הערבי, סברה, שכבר הובעה ימים אחדים קודם לכן בעגנות השווייה. חבר ריקסdag אחר, אנדרש ויקמן (Anders Wijkman) מפלגת השמרנים ("מודרטה") השווה את העמדה האוחזת של ראש הממשלה הקודם, טאגה ארלנדר, במלחמת ששת הימים,alo של ממשלה אולוֹר פאלמה במלחמה זו.⁴

ראש הממשלה אולוֹר פאלמה התבטא לראשונה בפעם הראשונה בעניין זה בנאום פומבי שנשא בסוף אוקטובר. הוא טען, שהמצב במזרח-התיכון לא ייפתר לעולם על-ידי שימוש בכוח. לכל הצדדים יש אינטראסים לגיטימיים וכולם קשורים לאותה אדמה. לא רק היהודים, אלא גם הערבים, שבמשך מאות שנים נצלו ודמת נשפך על כבודם העצמי. יש לקבל את האינטראסים הם היו חשובים לעלבונות ולהתקפה על כבודם העצמי. יש לבצעם מבער חסרי שחר. עם זאת יש להבין שקרקע הצמיחה לכך הוא הייאוש והמרירות של עם שאין לו עוד מולדת. ב-7 בנובמבר נשא נואם נוסף בריקסdag, בו הביע חשש שהסתכוז במזרח-התיכון יתפשט לחלי עולם - טיען חזר ונשנה בדברי מדינאים שווים. ישראל הוקמה כתוצאה מהחלטת האו"ם, לפיכך חייב האו"ם למלא חלקו בהחזרת השלום לאייזור וביצירת בסיס להסדר צודק ובר קיימה. שווייה מסיימת לאו"ם בשיגור משקיפים נוספים, לביקשת מזכ"ל האו"ם, ובכך שהשר יארינג פועל בשליחותו. היא אף תגדיל את תרומתה לאונורא' ואצלב האדים הפעלים בקרוב קרבנות המלחמה. שווייה תומכת בעקרונות להסדר שלום שנקבעו בהחלטה 242 ומצויה ליישומה. לפיכך, על הצדדים להתחילה מיד במשא ומתן. בנאום זה נאמר לראשונה, ובאורח رسمي, כי שווייה חושת מכ"ש תפוקת הנפט וייעצאו יהפכו לנשך פוליטי בסיסטי במזרח-התיכון, כפי שכבר החל לקרות, וכי שווייה תושפע מכ"ז.

נאומיו של פאלמה גרוו ביקורת כלפיו במאמריהם ראשיים בכמה מעותוני שווייה. הוא הואשם בתגובהות סלקטיבית. הזכיריו לו, שכאשר ההחלטה אוסטריה את מעבר הפליטים היהודיים מברית-המועצות שתק, ואף לא הצע ששווייה תטפל בהם במקומות אוסטריה; כי לא נעה לפניו של הפרופסור היהודי בניימי לבץ', שביקש את עורתו נגד

معنى הروسים; וכי לא הגיב כאשר סוריה ומצרים תקפו את ישראל, "הdemokratia היהודית במרוח-התיכון". כן נאמר, שבזמן הגיב במהירות על המאורעות בויאטנאם, אבל במקרים הנזכרים הסתייג בשתייה, וכי הטיעון, ששורדייה נזהרת בהתקבṭאותויה כדי שלא פגע בעלות יארינג, הוא תירוץ לכיסוי הסיבה האמתית - החשש מהרגות העربים.⁶ במקביל נעשה הדין הצבורי בנסיבות הנפט הערבית גלו יותר ויותר ובכמה מקרים החלו להישמע באמצעות התקשורת קולות הצדדים אט הצורך לגלות הבנה בעיות המתעוררות עקב אמרגו כזה. החול להיות "ברור, של שני הצדדים להסתכם לוויתורים ולמשא ומתן", שהרי, "מדיניות ערבית לא ביקשו ישראל תימחק, גם אין תומכות בדרישות הקיצוניות של הארגונים הפליטניים. אך צריך גם לשאל אם ישראל תמשיך להתקיים לאחר שנשך הנפטיאל'ו אותה לסתת מהשטחים הכבושים".⁷

שנת 1973 הסתימה בשוריה בהודעת שר החוץ בריקסטdag ב-13 בדצמבר, בתשובה לשאלתא, בה נאמר ששורדייה לא תנקוט בפעולה דיפלומטית בקשר לשיפורה של סוריה לשחרר שבויי מלחמה ישראליים, וזאת, לנוכח הידיעות שבקרוב תיפתח בזינווה וועידה, בהשתתפות סוריה וישראל, "שבודאי תטפל גם בשאלת זו".⁸ בנוember של אותה שנה מונה שר חוץ חדש, סוון אנדרסון (Sven Andersson, 1910-1987). סוון אנדרסון החל בגיל מוקדם בפעילויות פוליטית במפלגה הסוציאל-דמוקרטית. בשנת 1941 נבחר לריקסטdag ומאי 1948 שימש כמושל המפלגה. בשנים 1951-1957 כיהן כשר התעשייה. עם מינויו לשחוץ השתנו מושגים וביטויים חדשים נכנסו לשימוש בהתייחסות השורדייה לעימות הערבי-ישראל. ככל, החל וגבר העיסוק בענייני ישראל.

ב-25 בספטמבר 1974, נשא סוון אנדרסון נאום מקיף באו"ם. לאחר שהסביר את עקרונות מדיניות הניטרליות ואיההזהות של שורדייה וציין את תמיכתה באו"ם, פנה לסקירה מקפת של המצב בשאלת פלסטין. בין השאר אמר, שאין להסתכם לרכישת טריטוריות באמצעות מלחמה ושיש להביא לפתרון בהתאם לעקרונות שזכו לתמיכת רוחבה בין חברות האו"ם. האינטלקטים הלגיטימיים של העربים הפליטניים צריכים לבוא על טיפוקם ויש לקבוע בבירור את אחוריות האו"ם לכל פתרון שיווג. שורדייה הודיעה אז גם על תמיכתה בהזמנת אש"פ להופיע באו"ם וב-14 באוקטובר פרסמה על כך הودעה רשמית, בה הוסבר כי אש"פ הוא נציג העם הפלסטיני וכי חשוב לתות לנציגי העם הפלסטיני הזרמוות להציג את עדותם. עם זאת הובהר, שבכך לא קבעה שורדייה כי אש"פ הוא לבדו נציג העם הפלסטיני. הוא רק צד מעוניין אחד, ולפיכך הגיוני הדבר שייתר לו להופיע בפני עצרת האו"ם. עניין זה זכה לפירוט רב יותר בנואם, שנשא באו"ם

ב-21 בנובמבר השגריר אולוף רידבק (Olof Rydbeck נ. 1913). רידבק הסביר, כי בשיטה הנושא את השם ההיסטורי פלسطין נמצאים שני עמים שיש להם בו בית. תושבי ישראל חיים מאז 1948 במדינה שמיד לאחר היוסדה הוכרה על ידי המעצמות העיקריות בעולם ועל ידי מספר רב של מדינות אחרות. גם לעربים הפליטנים יש זהות פוליטית ותביעה צודקת להגדרה עצמית לאומית (מוניחים אלו מופיעים כאן לראשונה בתהבותאות הרשומות השוויזיות). יש להם הזכות להיאבק להשגת זכויותיהם בכל האמצעים בהתאם לעקרונות מגילת האו"ם. מסיבות היסטוריות עבר עד שזכויות של העربים זכו בהכרה, אמר רידבק. בהמשך נאומו העמיד, זה לעומת זאת, את האינטראס הלאומי הלגייטימי של שני העמים: הישראלי והפלסטיני. כן עמד על הקשיים במציאות פתרון לסכום הטרוגני בו מתנגשים האינטראסים האלה וקרא למשא ומתן. מצד אחד גינה מעשי טרור נגד חפירים מפשע ומצד שני הדגיש, שאין לרשות אדמות בכוח. רידבק טען, כי את הגבולות בין שני העמים יש להתחזות לפי החלטות 242 ו-338 ולא על בסיס אינטרסים צבאיים ואסטרטגיים, והזכיר גם את החלטת האו"ם 194 מ-1948, בה הוכרה זכות הפליטים "להזור לבתיهم ולהתיוות בשלום עם שכיניהם". אלה שלא יחורו, אמר, יהיו זכאים לפיצויים. שודיה סבורה שיש לחפש פתרון של פשרה, שיכלול הסדר של שיבת פליטים יחד עם יישובם מחדש ותשולם פיצויים, אך גם יבחן את האפשרות של הקמת מדינה ערבית-פלסטינית. פתרון זה לא יכול על העربים שעזו את בתיהם ב-1967, שהם יש לאפשר שיבה מיידית לבתייהם. כן הבהיר רידבק, כי שודיה סבורה שאש"פ הוא הדובר המוסמך ביותר של העربים הפליטנים - כך טוענות כל מדינות ער- ולבן תומכת שודיה בהצעה שמנาง הארגון יופיע בפני העצרת הכלכלית של האו"ם. בנאום שנשא בריקסdag ב-22 בנובמבר חזר ראש הממשלה אולוף פאלמה כמעט מילולית על הדברים שנאמרו בשני הנאומים שנסקרו. הוא הוסיף ואמר, כי לשודיה יש מסורת של מעורבותם למען השלום במזרח-התיכון מאז שליחות פולקה ברכנדוט, שהזכיר את חייו בנסיוו להציג פתרון של שלום בפלשתין כמתוך בעיות האיזור. אף-על פי שהיו שודדים שירתו בכוחות האו"ם וונגאר יארינג מנסה זה זמן רב להביא לקיים השקפות בין העربים לישראלים. כל המאמצים האלה משקפים את מדיניות ממשלה שודודה. הוא הוסיף גינוי לשיטות האלימות" אש"פ נוקט בהז"ו "בדיוק כפי שאנו מנגנים את פעולות התגמול הצבאית ורבות ההיקף של ישראל."⁹ שינוי בולט זה במדיניות השודדיות לא עבר ללא תגובה ישראלית. BRAVEN שעה ניק שר החוץ יגאל אלון לעתון שוודי סוציאל-דמוקרטי הביע חריפות את אכזבתו ואת

מרירותו על תמיכת שודיה הסוציאל-דמוקרטית באש"פ ובחזمنت ערפת לאו"ם. המדיניות שתמכה בחזمنتה, ובכללן שודיה, הוגדרו על ידי אלון כחידניות, שנכנעו לשחק הנפט של מדינות ערב. הוא טען, כי הצבעה זאת היא טרגדיה ומשמעותה - עידוד הטורו, שכן אש"פ איננו תנועת שחרור. ישראל יודעת מהן תנועות לשחרור לאומי וסיעעה לתנועות כאלה באפריקה ובמקומות אחרים יותר ממדינות רבות, יותר משודיה. אש"פ אינה תנועה זאת, אלא אורגן טורו רצוני, יש לקרוא את אמנה אש"פ כדי להבין את טיבו של ארגון זה. בהקשר זה שם אלון לעג גם את הסוציאליים השודיים ואמר שהוא עצמו סוציאליסט וחבר קיבוץ וכי ציפה שמשלה סוציאל-דמוקרטית, כזו של שודיה, תגלח פחרות התלהבות מתנות טרוור. גולדה מאיר, שאוטם ימים כבר פרשה מרשות הממשלה, רואינה אף היא על ידי אותו עתונאי ולא חסכה דברים קשים משודיה. היא הביעה את אכזבתה על כי "ידידי ישראל באירופה חלמו לתמוך בה ומצביעים למען ערפות שידי מכוורות דם. אש"פ רוצה בחיסול ישראל. את הדרך בה מצביאות מדינות אש"פ באו"ם תلتה ב"אופורטוניזם", כאמור - בכינוי לסתונות הנפט של העربים".²⁰

בימים 22-26 בפברואר 1975, ביקר שר החוץ סוון אנדרסון בקהיר וחתם על הסכם לשיתוף פעולה כלכלי-טכנני בין שודיה למצרים. במהלך הביקור הביע שביעות רצון מכך, שהמצרים נתנו אמון ב"קו פalarm" במורח-התיכון והביע תקווה ששודיה תמלא תפקיד באיזור בעתיד. בפגישתו עם הנשיא סדאת הבטיח אנדרסון, שהמפלגה הסוציאל-דמוקרטית תשיקול פתיחות דיאלוג ישיר עם אש"פ. בעת ביקורו בקהיר קרא גם אנדרסון לנסיגה ישראלית מלאה מהשטחים והעתונאים ציינו שסוגנון הדברים היה אולטימטיבי. בדרכיו לעתונאים השודדים שנלו אליו דחה את הטענה, כי ממשלתו תומכת בצד הערבי ואינה ניטרלית, טענה שהושמעה נגדו עוד בשודיה. מאמרי מערכת בשודיה הסבירו, כי מדיניות זו היא פועל יוצא של בדידותה הבינלאומית של ישראל והליך שmpsfilות מדיניות הנפט הערביות. המפנה במדיניות חל, לדעתם, בשנת 1974,عقب פגישת פalarm עם ערפה באלגייר בנובמבר אותה שנה. בימים בהם ביקר אנדרסון בקהיר, התקיים בברלין המערביתכנס האינטנסיבי הסוציאליסטי. במהלךו נתגלו עימות בין קרייסקי וفالמה לבין גולדה מאיר. גם שר החוץ יגאל אלון תקף, בנאומו בכנס, את שודיה על תמיכתה בחזمنت אש"פ לאו"ם.²¹

בימים 21-24 באפריל 1974 ערך שר החוץ סוון אנדרסון ביקר בישראל. במסיבת עתונאים בירושלים הודה, שיש חילוקי דעת בין שודיה לישראל וכי ראש הממשלה יצחק רבין ושר החוץ יגאל אלון מתחו בקורס על הצבעת שודיה באו"ם להזמין את

נכיג אש"פ לדיוונים, אם כי זו לא הכרה באש"פ לנציג הבלתי של הפליטים. עוד אמר, שמדובר אש"פ אינו מוצא חן בעניין שודיה ושהיא מתנגדת לטורו. אין לה מעדים עם אש"פ בדרגת המושלתי, אך צריך להכיר בו כנציג המוסמך של חלקים מתוך העם הפלסטיני. מדיניות ערבית נתנו לאש"פ תפקיד זה והוא הארגון הפלסטיני החשוב ביותר. כאשר טען רבין כי גישת שודיה כלפי אש"פ היא "נאיבית" והציג לה להיות יותר ריאלית, דחה אנדרסון את הטענה באמרו, שגישת שודיה אינה נאיבית, אלא שколה זהה. באותו ביקור נדונם גם הפער במאזון המסתורי, השילילי מבחינת ישראל, ושר החוץ הבטיח לטפל בעניין בשובו לשוטוקholes.² שנים רבות חלפו והפער עמו עומד. הוא בא בימים 1-3 באוגוסט 1975, ביקר ראש הממשלה יצחק רבין בשודיה. הוא בא להשתתף בפגישת פסגה של מנהיגים סוציאל-דמוקרטיים שזומנה על ידי פאלמה. בעתונאים צוין, שפאלמה איננו נלהב במיוחד במובאו של רבין וכי המנהיג הישראלי הזמני עצמו, פחות או יותר. פאלמה רצה שהועידה תתרכז בנושאים כלכליים ובמצב בפורטוגל, ואילו נוכחות רבין חייבה להקדיש זמן לענייני המזרח-התיכון. רבין קיווה לגייס את תמיכת הארץ הסוציאל-דמוקרטיות נגד נסיוון ארץות ערבות ואפריקה להוציא את ישראל מהאו"ם. הוא קיבל על כך הבטחה ממשתפי הכנס. פאלמה אף חזר על עמדתו, שהרשות הישראלית ישראל מהאו"ם תהיה בינגוד לאמנת האו"ם ובסתירה לעקרון האוניברסליות של הארגון.³

הפגישות שנערכו במהלך הביקורים האלה והפגיעים בין מנהיגי שודיה וישראל לא שינו את עמדות שודיה. במהלך שנת 1975 חזו דוברים שודדים פעם נוספת, באופן כמעט מילולי, על דברים שנאמרו בשנה הקודמת, תוך תוספות או התיחסות למאורעות הזמן. כך היה במקרה השתתף על מדיניות החוץ, שנשא שר החוץ סון אנדרסון בריקסדאג ב-19 במרץ, ובנאותו בעצרת האו"ם ב-23 בספטמבר. פעולות התגמול הישראלית כונו בשם "טרור נגד". הסדר הביניים שנחתם בין מצרים לישראל התקבל, אמנם, בכראכה על ידי שר החוץ השודי, אך הוא הוסיף שלולים כולל באיזור לא יושג כל עוד לא יילקחו בחשבון האינטרסים הלגיטימיים של ערבי פלסטין וتبיעותיהם הצדוקות להגדרה עצמית. ב-25 ביולי הודיע ממשלת שודיה שהיא מתנגדת לקריאת שרי החוץ המוסלמיים שהתקנסה בגדה לגורש את ישראל מהאו"ם, משום שהדבר נוגד את עקרון האוניברסליות החל על החברות בארגון זה. באוקטובר 1975 עשתה שודיה צעד חשוב של תמיכה באש"פ, כשהתירהפתית ממשרד אינפורמציה של ארגון זה בשוטוקholes. הדבר נחשב לניצחון מוסרי וכהיישג שהעניק לארגון ראש הממשלה أولו.

פאלמה. פאלמה הופיע גם באו"ם. בנאומו בפני העצרת הכלכלית ב-11 בנובמבר הסביר מודיע העביעה שודיה נגד החלטה, שהתקבלה يوم קודם לכן ושהשוויתה את הציונות לגזענות. עם זאת חזר על הדברים, שנאמרו שנה קודם לכן, על מאבקם של שני עמים על אותה ארץ ועל היהות אש"פ הדבר המוסמך ביותר של העם הפלסטיני. לעניין ההחלטה נגד הציונות חזר פאלמהשוב ב-27 בנובמבר בריקטdag. הוא טען שזו החלטה המטילה ספק בקיומה של ישראל ומעמיקה את האיבה במזרח-התיכון וכי יש לה אף השלוות שליליות על האו"ם עצמו. עם זאת אונן בחלוקת זו כדי לשנות את דעתה של שודיה באשר לדרכם שיש לנתקו בהן לשט השדרה במזרח-התיכון.¹⁴ בשתי פגישות של שרי החוץ הנורדים, שנערכו אותה שנה במארס ובאוגוסט, פרסמו הوزרhc שחרשו על הדברים המוכרים בדבר המצביע המשוכן השורר במזרח-התיכון, תפיקדו המירוח של האו"ם באיזור, העקרונות לפיהם יש לישיב את הסכום והចורך ב"כיבוד הזכויות הלגיטימיות של הפליטים". אלם, כמו בשתי הפגישות של שרי החוץ הנורדים בשנת 1974 כך גם עתה, לא הצליח שר החוץ השודי לשכנע את עמיתיו לכלול בהזועות הכרה באש"פ ותמיכה בהקמת מדינה פלטינית.¹⁵

ב-4 בדצמבר 1975 פרץ משבר ביחסו שודיה-ישראל. זאת, בעקבות דיוון במוועצת הבטחון בתלונת לבנון, מצרים וטוריה על המצביע בדרום לבנון. מוועצת הבטחון החליטה להזמין את אש"פ לדיוון. נשע מדיניות הצבעו בעד: מדיניות מזרח אירופה והבלטי מזדהות ומדינה מערבית אחרת - שודיה. שש המדינות האחרות הצבעו נגד או נמנעו. ה策טרופות שודיה להצבעה בזכות הזמנת אש"פ סיפקה את הקול התשיעי המכרייע, לפי תקנון מוועצת הבטחון, לצורך הזמנת אש"פ. נציג שודיה, השגריר RIDICK, מיהר להסביר שגם בעבר תמכה ארצו בהצעות להזמין את אש"פ להשתחן בדינוי האו"ם העוסקים במזרח-התיכון וכי אין לראות בכך شيئا' במדיניותה או הבעת תמיכה באמנה הפלטינית. בהמשך גינה השגריר את ההפצצות הישראלית. דברים דומים נאמרו באותו יום גם על ידי שר החוץ סוון אנדרסון בראיותו לתקורת השודית.

כמה מדינאים שודדים ממפלגות האופוזיציה מהוו. בלטו ביניהם פר אהלם רק מהמחלגה הליברלית ואנדראש ויקמן מהמחלגה השמרנית. השניים אמרו, שמדובר לראות את שודיה מסיימת לארגון טרור אש"פ - ארוגן, שמעצםطبعו אינו יכול לפעול למען השלום - וזאת, בשעה שמשלת פאלמה לא מתחה על אמנת אש"פ הקוראת להשמנת ישראל. בחצעתה - קבעו - הכנסתה שודיה את אש"פ לאו"ם. 178 מתוך 350 חברי הויקטdag פרסמו הצהרת תמיכה בישראל והביעו דאגה עמוקה לנוכח ההתקפות עליה,

שניעדו להגביר את ביזודה בעולם. ההצהרה מתחילה בדיווחת על הצבעת ממשלה שוודיה באו"ם והביעת תמיכתה בזכותו הקיט של ישראל ובעם היהודי בכלל. גינוי חריף יותר פורסמה המפלגה הדמוקרטית-נוצרית (אין להחליפה עם המפלגה הדמוקרטית-סוציאליסטית-נוצרית, שאינה אוחצת לישראל ומהוות חלק מהמחלגה הסוציאל-דמוקרטית). מפלגה קטנה זאת טענה, כי הצבעתה של ממשלה שוודיה הייתה בבחינות ויתורו לטורו של אש"פ וכי בלהמה את האמצעים להשכין שלום ולא תרמה להם. שוודיה הניטרלית, שלעתים כה קרובות טענה כי היא דוברת של ארצות קטנות, נתנה ידה למאכזיהן של מדינות טוטליטריות לבוזד את ישראל. היו גם עתונים, שמתחרו בדיווחת על פאלמה וטענו כי מדיניותו מחלישה את מעמדה של שוודיה בעולם וגורמת לה נזק. ספק אם היה זה מן התבונה, שדווקא שוודיה סייפה את הקול המכריע להבשת ישראל באו"ם ולהענקת נצחון לאש"פ. עתון יהודי אחד אף העיר באירופה, כי "מצפון העולם דבר משטוקהולם, קריגלי". לעומתם, היו תגבורות בתקורת שטענו כי אין סיבה לפליה, שכן הצבעת השוודית הייתה בהתאם למידניות העקבית כלפי אש"פ מזה זמן רב. בכמה עתונים היו אף גילויים של תמייה ברורה בממשלה. מכל מקום, בארצות ערב צוינה הצבעתה של שוודיה כנצחון חשוב ודובר אש"פ ב비ירות הוודה בשם הארגון על התמיכה השוודית.

ישראל הגיבה בזעם על התנגדות שוודיה, שנחשבה עדין ליידיה שאפשר לסתוך עליה. שגריר ישראל לאו"ם, חיים הרץוג, כינה את הצבעת השוודית "בגידה מבישה בעקרונות". שר החוץ יגאל אלון הורה לשגריר ישראל בשוודיה, אברן אידן, לחזור ארעה "להתנייעצווית", וכך עשה. אלון האשים את שוודיה בסיווע לטורו נגד ישראל ואמר שקשה לו להשלים עם כך, שמלל האומות דזוקא שוודיה הצבעת באופן שאיפשר כניסה לאו"ם לארגון הקופר בזכותה של ישראל להתקדים. ישראל לא הייתה פעולת כך כלפי שוודיה. אך להבין את מדיניותה של שוודיה שעה שהיא מגלה טובלנות ביחס לתוקפנות ואלימות! גם ראש הממשלה, יצחק רבין, מתה בדיווחת על שוודיה, על שהתייחסה ברמה שווה לטורו של אש"פ ולפעולות המלחמה של ישראל, יחס המעיד על העדר הבנה בטיב התוקפנות של אש"פ. רבין הצדיק את ההתקפות מן האויר לבנון, שנגנו על ידי שוודיה באותו ימים, ואמר שעיל דידיינו להבין שאנו במצב מלחמה. גם המוכר הכללי של מפלגת העבודה הישראלית, מאיר זומי, מחה בפני עצמותו השῳודי, מזוכיר המפלגה הסוציאל-דמוקרטית סטן אנדרסון (שאין להחליפו עם שר החוץ בתקופה הננסרת - סוזן אנדראסון. סטן אנדרסון עתיד להתמנות שר חוץ ב-1985). מפלגת

העובדת מתחה על הפגיעה בסולידיידיות שבין שתי המפלגות האחריות והבהירה, שאם שודיה תומכת באש"פ, אין היא יכולה לטען לניטולות בעימות במו"ח-התיכון. שר החוץ סוון אנדרסון הביע את צערו על החלטות ישראל לקרוא לשגירה ובהיר תקווה, שיחזור בהקדם למקום כהונתו בשטוקהולם. עם זאת חזר על עמדתו, שאש"פ הוא הדובר המושך ביותר של הפליטינים ולכון דעתו צריכה להישמע באו"ם. בירושלים הניחו, כי ההצעה באו"ם נערכה על פי החלטתו האישית של פאלמה, שכן סוון אנדרסון היה אז בלונדון. אנדרסון הכחיש זאת. לאחר אירוע זה הגיעו בישראל למסקנה, ששודיה שינתה את מדיניותה בברירוזאת, בעקבות שורת מעטים שקיימה עם אש"פ עוד בסוף 1974. שחרי, בנובמבר אותה שנה ביקר פאלמה באלג'יר ונפגש שם עם ערפאת. חודשים אחדים לאחר מכן ביקר ראש ממשלת לב, אחמד ג'לוד, בשודיה, ביקור שבמהלכו נחתם הסכם בין שתי המדינות לרכישת נפט לובי לתקופה של עשר שנים, תמורה סיוע שודדי לבניית מפעלי תעשייה בלב. גלוד הביע שביעות רצון מעמדתה הפרו-ערבית של שודיה, והיו עתונים שנותנו לגורסה זו פומבי. סוון אנדרסון הכחיש, שקיים קשר כלשהו בין משבר הנפט לבין מדיניות שודיה והסבירות, שלפני 1974 לא הייתה שודיה גליות על עמדתה, כיון שהתחשבה במתווך השודי ארינגג, שפעל באיזור מטעם האו"ם. ראש הממשלה אולוֹף פאלמה הגיב על החזרת השגיר הירושלמי לירושלים בקרירות, ואמר כי "טוב שממשלת ישראל תקבל מידע עובדתי ממשריריה".¹⁶

הסיבות למשבר שפרץ ביחסיו שיוטי המדינות סוכמו ב-11 בדצמבר במאמר ארוך וגלי ליב להפתיע בעיתון הסוציאיליסטי *Aftonbladet*. העיתון קבע, שמדיניות שודיה במו"ח-התיכון השתנתה חלופין בשנים האחרונות. בשנת 1967 לא היה איש מאמין שסמליה סוציאל-דמוקרטית בשודיה תבצע بعد זכות אש"פ להופיע באו"ם. לישראל יש ידידים בכל המפלגות בשודיה, אך התמיכה חזקה ביותר ניתנה לה תמיד בתנועת העבודה. גם עכשו יש התמיהים באיגודים המקצועיים את ההצעה האחורונה של שודיה הייתה נכון. האיגודים המקצועיים ליוו תמיד בענין רב את פעולותיה של ההסתדרות וקראו להן "כלכלה דמוקרטית". לרבים אין ארון דומה. באיגודים המקצועיים נמצאים הפעילים הפרו-ישראלים החשובים ביותר. למרות אהדה זו, נראה שהדברים לא יחוירו להיות כפי שהיו בתקופת מלחמת ששת הימים. מסיבות שודיות פניות (שלא פורטו במאמר, אך הכוונה לעליית פאלמה לשטונו), השתנתה החברה השודית מז'וז והשתנה גם טגנון הויוכוח הציורי. אין ספק, שגם ידידי ישראל באיגודים המקצועיים יلقו בעקבות מדיניות הממשלה. זה נכון לא רק בקשר לישראל, אלא גם

בקשר לסוגיות אחרות. האווירה בשודיה ערבת מלחמת ששת הימים הזכירה את ההתעוררות לטובות פינלנד ב"מלחמת החורף" נגד ברית-המועצות (1939-1940). הייתה אז הזדהות רגשית עם ישראל אשר נטפה כדמוקרטיה קטנה שהערבים מאימים עליה. טאגה ארלנדר הצהיר גלויות לישראל ניצחה במלחמה. לאחר מכן תמכה שודיה בהחלטת מועצת הבתוחן 242. מדיניות זו השתנה בהדרגה בשנתיים-שלוש האחרוןים עליה. ובד בבד השפיעה הממשלה גם על דעת הקהל. יש לכך סיבות אחדות: מדיניותה של ישראל וסירושה לסתת מהטריטוריה הערבית הכבושה, הפצת מחנות הפליטים, דעתו ביקורתיות שנשemuו בישראל עצמה, כגון ספרו של המזכיר הקודם של המפלגה הסוציאליסטית (הישראלית, ליבוה) אליאב, הקורא להכיר בפליטים כעם, וכן גם מדיניות הפליטים, האחדות באש"פ, הפסקת מעשי הטורור מחוץ לישראל [כך!] וההפצת מידע על כך בארצות המערב. משבר הנפט היה בוודאי הסיבה המعيشית העיקרית לגבי קובעי המדיניות. ב��ת אחת התבגר לעולם המערבי, שעربים יש אמצעי לחץ מפחדים ושאין הם מהassetים להשמש בהם. ממשלה שודיה הזמין באביב 1974 את ראש ממשלה לוב ג'לוד לדון בהסכם נfat. בנובמבר ביקר פאלמה באלגיר. שיחות בענייני נfat היו חלק חשוב של הביקור. במהלך הביקורפגש פאלמה את ערפאת. עוד באוקטובר 1973 אמר פאלמה בנואם, שמן הרاوي להכיר בכך כי לעربים הפליטים יש אינטרסים לגיטימיים. שנה לאחר מכן העבירה שודיה באו"ם למען מתן רשות לאש"פ להופיע באו"ם בויכוח על המזרח-התיכון. מאז צעדה שודיה צעדים נוספים. בנואם מאוחר יותר קבע פאלמה, כי הצד והריאלום כאחד תובעים שהזכויות של העם הפלסטיני יוכרו. אין זו רק שאלת פלייטים, אלא גם שאלת פוליטית. הפתורון יימצא בטריטוריה הקיימת ובזה יש להעניק לפלאיטים אוטונומיה. העיתון סיים בקביעה, שהפתרונות שודיה מציאה הוא פשרה, הרציקה להתחל בדיalog בין ישראל לאש"פ.

עדותה הרשמית של שודיה תומצתה בנואם שנשא ב-28 ביוני 1976 שגירה באו"ם ובנאומים של נציגים שודים אחרים, כאמור: על ישראל להכיר בזכויות לאומיות של העם הפלסטיני כתנאי מוקדם לשפט צדק ובר-קיימה. על אש"פ להכיר בזכות ישראל להתקיים בתחום גבולות בטוחים ומוכרים. על הצדדים לשאת ולתת שירות זה עמו. יש לחזור למצב שקדם למלחמת יוני 1967. על ישראל לסתת ועל הפליטים שנעקרו לחזור לבתיהם. על אש"פ להיות מזומנים לכל הפורומים בהם תידין בעיתת הפליטים. גם שר החוץ סוון אנדרסון חזר על עקרונות אלה והצדיק את מדיניות שודיה שעוררה ביקורת כה ובה. הוא מצא הוכחה לצדקה בתוצאות הבחירות לראשי הערים בגדה

המערבית, שנערכו בראשית 1976, וחורר והביע תקוות, ששודיה ת מלא תפקיד
במאיצים הבינלאומיים הנתקטים לישוב הבעייה.¹⁷ חילוץ החטופים מאנטבה בראשית
יולי 1976, הביא לפרסום גילי דעת שודי מטעם שר החוץ סוון אנדרסון ונציג שודי
בموقعת הבטחון. לקיחת בני ערובה "ווסגים אחרים של טורו בילאומי" גונו ונקבע
שאין הצדקה לפועלות הטורו המתוועבת, שנעשתה על ידי ערבים פלסטינים קיצוניים
ואירופים ויהיו מנעה אשר יהיה. כן הוטל ספק באשר להתחנחותה של ממשלה אוגנדית
בפרשה ובמסגרת אונילאה את חובותיה להגן על קרובינות החטיפה, ונדרש לפי החוק
הבינלאומי. במקביל, גונתה פועלות החילוץ הישראלית כפגיעה בריבונות הלאומית
ובשלמות הטריטוריאלית של אוגנדת. למרות החלצים הנוראים על ממשלה ישראלית
ועמה, שהיו קרבן למעשה פיראטו בילאומי חסרת תקדים זו, אין ממשלת ישראל
שודיה סבורה שהפעולה הישראלית נעשתה בהתאם לתקנות החד-משמעות של מגילת
האו"ם. עם זאת, לא הצטרפה שודיה למגנימים בהצבעה של موقعת הבטחון.¹⁸

בקופה זו גילתה שודיה התעניינות גם בנוגע לבנון. באמצע דצמבר הגיע שגריר
שודיה לבנון לשטוקholes ודיוח למשלו על מצב הקרפנות בבירות. הוא תיאר את
התעכבות הלחימה בין "הנוצרים הפלגיסטיים לבין המוסלמים השמאליים" וחיווה
דעותו *"шибה שמאל"* לא יפסיק להילחם עד שיסכימו הנוצרים לרפורמות במישל. זאת,
משמעותה של הנוצרים נגנים לבנון מעמידות פוליטית העולה על מה שמצויך מספרם בכלל
האוכלוסייה. כאשר תקפו הנוצרים את המחנה תל אל-זעתר פרסם ראש הממשלה
פאלאמה קריאה לסייע לצלב האדום במאציו לפנות את הפצועים וגינה *"קבוצות*
מסויימות", שאינו מכבדות את הפסקת האש שהוסכם עליה. שודיה לא פרסמה הודעה
דומות כאשר אנשי אש"פ לבנון עשו מעשי טבח באוכלוסייה נוצרית. ואמנם, ראש
ממשלה ישראלי מתח ביקורת על ממשלה שודיה, שניסתה להביא את פרשת מנהה תל
אל-זעתר לידי בוצעות הבטחון. שר החוץ סוון אנדרסון פרסם תגובה והסביר, כי
שודיה אינה תומכת בצד מן הצדדים במלחמות האזרחים לבנון. והוא הצדק את
התעניינות ממשלו בסיבות הומניטריות בלבד, ובכך שבמחנה היו שני רופאים שודדים.¹⁹
מוסד לחקר דעת קהל, בשם "הוועיד השודי להגנה פסיכולוגית", פרסם שני סקרים,
האחד ב-1969 והשני ב-1973. לפי משאלים אלה לא היה הייחש לישראל ב-1973 שלילי
יותר מאשר ב-1969. אדרבא, אחוז האווזים עליה מ-39% ל-49%, שעלה שאחוז בעלי
הדעה הביקורתית נשאר כשהיא - 35%. לגבי הערבים עליה מספר בעלי הגישה החיובית
מ-74% ל-14%, אך במקביל עלה גם מספר בעלי הדעה השילנית מ-59% ל-72%.

המייצאים ברורים פחות לגבי יחס העתונות. הלו העbij בדרך כלל על גישה פרו-ישראלית, אך היו גם סקרים עתונאות שהראו תוצאה הפוכה. מחקר שנעשה בתחום זה הגיע למסקנה, שבדרך כלל הוועידה הישראלית על פני הערבים, למורות תנודות ושינויים בעותן זה או אחר. מכל מקום, קבע המחקר, לא מלחמת יוני 1967 הייתה נקודת המפנה, כפי שטענו שוודים שונים שהשתתפו בטקירים, אלא טר 1973, היינו - עם החלת חרם הנפטר הערבי, והשינוי ביחסה של ממשלה שוודית הייתה לו השפעה מסוימת על השינויי ביחס העתונות. המחקר גם מצא, שתגובה דעת הקהל בשוודיה הייתה דומות בעיקר בעיקורן לאלו של ארצות מערב אירופה האחרות.²⁰

חוקר מאוניברסיטת גטבורג, אולף בירלד (Ulf Bjereld), בדק את הגורמים שהביאו למדייניות הפרופלטינית של שוודיה. הוא עולה, שהשינויים העיקריים החלו בשנים 1974-1976. עד אז תיארה ממשלה שוודיה את העימות במזרח-התיכון כסכסוך בין ארצות ערב לבין ישראל. ההתייחסות לפלטינים היהיל כל פליטים, שיש להצער על גורלם מסיבות הומניטריות. היהיל לישראל היה חיובי במובhawk. לאחר מכן שונתה מדיניות שוודיה במידה מוגנים משמעותיים. הפלטינים לא תוארו עוד כפליטים, אלא כעם בעלי זכויות לאומיות, כולל הזכות להקים מדינה משלה. הפלטינים נתפסו מעטה יחד עם ישראל, לצד הרלוונטי ביותר בסכסוך ולאש"פ הוקנה מעמד של הדבר המוסמך של העם הפלטיני. בכך הבלה וגברת הביקורת השוודית על מדיניות החוץ הישראלית. הנטייה הפרופלטינית נשאה בעינה במרכיבי היסוד שלה לאחר רצח פאלמה, ולא שונתה אפילו בידי הקואליציה הלא-סוציאליסטית, בשנים 1976-1982 (כפי שיתואר בפרק הבא). משך הזמן הלכה וגברת החוזחות השוודית עם הערכים, כאשר שהתברר מהצבעותיה באו"ם ובגופים בינלאומיים אחרים. לדעת החוקר, אין להסביר זאת רק בחילוקי דעתם מדיניים ואידאולוגיים עם ישראל, אלא גם בהטעמות של ארצות העולם השלישי באו"ם ובהתקזחות השפעתן. כל השנים עסקה בהבלטה בסוגיה הפלטינית ולא נהגה להביע דעתם בנושאים אחרים, שהעסיקו את עמי המזרח-התיכון. החוקר הגיע למסקנה, שהשינוי לא היה הקשור בזעם הקהיל השוודי, אלא נתחוווה בדרגת הממשלה. עד מצא המחקר, שאינו משוחרר מסתירות בהנחותיו ובמסקנותיו, שבתקופה הנקרת הייתה שוודיה תלולה מאוד בネット מקורות ערביים וכי ממשלה שוודיה התייחסה ברצינות רבה לאיומי ממשלה ערבית. עם זאת התקשה החוקר לראות, מושם מה, קשר ישיר בין הדברים, ולדעתו לא היה חרם הנפטר גורם קבוע. הוא גם לא סבר שפחד מפני טרור ערבי היה בין הגורמים שהשפיעו על הממשלה.²¹

5. ממשלה קואליציון "הבורגנית":

אוקטובר 1976 - אוקטובר 1982

בבחירות הכלליות לריקסדאג שנערכו בסוף 1976 איידה המפלגה הסוציאל-דמוקרטית בראשות פאלמה את הרוב שהיה לה. הסיבה העיקרית לכך הייתה תחושה כללית בעיור השוודי שהגיעה העת להחליף את המפלגה השלטת הותיקה. לראשונה מאז 1932 עתה שלטונו ממשלה קואליציון שהורכבה משלוש המפלגות הלא-סוציאליסטיות: המולץ, השמרנים, הליברלים. מפלגות אלו זכו גם בסבירות של שנת 1979 ושלטו עד שהובסו בבחירות בסוף 1982. הממשלה הקואליציון הלא-סוציאליסטית סבלה מחוסר יציבות מסוימת ובש שנים שלטונה התחלפו בה שלוש פעמים ראשי הממשלה ושרי החוץ. עד מהרה התברר, שהמדינה נזקנה בכל התחומים, והיחס למזרח-התיכון בכלל זה, הייתה של ממשלה המשך, שלא שינה באורת מהותי את המדיניות שירשה מקודמתה הסוציאל-דמוקרטית, ואשר עוצבה על ידי אולוף פאלמה. השינויים היו שולטים. הסגן הטוריך משה ופתח במקצת היקף ההטעסקות בענייני חוץ, שאפיינה את תקופת שלטונו של פאלמה.

ימים אחדים לאחר כניסה לתפקיד מירה שרת החוץ החדשה ממפלגת המרכז, קארין סודר (Karin Söder, נ. 1928) לנסוע לניו יורק לשאת נאום בפני עצרת האו"ם. בנאומה, שנשאה ביום 13 באוקטובר, חזהה על עקרונות מדיניות החוץ, שנוטחו בבירור על ידי ממשלה אולוף פאלמה: מדיניות הניטרליות, שיתוף פעולה עם השכנות הנורדיות, תמיכה באו"ם, פירוק נשק גרעיני והphantom החימוש בכלל, סיוע לארצאות מתפתחות, הגנה על זכויות אדם וכיו"ב. בהתייחסה למזרח-התיכון חזהה שרת החוץ על תמיכת שוודיה בחחלהות 242,338, ואמרה כי לישראל ולכל יתר המדינות באיזור יש זכות לקיום לאומי ולשלמות בתוך גבולות בטוחים ומוכרים. יש לכבד את העקרון שאין להרשות רכישת טריטוריה בכוח. יש לקבוע בתקיפות שהאנטראשים הלאומיים הלגיטימיים של העמים הפליטניים יבואו על סייפוקם. זה כולל את זכותם להקים מדינה משליהם, שתחיה בשalom עם ישראל.

ברכיב הממשלה השוודית לאו"ם לא חלו שינויים אישיים, וחכירה חרוז על הדברים

הידיעים מימי ממשלה פאלמה גם לאחר הקמת הממשלה החדשה. בכך הבהירו שאין שינוי במדיניות החוץ השוודית. השני היה, כאמור, בסגנון ובכמה הדגשתם. הדברים השווים גינו את השוואת הציונות לגזענות וגינוי את הטורו. אש"פ נתבע לגלות אחריות בהתנהגו, להימנע מאיומים או שימוש בכוח. עם זאת נשמע שוב הטיעון שהזיהה תמכה בו בעבר, כאמור: שבחלוטות 242 ו-338 יש פגמים, שכן לא נלקחו בהן בחשבון, במידה מסוימת, האינטראטיב והזוכיות של העربים הפליטיים.¹

חבר ריקסdag מן המפלגה הליברלית ניסה להביא את הממשלה החדשה לשנות את גישת קודמתה בסוגיית הכניעה של חברות שוודיות לחרים היהודי נגד ישראל, אך שר המשטר החדש השיב בהתחמקות. הוא טען, כי הממשלה מנעה מלחיב חברות כלכליות לדוחה לה על שיקוליהם בעשיית עסקים וכי "קשה להבחין בין שיקולים מסחריים לבין אלה של שחץ החרים גורם. מצער הדבר אם חברה פועלת משיקולים פוליטיים. שוודיה איננה תומכת בטנקציות שלא הוחלט עליהם באום".² כל אותה עת השיגתו חברי האופוזיציה הסוציאל-דמוקרטיים שהממשלה החדשה לא תטסה מהמדיניות שהותוויתה על ידם באמצעות שאלות, אשר חיבו את שר החוץ לחזור על העקרונות הידועים. היא עשתה זאת בהשכה לשאלות ריקסdag ב-18 בנובמבר 1976, כשהיא מוסיפה הבירה:

המחלגות המשתתפות בממשלה מצאו לכך לחכior את השקפותיהם בקשר לפעולות הטורו ולהקלים באמנת אש"פ. להשפות זו שותף הרוב המכרי של חברי הבית חותם והעם השוויי [...] הממשלה החדשה מקיימת את קווי המדיניות בקשר למורה-חותמיון, שנקבעו לפני זמן רב, וכפי שהיו בימי מר [סוזן] אנדסון בתקופת חיותו שר החוץ.³

הממשלה החדשה תמכה גם בחידוש שיחות זינוי ודרשה שישתתפו בהן גם נציגי הפליטינים, שכן, אחד התנאים המוקדים להטלים באיזור הוא, שימצא הסדר לזכויות לאומיות של העם הפליטני. זכויות אלה כוללות את הזכות להקים מדינה עצמאית, שתחיה בשלום לצד של ישראל. שר החוץ הוסיף, שההתנגדות לכיבוש שטחים בכוח החלה גם על ירושלים. הסטטוס של העיר בעtid ציריך להוות חלק נכבד מן המשא ומתן - שתינתה בזעווה. המקומות הקדושים בירושלים צריכים להיות מוגנים והגישה אליהם - חופשית. בעניין זה הייתה נסיגת מסוימת לעומת שבחים שהושמעו מפי נציגי הממשלה הקודמת על הגישה החופשית למקומות הקדושים שמאפשרת ישראל. ביקור סדראת בירושלים התקבל ברבכה על-ידי ממשלה שוודיה, ואפילו הוועלו רעיונות באשר לפתרונות שיידונו בועידה, כמו: אזורים מפורזים, הצבת כוחות או"ם ומטען סיוע כלכלי

למדינה הפלסטינית העתידה לקום. כמו בימי הממשלה הקודמת כך גם עתה, הגדרה ממשלת שודדיה את הקצבה השנתית לאונר"א. הוחלט להעלות את התרומה מ-35 מיליון כתר שודדים ב-1977 ל-38 מיליון כתר בשנה שלאחריה. שרי החוץ הנורדיים, בפגישותיהם החצי-שנתיות, פרסמו הודעות שփפו את עקרונותיה של שודדיה.⁴

כוכור, נפתח משרד הסברה של אש"פ בשוטקהלם עוד באוקטובר 1975, בימי ממשלת פאלמה. שרת החוץ סודר סירכה להיענות לבקשה להעלות את מעמדו זהה של "משרד קישור" (liaison office), בטענה שמנועה זה אכן נזכר באמנות וינה משנת 1961 על יחסים דיפלומטיים, אך הבהירה, כי נציגי אש"פ מתבקלים על ידי פקידי משרד החוץ וניתנת להם החזדנות להציג את השקפותיהם.⁵

תחומים אחר בו הביעה שודדיה את עמדתנה היה המצב באיראן. בתגובה להחץ של חברי ויקטdag מהפלגה הקומוניסטית הודיעו שרota החוץ שודדיה מגנה את דיכוי זכויות האדם על ידי ממשלה השאה ומודאגת מאיה-השקט המתפשט באיראן. לדעתה, שואף העם האיראני ליתר דמוקרטיה ולהקמת חברה ליברלית. שודדיה תומכת בכך ומקווה שההתפתחויות באיראן לא יובילו לצורות חדשות של שעבוד ואיצדק חברתי. מכל מקום, יש להניח לעם האיראני לפטור את בעיותיו בעצמו ללא התערבות מבהוץ.⁶ זאת, בניגוד לעמדת שודדיה לגבי העימות הערבי-ישראלי, שגרסת התערבות מבהוץ ומטען עצות.

בימים 11-13 במאי 1978, ערך שר החוץ משה דיין ביקור בשוטקהילם לרוגל חגיגות השלושים להקמת מדינת ישראל. העתונות השודדיות לא קיבלה את פניו בידידות. הפרטומת הרבה שקדמה לביקור עטקה ב ביקורת של ממשל שודדיה על הפעולה בדורום לבנון ("מבצע ליטאני"), על ההתקנחות הבלתי חוקיות ועל הצורך לתת לפלסטינים מדינה משליהם. ראש הממשלה מנחם בגין תואר כמנוקשה, תוקפן וחסר רצון לשאת ולתת. הוא הוגדר כמו שעוצר את תהליך השלום "בגל חזונו התנ"כי על ארץ ישראל הגדולה", וכי שאינו מסוגל להביא שלום במצב בו מנו ההכרה לעשוות ויתוריהם. היו עתונים שציינו, כי שודדיה נמנית על המדיניות בהן ווב האוכלוסייה אוחד את ישראל, אך עם זאת, חובה להבהיר שמדיניות הממשלה הישראלית כיחס גורמת, בחלוקת, דאגה ואכזבה. מאמרם ובים הוקדו לתיאורים סטגוניים של אישיותו של משה דיין ואורחות חייו הפרטיים. הגדרו עשות עתוני המפלגה הסוציאל-דמוקרטית, שתקפו את הדרך בה בגד במפלגת העבودה. עתונים אלו אף האשימו את ממשלתם על שהזימה "נציג של הממשלה השמרנית" בישראל. זו התגוננה בטענה, שדיין הזמן עוד על ידי שר

החוץ במשלה הקודמת, סוון אנדרסון. פרסומים רבים בעיתונים הסוציאל-דמוקרטיים כללו גם קריקטורות מכירות, ופר אהלםך האשימים באנטישמיות, בייחודה את העתון *Aftonbladet*. תשומת לב רבה הוענקה גם לסידורי הבוחן המוחדים, שליוו את הביקור, אשר לא היו כמותם מאו ביקור חמושчив בראשית שנות הששים. מספר השוטרים הפעם היה כפול - שבע מאות במספר.

הARIOע המרכזី במהלך הביקור היה חגיגה גדולה לרגל יום העצמאות ה-30 של ישראל, שבה הייתה דיין אורה הכבוד. הנואם המרכזី היה שר החינוך הליברלי יאיר-אריך ויקטורט (Jan-Erik Wikström נ. 1932), חבר הוועד המרכזី של המפלגה הליברלית מאז 1962. שר החינוך, 1982-1976), שניצל הזדמנות זו למתייחת ביקורת על כמה יסודות מדיניות ישראל שגורמים דאגה לדידי ישראל בשודיה. הוא הביע צער על שארצות ערב לא הילכו בעקבות סדאות שבא לירושלים, דבר על תרומות שוודיה למזרח-התיכון במסגרת האו"ם מאז שליחות ברנדוט ועד לשורות חיליל האו"ם וקרא למציאות פתרון שיפק זה את ישראל והן את הפלסטינים. דיין לא הגיע. בזמן החגיגה הפגינו בחוץ אלפי ערבים ואוהדייהם, שרפו בובות בדמות האורה והשליכו אבנים על השוטרים הרבים.

דיין קיים שיחות עם ראש הממשלה תורביירן פלדין (Thorbjörn Fälldin נ. 1926, מפלגת המרכז), עם שרת החוץ קארין סודר ועם נציגי מפלגות שונות. כמו כן התקבל לראיון אצל המלך קארול גוסטאב ה-16. השיחות היו גלויות, ובמהלכן מתח דיין ביקורת על התנהוגות האו"ם ערבית מלחמת ששת הימים. חילוקי דעתות נtagלו בין לבן מארחיו על הפירוש להחלטת 242, על מדיניות ההתקנולוית ועל ההגדרה העצמית לפלסטינים. דיין הבHIR שאין מקום להקמת מדינה פלסטינית, שכן זו תשמש בסיס לתוקפנות נגד ישראל, וטען שהפתרון לבעת הפליטים צריך להמצא בירדן, שביקורה היא מדינה פלסטינית. באירוע צהרים שערכה לכבודו שרת החוץ השתתפה רק חמישה אנשי כלכלה מתח שרים וארבעה שוווזמן. יותר חרימונו. מסיבת העתונאים שערך דיין הסתיימה בעבור עשרים דקות. הוא נשאל שאלות נוקבות ועזב בכעס את המקום, כשהעתונאי בריטי שאל אותו אם הוא וראש הממשלה מוחים בגין טרווריסטים. עתונאים אחדים סיימו את הביקור בתמיהה על מטרתו, שכן אם חשב להשתיק את הביקורת נגד "היבטים מסוימים" במדינות ממשלו, נכוונה לו אכזבה. היו שכתבו שיישראל לא יכול למצוין איש גרווע יותר לתיקון תדמיתה. בישראל ראו ב ביקור זה שיאו של "מאם מדיני והסבירי להבהיר עמדתה"?

בשנים הבאות מיעטה ממשלה שווהיה לעסוק במדיניות החוץ בכלל, ובנושא העימותים הערבי-ישראלי בפרט. כאשר עסקה בו, היה הדבר בסגנון שכבר עמדנו עליו ותוך חורה על האלמנטים המוכרים. שר החוץ השודי אולה אולסטון (Ola Ullsten, נ. 1933). מהמפלגה הליברלית, שנכנס לתפקידו באוקטובר 1979, קידם בברכה את הסכם השלום בין ישראל למצרים, שנחתם במארס אותה שנה, וצין שההסכם מספק מבחינת יחסית מצרים-ישראל ואולי יהיה גם עד ראשון וחשוב לקראת שלום בר-קימיא, אך אין בו משום פתרון כולל לטסוך במזרח התיכון, המותנה בפתרון הבעיה הפלסטינית. זה א� ה biopsy דאגה לנוכח המשך מדיניות ההתקנוליות בשטחים של ישראל, הנוגעת את החוק הבינלאומי, מתן רשות לרכישת אדמות פרטיות והשתלטות הדרגתית של ישראל על מקורות המים בגדרה המערבית. כל אלה, לדבריו, עומדים בסתיויה למטרה המוצהרת להעניק לפלסטינים שלטון בית. בנאומו בrikssdag ב-19 בנובמבר 1979, התיחס שר החוץ השודי לדיוינט, שנערךו פעמיים אחדות באים בעניין הטענות החמורות שהוטחו בישראל על הפרת זכויות האדם בשטחים הכבושים, אם גם הזיכיר כי הטענות לא הוכחו. כן נקט שר החוץ בלשון גינוי חריפה, במיוחד ביחס להתקנוליות בשטחים, כשהוא משתמש במושג "ממשלה בגין" ולא "ממשלה ישראל". גם גירוש שני ראשי ערים מהשטחים ב-1980 זכה לגינוי חריף. אירוניה אכזרית היא, אמר שר השודי, שגורושים אלו מבוטסים על חוקים שנתקבלו על ידי המעצמה המנדטורית, חוקים שהישראלים עצם לחמו פעם נגדם". ישראל גונתה גם על תמיכתה במיגור סعد חדאד "המורד" ועל פשיטותיה לטריטוריה לבנונית, שכן עליה לאפשר לממשלה המרכזית של לבנון לשקם את טموותה ולכוחות השלום של האו"ם בדרכים לבנון - למלא את משימתם. שר החוץ אולסטון סבר, שלא פחות טראגיית היא העובדה שהפלסטינים, במאבקם למשמש את זכויותיהם הלאומיות הלגיטימיות, פונים לאלימות. כפי שהזoch להוויה הכל אלימות גוררת אלימות שכגד. הסדר פוליטי לא יושג בכוח, אלא באמצעות ויתורים ופשרות מצד הישראלים ומצד הפלסטינים כאחד. על ישראל לשאת ולתת עם אש"פ. בשעה שיחפשו פתרון צריך יהיה לקבוע גם את מעמדה של ירושלים. נציג שודיה גינה את החוק בעניין ירושלים בשנת 1980. "אין לקבל צעדים ישראליים חד-צדדיים בעניין זה, יש לראותם כבלתיים וمبוטלים", טען.⁸ משרד החוץ של ישראל מצא, שייחס שודיה-ישראל באותה תקופה המשיכו להתפתח ברוח היידות המסורתית, "אם כי לא נעדרו גם כאן סימני הסחר שניכרו ביחסים עם ארץות אירופה האחרות. במישור הבילטורי התפתחו יחסית הכלכלה והמסחר, התיירות והתרבות, בצורה משביעת רצון".

ב-14 בינוואר 1981, נפגש שר החוץ אולה אולסטן עם חבר הוועד הפועל של אש"פ פארוק קאדומי. פגישה קודמת בינהם נערכה בניו-יורק בסתיו 1980. קאדומי הגיע לשוטוקהולם לפני הזמנת ה"טוציאל-דמוקרטיים-הנוצרים" ושר החוץ אולסטן מצא זאת לטבאי" להמשיך בשיחות עמו, בהתאם להשקת ממשלת שודיה שאש"פ הוא אחד הצדדים בסכוסך ושיש להאזין לדעותיו. במקביל המשיקה שודיה להתנגד לנסיונות, שנעשו באביב 1981 בזע媳妇ת שרי החוץ של המדינות הבלטי-מזרחיות בניו-זל希, לשלק את ישראל מהאו"ם ומוסכנייתו, שכן ראתה בכך פגיעה בעקרון האוניברסליות. גינויים חמורים לישראל השמעו שר החוץ אולסטן בעקבות הפצת חורו הגורעני העיראקי ב-7 ביוני 1981 והפצצת בירות במחצית يول אotta שנה. גם איהחתקדמות בדינום על הענקות אוטונומיה לגדר המערבית ולעוזה הדאגה את שודיה, כמו גם הפרוייקט הישראלי לכריית תעלת הימים בין הים התיכון לים המלח, דרך רצעת עזה. חוק רמתת הגולן מ-14 בדצמבר זהה גם הוא להבעת צער שודיה: "כל נסיוון לשנות באורה חד-צדדי את מעמד רמת הגולן הוא הפרה ברורה של החוק הבינלאומי ושל החלטה 242 של מועצת הבטחון מ-1967", קבע שר החוץ אולסטן. הצהרות מדיניות ביקורתיות בנושאים אלה חווו ונשנו בהՃמניות שונות עד לטפטמבר 1982, מועד הבחירה הכלכלית, הנרכות בשודיה אחת לשוש שנים.¹⁰

היחיד שנחלץ להגנת ישראל באותו ימים היה פר אהלםך מהמחלגה הליברלית. הוא תקף את ראשי מפלגתנו, על שהתנהגותם אינה שונה מזו של אולוף פאלמה, שחייב תמיד אחורי הדיקטטורים העربים. הוא כעס במירוח על שר החוץ אולה אולסטן קיבל את פניו של פארוק קאדומי ושבידיוני הריקסdag הוא נתן לא"ויב ישראל הקיזוני קארל לינדבום¹¹ לחוביל אותו (Carl Lindbom, c. 1926). פרופסור למשפטים באוניברסיטת שטוקהולם ושפוט. בשנים 1974-1982 היה חבר ריקסדאג מטעם המחלגה הטוציאל-דמוקרטיבית וב-1982 מונה לשגריר בפאריס) שעורויה נספה, ציין אהלםך, היא העובדה שבשודיה אפשרים אימון צבאי לעשרה לובים. אהלםך סבר, כי חומר הנפטר הערבי הוא הסיבה האמיתית לכך שמדינות רבות, ובתוכן שודיה, נוקטו גישה פיסנית כלפי אש"פ. הוא מתח ביקורת גם על אלו שגינו את הפצת חורו העיראקי בטענה, שהיא זו פגיעה בחוק הבינלאומי. הוא האשים את צרפת, איטליה וברזיל שיפקו טכנולוגיה וסחרות לעיראק ואפשרו בכך ייצור מהיר של פצצה גרעינית. וזאת, כאשר "מה שנים אלו חווים שדים יתקטאטו תוקפן כלשהו ישיג נסק גרעיני". עיראק נמצאת במצב מלחמה עם ישראל וקוראת להשמדתה, טען. פולתה של ישראל דחתה

את הסכנה בשנים אחדות. גינוי ישראל מוכיה ש"נפט וצביות שליטים בעולם".¹⁵ בשנת 1982 היו, כאמור, שתי המפלגות האחיות - מפלגת העבודה בישראל והמפלהה הסוציאל-דמוקרטית בשודיה - באופוזיציה. למורת זאת, לאمنع הדבר מעת המפלגה השווינית לפגוע פגיעה מעלייה ומכךיה באחותה היישראליות, שלא הייתה אחרתית אז למדייניות ממשלת ישראל. מסורת היא בחוגי תנועת העבודה השודית, לשוחותיה השונות, ציין את ה-1 במאי בתהלותם ובעצמותם. לאיוריים אלה מזמנות משלחות מארצות שונות בעולם. הן מפלגת העבודה והן הסתדרות נהגו להשתף באירועי ה-1 במאי בשטוקהולם ולשלוח אליהן משלחות, וכך נהגו גם לקרוואת ה-1 במאי 1982. ימים אחדים לפני מועד זה ביטהה לפתע המפלגה הסוציאל-דמוקרטית השודית את הזמנתה למפלגת העבודה היישראלית וביקשה שזו לא תישלח משלחת. האיגודים המקצועיים השווידים לא ביטלו את הזמנה המקבילה להסתדרות ומשלחת מטעמה אכן השתתפה בחגיגות. ביטול הזמנה למפלגת העבודה נעשה על ידי מזכיר המפלגה הסוציאל-דמוקרטית סtan אנדראשון, לימים שר החוץ.

ב Hodututo ליושב ראש מפלגת העבודה היישראלי, שמעון פרס, הציע אנדראשון לדחות את הביקור בגלל התפתחויות האחרונות במזוזה התיכון והויכוח הנוכחי בשודיה. הוא תתייחס לביעות של אבטחת המשלחת היישראלית. כמה עתונים שודדים, כולל עתוני המפלגה הסוציאל-דמוקרטית, שמתחו ביקורת על ביטול הזמנה, כתבו כי הסיבות העיקריות לביטול אין אלה שציין אנדראשון, אלא "חוסר אומץ מבוטרי ורצון להתאים עצמו להלכי רוח עווינים לישראל הרוחניים בשודיה. בחגיגות ה-1 במאי הזמנה משלחות של אש"פ, האנדיניסטים ותנועות דידקליות אחרות אמריקה הלטינית, בעלות קשרים עם אש"פ, ואלו השתתפו בתהלותם כשן נושאთ סיימאות על "שלום" ו"עבודה". ביטול הזמנה התקבל במפלגת העבודה בארץ באכזבה ובצער. צעד זה התפרש כחרט וכנסיון לדוחק את ישראל ממעמדה המכובד באינטראציוניל הסוציאליסטי. בנסיון לפיס מעט את מפלגת העבודה פרס tan אנדראשון הודעה בה נאמר, כי ברור שאין להאשים את תנועת העבודה היישראלית במדיניות הקיצונית של משטר בגין, אבל ברור שאירועים כמו ההפרצות האחרונות בדורות לבנון יכולים להשפיע על דעת הקהל בשודיה, כאמור, על הלחץ הרוחות. הסברים אלו לא שכנוו את אמצעי התקשרות בשודיה. עתון המפלגה הסוציאל-דמוקרטית בשטוקהולם, שטוקהולם טידניינגן, (ST) קרא לצuds של פאלמה ואנדראשון "מהלומה לפרס ולתנועה העבודה הישראלית" וῆמשך תהליך ההתרחקות של המפלגות הסוציאל-דמוקרטיות האירופיות

מאותותם הישראלית, שנסתמן בבירור מאו שנות השבעים, עם התחזוקות העמדה המצדדת באש"פ ומדיניות ערבית. העתון כי דזוקא עכשו, יותר מאשר קדם לכך, חינוי לשמור על דיאלוג עם "ישראל האחורה" ולא להגביר את ביזודה, והגידר את ההחלטה על ביטול ההזמנה כנמהרת. לעומת זאת, הביע העתון צער גם על כך, שמלגת העבודה נתנה פומבי לחלופי המכתבים הקשיים עם הסוציאל-דמוקרטיים בשודיה, שכן, הפרטום רק ישמה את אויבי ישראל ואויבי המפלגה הסוציאל-דמוקרטיבית. העתון קרא לחידוש המגעים הייחודיים בין המפלגות והńחית, שאולוֹף פאלמה וסטן אנדרסון יישוּן במכtab תשובה שישלחו לשמעון פרט הזועם, אם כי אין בטחון שהיה ذי בcz. הגיוֹלָם פוֹסְטָה הסביר, כי ביטול ההזמנה אין לו ולא כלום עם "בטחון" ועם "המצב במזרחה-התיכון", אלא נובע מכך שכוחות שמאלניים השתלטו על החוגים הקובעים במפלגה הסוציאל-דמוקרטיבית השודית, הידידה לשעבר. אironiy הדבר אש"פ, שאינו דוגמא לסוציאליזם-דמוקרטי דזוקא, יהיה מייצג בחגיגות ה-70 במאי בשטוקהולם. על מפלגת העבודה להבהיר למפלגה השודית שהתנהגוותה לא תסולח ולא תישכח.²²

ב-5 ביוני 1982 נכנס צה"ל לבנון ופתח במבצע "שלוטם הגליל". התגובה בשודיה, כבארצות אחוריות בעולם, היו קשות. ראש הממשלה ורוביורן פלדין ושר החוץ אלה אולסן הגיעו על החלטה בנאומים שנשאו בכמה הזרמוויות. הם טענו, כי לישראל אין זכות לפוש לבנון תוך התעלמות מריבונטה, מהחלטות האו"ם ומכוון השלום של האו"ם, וגינו את סיורם ישראלי להפסיק מיד את הפעולה וליצאת מלبنון. הם חזרו וטענו, כי אין לפטור את שאלות העם הפלסטיני בכוח, אלא במשא ומתן. גם אם אפשר להבין את שנות הישראלים לקבוצות הפלסטיניות, שבמשך עשרות שנים עסקו בטרור נגד אוכלוסייה אזרחית, ושהאמנה הפוליטית שלהם קוראת להשמדת ישראל, וגם אם אין להגן על מדיניות זו של אש"פ, הרי באותה מידה אין להגן על המדיניות הנוכחית של ישראל. האבדות לבנון מתרבות וחולכות האוכלוסייה האזרחית סובלות קשות במלחמה זו. מכאייב מאוד לכל מי שלילוה באחדה את צמיחת ישראל כחברה וerdemocraticה, לראות את הפלישה המאליבית לבנון. שגריר ישראל אברהם אבידר זומן למשרד החוץ השודי לקלב את הودעת הגינוי של ממשלה שודיה, שהתייחסה - בין היתר - גם לחובת ישראל לקיים את אמתן זיוה לגבי הגנה על אזרחים ושבויי מלחמה, שכן ממשלה שודיה הודאה מן הידועות ש"חייב אש"פ השבויים" אינם מקובלים על ישראל כ"שבויי מלחמה כמוגדר באמנת זיוה". הטבח שערכו הפלאנגורות בצלברא וشتילא גורר גם הוא הודיעת גינוי של ממשלה שודיה, שהטילה במפורש את האחריות

על מבצעי הטבה. עם זאת, נאמר, "גם על ישראל מוטלת אחריות כבדה לפשעים אלה", שכן פועלותיה הצבאיות לבנון "פתחו את הדלת למיתות המות של הפלאנציגיטים ושל מג'ור חדא".¹³

עicker המכחאה נגד ישראל אורגנה אוטם ימים על ידי מנהיג האופוזיציה אולף פאלמה ולא על ידי הממשלה. עם הגיע המידע על היקף חדיות זה"ל לבנון, הפסיק פאלמה, בהסכמה הממשלה, דיון כלכלי שנערך אותה שעה בריקסדאג ונשא בו נאום חריף בגין ישראלי. הוא טען, כי פעולה גונדת לחוק הבינלאומי וכי אין שום תרוץ להצדיק את תוכפנותה, אלא יש לנחותה ללא שום היסוס. "כמה שחצנות מותר לדינה קטנה CISHLANCHA לחייבן לפני האו"ם" אמר. שר החוץ אולסטון שנאם אחורי הסכימים עם פאלמה, אך הוסיף, שיש גם קורבנות של ילדים ישראלים ולא רק של ילדים פלסטינים, כדי שטען פאלמה. הוא גם הזביר לבנון שימושה בסיס לאש"פ. פאלמה לא הסתפק בכך ותבע גינוי חריף יותר. בשורת ראיונות באמצעי התקשורת ובנאומים אחרים שנשא באותו תקופה חזר פאלמה בהתקדה על קביעתו, שישראל היא מדינה תוכפנית שבסה בכך ותבע גינוי חריף יותר. והוא אירוניה בכך שהמדינה שנוצרה על ידי האו"ם חותרת עכשו תחת סמכותו. הוא סבר, כי רק בידי ארצות-הברית לעצור עד ישראל התלויה בה כלכלית וצבאית, וקרא לעורר נגד ישראל דעת קהל עולמית ולפעול נגדה, בייחודה בארצות-הברית. הוא שאב עידוד מכון יהודים נכדים מתיצבים נגד ישראל, שכן "חלום יולדת הופך לשיאו". באחד מנאומייו גינה את החתנקשות בשגריר ישראל בלונדון, שקדמה לחדרת זה"ל לבנון, ואף הודה שאש"פ עשה "שגיאות נוראות", אך הוסיף שישראל הגיבה על החתנקשות בהפצצות טרוור נגד פליטים וילדים. "אנו מילאשים" מישראל, קרא בנאום אחר. פאלמה ניסה לגייס את המפלגות הסוציאל-דמוקרטיות בארצות הנורדיות הסמכות לנקיות גנד ישראל וחיבע צער על שבכמה ארצות ואף בכמה עתונים בשוויה עצמה נעשו נטיונות לגלות סובלנות כלפי ישראל, להבין את מניעי פעולתה ולהגן עליה. פעמים אחדות חור על הדימוי של תМОנות הילדים הפלסטיים הפגיעים, המזוכרים לו תМОנות של ילדים יהודים שנפגו בשואה. פעולות זוועה לבנון תכתים את שמה של ישראל במשך זמן רב. ישראל הייתה צריכה לאריך למשך מתולדות העם היהודי שלא ניתן להשמיד עם שלם. לא ניתן לפטור את הבעיה הפלסטינית על ידי הריסט אש"פ.

קריסטי, שביקר בשוויה באמצעות יוני כדי לקבל פרט מהמחלגה הסוציאל-דמוקרטי השווית, הטרוף לביקורת נאומיו ובדבורי במשמעות עתונאים. הוא טען,

ישראל איננה מעוניינת בשלום וקרא לkomit נגדה דעת קהל עולמית. "התחלנו לעשות זאת באירופה, אך בארצות-הברית אין הבנה לעניינים של הפליטים", אמר, ציין שאלוֹף פאלמה פועל ייחד עמו בכיוון זה. בחוגים ורחבים היו התגבותות לפליישט ישראלי לבנון קשות והעתונים, ביחס אלו של המפלגה הסוציאל-דמוקרטית, נקבע לשון חריפה. לאחר הטבח בצברה וشتילא גבורה הביקורת ביותר. בכמה איגודים מקצועיים הועלו הצאות להטיל חרם על ישראל. עם זאת, נשמעו גם קולות בודדים שניסו להצדיק את ישראל או לפחות להקל עליה. אחד מהם היה חבר הריקסדאג הליברלי אלה וסטברג (Olla Wastberg), שהתلون על ההתקפות הראשיות החד-צדדיות. מה היו הפוליטיקאים השודדים עושים, שאל, אם יושבים שודדים היו חשופים לירוי מן הצד השני של הגבול? הפוליטיקאים השודדים, אשר ממשיכים קולם עכשוין, שתקו בראשית יוני, כאשר הפגיזו במשך שבוע ימים 23 ערים וכפרים בישראל. האגדה לידידות שודדי-ישראל הפיצה מכתב, חתום על ידי שודדים נכבדים ובירם, ובו גינוי להצהרה "חשות הטاكت" של פאלמה, שאמור כי יש קווי דמיון ברורים בין ההשמדה השיטותית של יהודים על ידי הנאצים לבין פעולות המלחמה של ישראל. אולם פאלמה הגיב בכעס, כיינה את המכתב "האשמה מתועבת" וטען כי יש מעולם לא הצהיר זאת. גם קידדה הנאמן של ישראל פר אהלםך ניסה לעזור בשעת מצוקה זו ושאל את מנהל אונר"א אולוף רידבאך, לשעבר שגריר שודדי האו"ם, אם ידוע לו שבתי-הספר בכר סיבילן שבדרומ לבנון, שממן על ידי שודיה באמצעות האו"ם, שימש בסיס לאיומים צבאיים של אש"פ. דבר אונר"א השיב שלא ידוע להם על שום פעילות בלתי חוקית בבית-הספר או במתכונים אחרים של הארגון, אם כי הודה שנטגלה שם נشك עוד בספטמבר 1975 ושעקב זאת היה בית-הספר סגור עד מרץ 1977. אך גם פר אהלםך הזדעזע כששמע על הטבח בצברה וشتילא והצהיר, כי היה זה מחובנה של ישראל למונו.¹⁴

ב-1 בספטמבר ערך חבר הכנסת חיים הרցוג ביקור קצר בשטוקהולם ובמסיבת העתונאים שקיים באותו יום הביע אכזבה מתגובה העולם על פעולות ישראל לבנון ומתיירוי התקשרות על מה שהתחולל שם. הוא טען, שדעת הקהיל מירה לשכוח את כל שairy בלבנון לפני כן ואת הפעולות האלימות של אש"פ. העולם שתק אז, וכן גם המדינות הנורדיות, ואיilo באו"ם נתגלה ציניות כבואה. הרցוג הביע את אכזבת מפלגת העבודה מגינויי המפלגות הסוציאל-דמוקרטיות האחיות באוסטריה ובשוודיה: "לא זכור לנו שאלוֹף פאלמה גינה במילים שבחן השתמש נגדנו מעשה זועה כלשהו של אש"פ".¹⁵

נושא אחר בו עסקה שודיה באותו תקופה, אם כי באורח הרבה פחות דרמטי ואיןטנסיבי, היה המלחמה בין איראן לעיראק. בנאום בריקסדאג ב-17 במרץ 1982, קרא שר החוץ אולסן לשתי המדינות הניצות לחותום על הסכם שלום ביניהן, שכן המלחמה המשוכנת וחסרת השחר תובעת אלפי קרבות. הוא הביע תמיכת במאמרי אולוֹפְּ פאלמה, שמונה למימון מטעם האו"ם בסכום זה, להתגבר על חילוקי הדעות.¹⁶ ב-19 בספטמבר 1982 חזרו הטעזיאל-דמוקרטים זוכו בבחירה. באוקטובר הרכיב אולוֹפְּ פאלמה ממשלה חדשה.

6. חמפלגה חוטציאל-דמוקרטית חוזרת לשולטונו

באוקטובר 1982 נכנסה לתפקידה הממשלה החדשה, בראשות אולף פאלמה. לשר החוץ מונה לנארט בודסטרום (Lenart Bodström, נ. 1928), והוא כיהן בתפקיד עד לאחר הבחירות שנערכו בעבר שלוש שנים. כשבועיים לאחר כניסה לתפקיד נשא כבר שר החוץ החדש נאום בעצרת האו"ם בניו יורק. שוב נושא הנימוח הקודמות ובו הגדירות אידיאולוגיות על מהות מדיניות החוץ השוודית. ישראל והטוגיה הפלסטינית חזרו בראש רישימת הנושאים שוודיה עסקה בהם. הסגנון שב להיות בוטה, כפי שהיה בימי ממשתו הקודמת של אולף פאלמה. בנאום שנשא בעצרת מתח שר החוץ בודסטרום ביקורת חריפה על פלישת ישראל לבנון, וטען שהיתה בכך הפגנת אדישות ישראלית לעקרונות מגילת האו"ם ולחוק הבינלאומי. זו טרגדיה שהמדינה אשר בהקמתה מילא האו"ם תפקיד כה מכריע, פעלה עכשו בדרך הנוגדת לסמוכות הארגון. הוא קרא לישראל לסתור מיד לבנון. הוא גינה גם את הטרוור, אך לא סבר שיש בו משום הצדקה לישראל לפולש לבנון. טבח צבאי ושתילא ב-17 בספטמבר 1982, עורר בשווידיה ורגשות של זועעה ושאט נפש, אמר, האחריות המיידית לפשעים אלה על מבצעיהם [ולא ציין מי הם], אך ישראל אשמה בכך שהතירה למבצעי הפשע כניסה למחנות אלה. בודסטרום פירט שוב את התנאים המורכבים להשתתפות צדוק ובר-קימא והוסיף נקודה שטרם הושמעה: יש לבצע תנאים אלו ברוח תכנית החלוקה המקורית של האו"ם מ-1947 אותם ימים השיבה שוודיה בשלילה לבקשת לבנון כי תשתתך בכוחה הרב לאומי, שנשלח לבירות, ושהורכב מיחידות צבא מצרפת, איטליה וארצות-חברה (M.N.F.), בטענה כי כוחות שוודים משתתפים בפעולות שלום רק במסגרת האו"ם ולפי בקשה מז'ול האו"ם, כדוגמת יוניפייל. זמן מה לאחר מכן, ב-11 בנובמבר, תבע שר החוץ בודסטרום מישראל להחזיר לאשי"פ את כל הספרים והמסמכים, שנלקחו על ידי צה"ל מה"מרכז למחקר פלסטינים" במערב בירות. הוא טען, כי זו פעולה הנוגדת את החוק הבינלאומי, המחייב שמירה על רכוש אזרחי בפני שוד או גנבה ומונוגדת לחוק האוטר תפיסת נכסים ותרבות, היסטוריה ומדע או הritisטים. שר החוץ השודי העריך, ISR, שישראל הביסה אמנים את אש"פ מבחינה צבאית, אך דזוקא כך הצלחה אש"פ לחזק את מעמדו

הפוליטי בקרבת הפליטים ובulosם כולם. ברוב הארץות - ושוודיה בכללן - גבורה האחדה לפלסטינים, ועל הקהילה הבינלאומית לתמוך במא贊ים הפליטים והדיפולומטיים של אש"פ. שר החוץ השודי גינה גם את פעולות ישראל בשטחים, בייחודה את הדוחת ראש עירם שנטו לתמוך באש"פ ואת הנסיון לאלה מורים זרים באוניברסיטאות בגדה המערבית לחותם על התcheinויות להסתיג מאש"פ. "אללה הם נסינוות אנטידי-דמוקרטיים ופגיעה בחופש האקדמי", טען.¹

曩יגי שוודיה נאמו גם בעצרת האו"ם ב-1983 וחזרו על העקרונות ליישוב הסכסוך, על התמיכה באש"פ ועל דרישתם לשתפו בכל משא ומתן. שוודיה תמכה גם בכינוס ועידת בינלאומית לדין בענייני המורח-התיכון. בדצמבר אותה שנה חושמע גם גינוי לסוריה על שהתקיפה את הפליטים ואש"פ באיזור טריפולי לבנון, כפי שלפני שנה גינויו את הפיצות חסרות האבחנה של ישראל על בירותו.² אותה שנה הגיעו פעילות שוודיה לשיאה בהזמנת ערפאת לשטוקholes, מאורע שעורר פולמוס רב.

באמצע ינואר 1983 נודע על כוונת המפלגה הסוציאל-דמוקרטית השוודית להזמין את ערפאת לביקור. עוד בראשית يولי 1979 התקבל ערפאת בווינה על ידי הקאנצלר ברונו קרייסקי, לפי הכללים הנהוגים לגבי ראש מדינה. גם וילי בראנדט השתתף בפגישה בווינה וחთם, יחד עם קרייסקי וערפאת, על ההודעה שפרסמו. היה ידוע כי קרייסקי מצדד בחצרופות אש"פ לאינטראציונל הסוציאלייסטי וכי פאלמה תמק בכך אף הוא. ראש הממשלה מנחם בגין ויושב ראש מפלגת העבודה שמעון פרס היו מואחזים בגינוי ביקור ערפאת בווינה והצורה בה נערך. שגריר ישראל בווינה נקרא ל"התיעצויות" לאות מהאה. פרס אף הודיע, שהמערך ימחה על ביקור ערפאת בווינה בפני האינטראציונל הסוציאלייסטי.³ נראה כי פאלמה, שבינתיים ביטס לעצמו מעמד מכובד בהנהגת האינטראציונל לצדדים של קרייסקי ובראנדט, החליט ללקת בעקבותיהם ולאורח אף הוא את ערפאת, מה גם שהיא זו מסקנה הגיונית של מדיניותו.

הזמנת ערפאת עוררה בשווידיה פולמוס ממושך, שהחל מיד עם היוחיע הכוונה להזמיןו ונמשך חודשים. משרד החוץ השודי הבהיר, שאין מדובר בהזמנה רשמית, שכן הגוף המזמין הוא המפלגה הסוציאל-דמוקרטית, אך הודיע, שערפאת יוכל להיפגש עם פקידי משרד החוץ. המפלגה הסוציאל-דמוקרטית-הנוצרית הקשורה במפלגת השלטון בירכה על הזמנתו. כך עשתה גם המפלגה הקומוניסטית.曩יג אש"פ בשטוקholes הביע שביעות רצון. פר אהلمrk, מראשי המפלגה הליברלית, טען שהו מעשה מהפיר. לדעתו הצדתו גם כמה חברי ויקסdag מהמפלגה השלטת. היו עתונים שניסו לנתח מה הביא

לשינוי ביחס המפלגה הסוציאל-דמוקרטית וחילק מעדת הקהיל בשודיה כלפי הסכsson בمزוחית התיכון, וקרווא למשלת פאלמה לנוכח בזירותו, שכן ההזמנה תתרפרש כצעדי אגטי ישראלי ומזיק. ברור היה כי מדובר בצעדי של הממשלה - למורות השימוש בכיסוי המפלגתני - שכן שריה הממשלה היו את הנהוגות המפלגה, והעתונאים ראו בכך צביעות. נערה השווה בין הזמנתו ערפת לביטול ההזמנה של מפלגת העבודה הישראלית לאחיגות ה-1 במאי שנה קודם לכן, וצווין, כי בכך ייחלש עוד יותר האמון הרופף של ישראל בשודיה. עתוני המפלגה הסוציאל-דמוקרטית הצידו את ההזמנה, בטען שאשי"פ הוא הנציג המוסמך של העربים הפליטינים וערפתו הוא מנהיגו. לפיכך, סברו, יש קיימים עמו דיאלוג. הם הניחו שהזמנתו תחזק את היסודות המתוונים באשי"פ, הבינו צער על היידרוזות היחסים עם מפלגת העבודה הישראלית והאשימו את "משטר בגין" בכך שגרם לבידודה של ישראל בקרב ידידה המסורתיים בעולם. המערה לבנון ומדיניות ההתחנחות בשטחים הם שעררו את היחסים עם ישראל, לדבריהם, אך יש לפעול להידרוש הקשרים עם "ישראל האחרת" - מפלגת העבודה ותנועת "שלום עכשווי". עתוניים אחרים טענו, לעומת זאת, שערפתו הוא טרוריסט ואישיות מסוכנת ובתמי מוסרית וכן אין להזמיןו, גם אם יש לתמוך ברעיון הדיאלוג עם הפליטינים. היו שהבינו צער על שפאלמה הפך את המדיניות הידידותית לישראל של ארלנדר על פיה. הקהילה היהודית וארגוני ידידות לישראל אורגנו פעולות מחאה והתהוו פטיציות. ב-28 בינואר, בראשון לעתון *Arbetet* הסוציאל-דמוקרטי, טען פאלמה להגנתו, כי מאחר שערפתאות התקבל על ידי האפיקויר, יירה מזור אם לא יוכל לבוא לשודיה; כי גם ארץות נורדיות אחרות הזמיןוהו, כי גם אישים ישראלים מבקרים בשודיה; וכי הזמנת ערפתה היא הזדמנות להפגין בשודיה תומכת בהקמת מדינה לפליטינים. זהה תמייקה באותם חוגים באשי"פ השוואפים לפתורן דיפלומטי והזוחים אלימות.⁴

תומכי הביקור יצאו להתקפת נגד וב-14 באפריל 1983 נסורה לשר החוץ לנארט בודסטרום פטיציה, חתומה על ידי 176,000 איש, ובה תביעה לנתק את היחסים הדיפלומטיים עם ישראל ולהזכיר באשי"פ. מאמר מקיף ושיטתי שנכתב על ידי דיפלומט מקצועני, תת שר החוץ סוורקר אוסטרום (Sverker Åström), בא להגן על ראש הממשלה פאלמה, שר החוץ בודסטרום ומזכ"ל המפלגה הסוציאל-דמוקרטית סטן אנדרסון, והגיב על הטענות בפגיעה במפלגת העבודה הישראלית, בערעור המוניטין הבינלאומי של שודיה, בצליפות ובאופורטוניזם, שה삼יוו חבר מפלגה ואנשי הקהילה היהודית. המאמר הוא כתוב קטרוג חמוץ על מדינת ישראל, וורץ עמה חשבון מאו רצח

ברנאנדו ועד למבצע סיני, ההפצצות לבנון, הפצתה הכוח העיראקי, הפלישה לבנון וההתנהלותו. כל אלה כמו "פשעים", שגיאות חמורות שייעלו לישראל ביוקר". הוא מתאר את מאמציו "המכובדים" של יארינג למצוא פתרון לסתוך לפי העקרונות שקבע האו"ם. ישראל נטoga מתניינית ובתמורה קיבלה "גבול מוכר שיש לו עבותות על ידי הסכם". הדבר טרם נעשה בגין הפעולות. עליה לסתוג לגבולות 1967 וליצאת מדרום לבנון. שודיה תומכת עדין בתכנית המעניקה לירושלים מעמד בינלאומי מיוחד. זו הסיבה שהగיריותה נמצאת בתל אביב. היא גם תומכת בהקמת מדינה ערבית בשטחים. אוסטרום הזוכה לקוראיו, שבראש ועדת החקירה של האו"ם, שהמליצה על תכנית החלוקה ועל הקמת מדינה ערבית, עמד שופט עליון שודי. הוא מנה את זכויות הפליטים וטען כי טבעי הוא שודיה תנהל דושיה עם אש"פ, נציג הפליטים. רק כך תוכל לתרום לתהילה השלום במזרח-התיכון. עליה לדבר עם כל הצדדים. אסרו שהטרור (של אש"פ) ש"אירע בעבר" יפריע לשיחות. מלבד זאת, רוב פעולות הטרור מבוצעות על ידי קבוצות שערפתן איינו שולט בהן. עם זאת, אין לקבל את הטעיפים נגד היהודים באמנה הפליטינית, אבל בין כה וככה אין סעיפים אלה ריאליים. השקפת ישראל על אש"פ עומדת בנגד מוחלט לוו של שודיה, קבוע בעל המאמר. אולי ברגע של היסח דעת ציון אוסטרום בהינך אחד שתי סיבות למדיניות שודיה, השוואת ליציבות במזרח-התיכון. האחת, צינית מעט אך אמיתית: האחת - התלות המוחלטת באספה נfat שאסרו להכחיד אליה או להפריע לה, והשנייה - רצון שודיה לחזק את סמכות האו"ם. התקפות ישראל לבנון, פשעה החמורים נגד חוקי המלחמה, סרבנותה כלפי החלטות האו"ם והטבל שגרמה לפליטנים "מקומים אותןנו". מדיניות שודיה משותפת לכל המפלגות וכן גם לרוב מדינות העולם. ואילו ישראל דחתה כל הצעה לפתרון, כולל תוכנית ריגן מ-1 בספטמבר אשתקד, למורות שאין בה תמיכה בהקמת מדינה פלטינית. גם תוכנית פאס⁵ חיובית לישראל, אלא שזו מעוניינת לספק את השטחים "בהתבססה על התנינ'ץ", ולדעת שודיה אין זה בסיס חוקי. ישראל ממשיכה בכיבוש ברוטלי כלפי הערבים בארצות ובכך מעוררת אנטישמיות בארץ ורבות. רק ארצות-הברית יכולה להביא לשינוי, כי ישראל תלואה בה מדינית, צבאית וכלכליות. השאלה היא אם יש לארצות-הברית רצון לעשות זאת. ב-1957 כפה איזונהואר הסכם על הצדדים בסיעו של דאג אמרשלד. האם יש בכוחו של ריגן לנוהג כמותו לאור כל הדברים הללו אין שודיה יכולה להישאר פאסיבית".⁶

ניסייה הקהילתית הייחודית אייבר מילר (Ivar Müller) השיב לאוסטרום במאמר,

מתבTEL במקצת, בו הדגיש את נקודות ההסכמה ביניהם, אך קיבל על החד-צדדיות ומנה רשיימה ארוכה של פשיי אש"פ ופגיעותיו בישראל על מנת להראות כי אוטרומים תלה את האשמה רק בישראל, קרben התוקפות, אך לא בערבם. אוטרומים לא הרפה, ובמאמר תשובה חור והאשים את ישראל, כשהוא מצדיק את הזמנת ערפאת לשודיה. באותה הזדמנות תקף גם כמה מנציגי האופוזיציה, שהתנגדו להזמנה במהלך הדיון בירקסטאג.⁷ גם פאלמה הctrוף לויקוח ובנאים בפני תלמידי בית ספר, שדוחה בערונות, אמר שערפאת הזמן לשודיה כיון שהוא המנהיג המציג את העם הפלסטיני ואש"פ. צrisk לקיים דיאלוג. לעולם לא יהיה שלום במזרח-התיכון אם הפליטים לא יוכו במולדות שלהם. אלה המתנגדים לביקור ערפאת הצבעו על פעולות אלימות שביצע אש"פ. פאלמה טען כי איןנו מצדיק את ה"שגיאות" שהארגון הזה עשה - כלפי ישראל נקט לשון "פשעים" - אך לפליטים יש זכות לחזות כמו יותר העמים וצריך להאזין למה שיש להם לומר. שודיה תוכל לתרום לשולם בכך שתקים את הדיאלוג.⁸ דיפלומט שודי אחר, השגריר באלג'יריה ז'אן-クリיסטוף אוברג (Jan-Christophe Oberg), פרסם מאמר בזכות הזמנת ערפאת על ידי המפלגה הסוציאל-דמוקרטית. הוא טען, כי התמייכה בזכות ישראל להמשיך ולהתקיים היאaben יסוד מדיניות שודיה. עם זאת, ערפאת יצא מלחמת לבנון מחזק משהיה והגעה העת נתת לו לגיטימציה בלאומיות.⁹

לעומת הדיפלומטים השווים שהצטרפו לויקוח הצבורי-פוליטי הזה ותמכו במפלגה הסוציאל-דמוקרטית ובממשלה פאלמה, פרסם מאמרו של דיפלומט פיני, מאקס יעקובסון, שבין יתר תפיקדיי יציג את פינלנד באו"ם. יעקובסון ניתח את מהות החלטת מועצת הבטחון 242, שכן השתתף בדיונים על ניסוחה. לדבריו, לא מדובר על "זכות הגדרה עצמית לפלייטינים" וחבית נפט עלתה רק 1.5 דולר. העולם נעשה עיר להגדירה העצמית של הפליטינים רק עם העליות התלולות במחורי הנפט. ערפאת התקבל אז באו"ם כראש מדינה, וזאת בסיווג המדינות המתוועשות של מערב אירופה. בinternים, הצליח סדאת לקבל את השטחים שאיבד במהלך מלחמה זו,ת, בלי לירוט יריה אחת, רק על ידי שהכיר בזכות הצד המנצח - ישראל - להתקיים. לו היה גם ערפאת נוהג כך, היה מעביר את ארץות-הברית על צדו ומאפשר למתחומים בישראל להשפייע על שינוי מדיניותה. הוא אכן עשה זאת, אולי בשל הסטטוסים הפנימיים באש"פ ובין מדינות ערב לבין עצמו ואולי מחשש שגורלו יהיה כגורל סדאת. לו היו הערבים מקבלים את החלטת החלוקה ב-1947,¹⁰ יתכן שהיום הייתה קיימת מדינה פלטינית. אפשרות זו וחומרה.

קיימות קבוצות אתניות נוטפות שלא הגיעו את הגדרון העצמי: ארמנים, כורדים, בסקים, אסטוניים ואחרים. מייצגי "מצפון העולם" מתעלמים מהם. הם סלקטיביים. היישראים למודי נסיון ו יודעים, שהבעות אהדה ותמייה של שוודיה, כמו של מדינות אחרות, הן מלים בעלמא, שלא יעוזו להם ברגע של סכנה.¹⁰ אחד מעתווי המפלגה הסוציאל-דמוקרטית ניטה עוד להציג ערב ביקור רפואי, שבמקביל לשיחות שתנהלה עמו בשוטוקholes, יעשה מאץ לשקם את היחסים עם תנועת העבודה הישראלית.¹¹

ביקור רפואי בשוטוקholes נערך ב-23 באפריל 1983. לכבוד האורה הזמננו לעיר הראשי המפלגות הסוציאל-דמוקרטיות של המדינות הנורדיות. בNEL התעופה קיבל את פניו ותת שר החוץ פיר שורי (Pierre Schori), והגישות עמו נערכו במשרדי ראש הממשלה ושר החוץ. כמה עיתונים צידדו ב ביקור וסבירו, כי ישיע לחיזוק מעמדו של רפואי בשירות אש"פ. עיתונים אחרים הטילו ספק בחשיבות הביקור וטענו שככל שיקדם הוא פרטומת וחשי ציבור, לא רק לרופאת אלא גם לאולף פאלמה, הרוצה למלא תפקיד של "نبיא שלום לעולם". הביקור בשוטוקholes, טענו, יוניק לגיטימציה לרופאת יהוה סנסציית תעמלתית לרופאת ולפאלמה כאחד. מפלגות האופוזיציה החרימו את האורה ולא נפגשו עמו. בעת הביקור נערכה עצרת מחאה גדולה בכנסייה המרכזית של שוטוקholes, שבה השתתפו יהודים ולא-יהודים רבים מידידי ישראל. בין הנואמים היו ראשי מפלגות האופוזיציה. על פי בקשתו, נאם גם פאלמה בעצרת וחזר על הדברים היודיעים בזוכות ישראל להתקדים ובזכות הפליטינגים למדינה. בזמן נאומו נשמעו קריאות זעם בקהל, שלא כמקובל בשוודיה. בתום נאומו מיהר פאלמה לאזרחות צהרים עם רפואי. ואילו בישראל, זמן השגיר השודי טורשטיין און (Örn Torsten) למכיל משרד החוץ דוד (דייב) קמחי וקיבל מידיו מהאה חריפה על שערפאת התקבל כאילו היה אורח רשמי, אם כי הזמן, ביכול, על ידי המפלגה הסוציאל-דמוקרטית.

לשגריר השודי נאמר, שיחסו ישראל שוודיה טפגו מולה. המכיל הישראלי ערך השוואה בין התנהגות שוודיה להנהגות מדינות אחרות באירופה, שקיבלו את פני רפואי בעבר. היו אלו רק ארצות שאין מקומותיחסים עם ישראל או ארצות, כמו אוסטריה, שיחסיהן עם ישראל אינם יכולים להיות גורועים יותר. הנשיא מיטראן סירוב לקבל את רפואי. ראש ממשלה בריטניה מרגרט תאצ'ר סיימה לקבל משלחת ערבית, שבין חבריה נמנה גם איש אש"פ. בכך עוד לטענה השודדיות שביקור רפואי מקדמת את השלום, ציינה המוחאה הישראלית שהביקור אך פוגע במאמצי השלום, ושכל עוד לא

שונתיה "האמנה הפלטינית" אין להאמין למנהיגי אש"פ. ישראל, כאמור, רואה בהזמנה השווהית פועלה של אַיָּמָסְרִוֶּת פוליטית.¹²

שנת 1984 לא הייתה הצעינה בתהבטאות שודיות יוצאות דופן. באנומיו השנתיים בריקסדאג - ב-21 במרץ, וב策ורת האו"ם - ב-25 בספטמבר, התיחס שר החוץ לסכוז הערבי-ישראלי במונחים הידועים ותוך חורה כמעט מילולית על הנושאות המוכרות מן השנים הקודמות, תוך הדגשת שישראל מנסה לסלק את אש"פ מהתהליך המדיני. לכך נוספו שני עניינים שהודגשו מעט יותר מבעבר: המשבר לבנון, שאותו קישרו עם השאלה הפלטינית, והחמרה במלחמה איראן-עיראק. לגבי האחרונה הובעה דאגה לנוכח השימוש שנעשה, לפי השמועה, בשוק כימי, אך בלי לציין מי מן הצדדים משתמש בשוק בלתי-חוקי זה. עוד נאמר, שי"אולף פאלמה מעודכן לגבי האירועים באיזור במסגרת סמכותו כנגדו מיוחד האו"ם. הוא עומד, כמובן, לרשות הצדדים כדי לסייע במצבת פתרון של שלום, אם שניתם ירצו בכך.¹³ נראה שהצדדים לא רצו בתיאוכו.

הביקורת השודית הקשה והרצופה נגד ישראל הביאה להמשך הנתק במלחמות המדיניות בין שתי המדינות. בשנים 1984 ו-1985 נעשה נסיון לחזור מגעים אלו. בראשית אפריל 1984 ביקר בארץ תת שר החוץ השודי פיר שורי. שורי החל להיות פעיל במפלגה הסוציאל-דמוקרטית ב-1966, בהיותו בן 28. שנתיים לאחר מכן כבר מונה למזכיר לעניינים בינלאומיים של המפלגה. בשנים 1976-1973 שימש כיועץ לראש הממשלה אולף פאלמה. בשנים שבין היותו מפלגתו אופוזיציה חזר לשמש מזכיר לעניינים בינלאומיים ב国际在线ים של המפלגה ועם שוב פאלמה לשוטון ב-1982 מונה לתת שר החוץ. הוא נמנה על המקורבים ביותר לפאלמה ולמושיר המפלגה סטן אנדרסון והצליח לבסס לעצמו מעמד של קובל היכולות במדיניות החוץ ובעל השפעה במשרד החוץ השודי. הוא זכה למוניטין גם למי מעוררים לנישוחו ולהתבטאותיו. יחשו השלילי לישראל מצא ביטוי בהודעה פומבית שמסר כבר ביולי 1982, כשהיא מזכיר המפלגה לענייני חוץ, בה נאמר שאין לו יותר דבר עם תנוצות העבودה בישראל בغال "מות האוטופיה בישראל". הודעה זו גברה מוגבות נגדו מצד האומובודסמן של האיגודים המקצועיים במחוז שטוקהולם, שהאישמו במשוא פנים על שלא התבטא כך ביחס לכל הטרגדיות המתורחות בקמבודיה, אפגניסטאן, סוריה, איראן-עיראק, צ'אד, מאוריטניה וכיו"ב; על שלא הזכיר את נוכחות אש"פ וטוריה לבנון ואת מעשי הזועה שביצעו שם במשך שנים; ועל שלא הגיב על הטורור הממושך של אש"פ נגד ישראל, אלא גינה את ישראל בלבד.

בביקורתו בישראל נפגש שורי עם אישי ממשלה, עם אישים במפלגת העבודה ועם ערבים פלסטינים. בשובו לשוטוקholes הבהיר כי יש צורך בפרטון של שלום במורח-התיכון ושיבח את ערפאת על מדיניותו "הגמישה". הودעה זו הביאה לכך שאחד העתונים - (GT) - טען שהוא מבולבל, תומך בדבר והיפוכו אחד ומדובר כטעמן של אש"פ. עד הודיע שורי בשובו, שישראלי מנהלת מדיניות של "בת ינעה", שכן "טייעוניה אינם קבילים מבחינה אינטלקטואלית", וכי היא מקיימת "גיטאות לוקסוס" בגדה המערבית. הביקורת על התבטאותיו ברכי התקשרות בשודיה הייתה כלית כמעט. טענו נגדו, שבמקום לתמוך במדינה דמוקרטית CISRAEL תמק דזוקא באש"פ הנוגג באלים. כן צוין, כי שורי לא תרם לשיפור היחסים בין תנועות העבודה בשתי הארץ, שכן לא גילה שום נכונות להבין את בעיית הקשה והמיוחדת של ישראל, וכי טיפוסו הדבר למגמה החדשה של שודיה כלפי CISRAEL, המיצגת על ידי אולף פאלמה ופייר שורי, שככל התביעות והדרישות מופנות לישראל שעה שגילויי ההבנה והאהדה שמורים לאש"פ. תומכי אש"פ הושמו בגישה של אפליה. עתון אחד קבע, שמשלת פאלמה מתקשה למצוא נציג פחות טاكتי משורי. בغال הביקורת עליו החליט שורי לפרנס מאמר בו הבהיר על זייזתו לישראל ועל רשמי העמוקים ממנו, אך חזר על העמדה השודית המוכרת וטען כי לא קשה להגן עליה מפני מבקרים. את פעולות הטورو של אש"פ כינה כ"יחסות שחורה" ואת פעולות המתגמול של CISRAEL כ"פעולות טורו מתועבות". מאמרו הסתיים בקיבעה, שמתיחות ביקורת על CISRAEL היא מעשה של זידות. גם בリスクdag נשאלת שאלתא על התבטאות שורי בשובו CISRAEL. שר החוץ לנארט בודטרם לא חשב תשובה ישירה. תחת זאת סקר שב את מדיניות שודיה, תוך כדי מתחת ביקורת על נסiona של CISRAEL להיפטר מאש"פ באמצעות פוליטיים וצבאים. לרכיב התשובה אמר בודטרם, כי העם השודי רוחש אהודה בעלות שורשים עמוקים למדינת CISRAEL ולעמה. ממשלה שודיה שותפה לרגשות אלה ותומכת ללא סייג בזכות CISRAEL להתקיים בגבולות מוכרים ובטוחנים וכן גם בזכותו לחברות ארגונים הבינלאומיים.¹⁴

מנכ"ל משרד החוץ CISRAEL דוד קמחי בא לשודיה לביקור גומלין בימים 20-21 בפברואר, 1985. הוא קיים שיחות עם פייר שורי, עם סגן ראש הממשלה אינגגורו קארלסון, עם שר החוץ לנארט בודטרם, עם יו"ש ראש הריקטdag ועם חברי ועדת החוץ של הריקטdag. הביקור נועד לשפר את היחסים בין שתי המדינות, שהיו צוונים מאז נתמנה פאלמה לראש ממשלה ושהתקרכרו עוד יותר לאחר ביקור רפואי ערפאת

בשיטוקholes באביב 1983. קמחי הסביר למארכיו שישראל לא תסכים לכינון מדינה פלטנית עצמאית או להשתתפות משלחת פלטנית עצמאית בשיחות העתידות על המזרח-התיכון. הוא סירב לראותה בהתקנות מஸול לשלים. הוא ציין, כי לשודיה ולישראל דעתות שונות על אשיפ ועל רפואי, ותהה איך אפשר להתייחס באחדה לטורויסט מסווג. הוא גם הביע תקווה כי שודיה תבין עמדה זו ותקבל אותה, והסביר שישראל תקיים שיחות רק עם המלך חוסיין ועם פלסטינים המסתיגים מטרור והמכירים במדינת ישראל. בהתייחסו לשאלת של שיתוף ברית-המועצות במלחמות אמר המנכ"ל הישראלי, שזו לא תרמה דבר לתהליק השלום ואין טימן לשינוי במדינות, וכי קודם כל עלייה לחדש את יחסיה עם ישראל. בתשובה לטענת פיר שורי יוניפיל זקוק למנדט ברור יותר וshallio לפעול בכל השיטה עד גבול ישראל, הביע קמחי ספקנות באשר ליכולתם של כוחות יוניפיל למלא תפקיד חשוב בדורות לבנון מעבר לתפקידם הטבעי.

קמחי התרשם, שמצא בвиוקרו הבנה טוביה יותר לעמדות ישראל מאשר בעת ביקור פיר שורי בארץ. הוא ייחס זאת לנטיות ישראל מלכון והעריך, כי לשודיה מעוניינות להפשיר את יחסיה הקרים עם ישראל ואיפלו שוקלת שימוש בידע ישראלי בתכניות הטיעו שלה לארצות העולם השלישי. כן אמר, שהבא יתקימו ביקורי שרדים בשתי הארץות בתכיפות רבה יותר. לא חלף חודש מאז חור קמחי מביקורו בשודיה, וככיוו להכיעיס, נשא תת שר החוץ פיר שורי נאים על המצב במערב-התיכון, בו מתה שוב ביקורת חריפה על ישראל. הוא הסביר כי פלישת ישראל לבנון היotta מஸול כבד לתהליק השלום, אמר ששודיה מקדמת בברכה את החלטת מஸול ישראל לסיים את הכיבוש, אך טען שתהליק הנזילה מלאה בעלייה גדולה במעשי האלימות ובתגובהות ישראליות קשות נגד האוכלוסייה האוורחית בדורות לבנון. לדבריו, התגובה על חילils הישראלים היא תוצאה של המשך הכיבוש ולכך על ישראל להחש את יציאתה מלכון. בתגובה לדברים זומן שגריר שודיה בישראל סוון הירדמן (Sven Hirdman) למשרדים החוץ בירושלים ושמע מהאה חריפה.²⁵

ראש הממשלה אולף פאלמה מצא, כי הגעה העת לעשות מהוויה לקהילה היהודית שכורה לו את שניי מדיניות לשודיה לרעה כלפי ישראל וביחוד את הזמנת ערפאת לשיטוקholes. ב-28 באפריל 1985 נשא נאום בבית-הכנסת בשיטוקholes. היה זה מיד לאחר יום העצמאות של ישראל ואפשר שהיה לכך קשר ליום הזכרון לשואה ולגבורה

שzion ימים אחדים קודם לכן. פאלמה ספר לנוכחים כיצד השתתף אותה שנה, יחד עם וילי בראנדט, בטקס אזכרה לציון עשרים שנה ליל הבזולח", שנערך בברלין. היה זה, לדבריו, אחד המעמידים המרגשים ביותר שחווה.ليل הבזולח הולייך במישרין למחרנות המוות. חובה לזכור תקופת זאת, כמו שאמר אליו ויזל. "לו השודדים אין סיבה להתגאות" על התנהלות שודدية באותו מים, אמר פאלמה. על משפט זה חזר פעמיים אחדות במהלך נאומו. שודדיה לא הבינה את מצוקת הפליטים שהגיעו אליה וביקשו מקלט. "היו בתוכנו גם מגמות מכוערות. קבוצת רפואיים יהודים הגיעו מאוסטריה וסתודנים באופסלה ובלונד מחו על שניתנה להם רשות כניסה לשודדיה" (ראה הע' 16 לעיל). רק כאשר נודעה האמת על העוניים, על המהנותות והתאי הגאים, התעוררה ריאקציה חזקה בשודדיה והחלו פעולות סיוע הומניטריות ובותה. בהמשך דבריו הזכיר פאלמה את פעולותיו של רואל ואלברג "שהפקידם לטמל" ותיאר את המאמץ השודי הנמרץ לבדוק מה עלה בגורלו. פולקה בראנדוט היה שודי אחר שהשיקع מאמצים בלתי נלאים בהצלת עשרות אלפי נפשות בשלבי המלחמה. מתוך כ-30,000 אנשים שהחציל ב-1954 היו 10,000 יהודים. ענייני רבים פולקה בראנדוט הוא גיבור, סמל. הנואם בישר לקהל אחד מן האוטובוסים הלבנים שהפעיל בראנדוט ישלח לישראל והוא אותו כמה מהנהגים השודדים שפעלו בגרמניה ב-1945. פאלמה המשיך וספר, כיצד סייעה אימוי בקהליתם של הפליטים שהגיעו. היא סיפרה לו בשעתו, כי מקור הסבל והעמידה שלהם נזעך בעוצמתה של התרבות היהודית ומסורתה. למרות אבדן שיטה מיליאן נפש שמרו היהודים על כוחם, על אופיים הייחודי ועל חיוניותם. "נכון לנו, השודדים, אין סיבה מיזחגת להתנוף מנגואה בקשר לזה אך יש לנו סיבה לשמו על מאמצי ארגונים שודדים, כמו גם גברים ונשים שודדים, שטיינו לאנשים אשר עמדו בפני רדייפות וסבל. אנחנו יכולים לחוש גאויה והוקאה על המאמצים שעשו אנשים רבים באותו מים. עליינו לזכור תמיד ולא לשכוח לעולם את זועות השואה. נזכיר תמיד את רצונו הנחosh של עם להיות ואת יכולתם של בני אדם לנחות ולעוזר".¹⁶

אותה שנה נערך בישראל ביקור נוסף, שסייע לחידש את הדיאלוג הקפוא עם שודדיה. הרשרה לענייני הגירה אנטה גראדין (Anita Gradin) ביקרה בארץ בימים 19-23 ביוני, 1985. גראדין, עובדת סוציאלית בחשכלה ועתונאית במקצועה, הייתה פעילה במפלגה הסוציאל-דמוקרטית מגיל צעיר. בשנת 1966 נבחרה לrixdag. היא נחשבה לאחת מזידנית המובהקים של ישראל במפלגה הסוציאל-דמוקרטית. בישראל ביקרה לראשונה ב-1964 ובמשך חודש ימים עבדה כמתנדבת בקיבוץ. אותה עת סייע איחוד

הנשים הסוציאל-דמוקרטיות בשווידיה, שגרardin הייתה בין פעילותתו, להקים את המרכז להכשרת מנהיגות על הכרמל בחיפה. במהלך ביקורה ב-1985 התעניינה הרהה בעיקר בתהליכי קליטת העולים מאטופיה. על יחסיו שווידיה-ישראל אמרה, שניתן להגדרם באוטם ימים כתקינים. בשנים האחרונות נטזרו יחסים אלה בשל כניסה ישראל לדום לבנון, "שלדעתנו לא הייתה הכרחית". לדבריה, הושפעו המעלות והמורדות ביחסו, שתי המדינות על ידי המאורעות במזרח-התיכון, אך "עכשו השתרף המ丑ב". היא נפגשה בין היתר, עם ראש הממשלה יצחק שמיר ושותחה עמו על תהליך השלום. אותה תקופה ביקר באיזור גם שר ההגנה השוודי אנדרש תונבורג (Anders Thunberg), שבא לבקר את היחידות השוודית המשרתות במטרות האו"ם, וניצל את הזדמנות להיפגש עם ראש הממשלה, שר החוץ ושר הבטחון.¹⁷ עד מהרה נקבע, כי לחייבי הביקורים לא נזעה השפעה על גישה של שווה לענייני המזרח-התיכון.

ב-2 באוקטובר גינה שר החוץ בודסטנס בחריפות את הפצת מפקדת אש"פ בתוניס. הפצת מטרות על טריטוריה של ארץ אחרת היא הפרת החוק הבינלאומי והוא נוגדת את הנורמות הקובעות התייחסות בין מדינות בזמן שלום [כך]. שבוע לאחר מכן גינה שר החוץ בודסטנס במלילים את פועלות הטרו"ר "חסירות השחר", שהחלושוב לאפיין את המ丑ב במזרח-התיכון. הוא התיחס לחטיפת אוניות הנוסעים האיטלקית "אקליה לאורי", בלי שצין מי עשה זאת. לכך חוטיפ, כי יש לקדם בברכה את גינוי מועצת הבטחון על התקפת האויר הישראלית נגד מפקדת אש"פ בתוניס בשבוע שעבר. שר החוץ החדש סטן אנדרסון, שנכנס לתפקידו בסוף אוקטובר, חזר שוב לנושא בתשובה לשאלות בריקסדאג וגינה באופן ברור יותר את "חסירות השחרור הפלסטיני" על פרשת "אקליה לאורי", אך בד בבד גינה גם את יירות המטוס המצרי, שבו נמצא אחד הטרוריסטים שחתפו את "אקליה לאורי", על ידי ארצות-הברית. הפעולה האמריקנית פוגעת, לדעתו, בחוק הבינלאומי. בהקשר זה מגנה שוודיה כל פעולה טרוור, בין אם זו הפצת מchnות פלסטינים, רצח אזרחים או חטיפת ספינות, סיים שר החוץ את הצהרותו "המאוזנת". הוא ציין שהמלחמה נשכלה כבר כעשור שנים ובמהלכה נהרגו כ-10,000 נוצרים ומוסלמים; שמיליציות מוסלמיות, נוצריות ופלסטיניות לוחמות זו בזו וקרוא לכל העדות האלה להגיע להסכם ביניהן. תיווך שודי יתכן רק אם ממשלה לבנון תבקש זאת ואם כל העדות ירצו בתיווך כזה. הסיכוי שגורם חיוני בשווידיה יצילח בתיווך כזה הוא קטן ביותר, אמר שר החוץ השודי וסייע, כי שווידיה שלחה פלוגה רפואיית ליוונייפיל, המשרתת גם את האוכלוסייה האזרחית בדורס-לבנון וכי, מאז פלישת

ישראל לבנון ב-1982, תרמה כ-60 מיליון כתר שוודים לסייע הומניטاري לאוכלוסיה האזרחיות הסובלגת.¹⁸

כאמור, בסוף אוקטובר 1985, הוחלף שר החוץ בודשטרם ובמקומו מונה סטן אנדרסון, ידיד קרוב ועוור נאמן של אלוף פאלמה. אנדרסון הגיר את החלטה אינטנסיבית של שוודיה בענייני הסכסוך הישראלי-ערבי, שעתידה הייתה עוד להתעצם לאחר רצח פאלמה. אנדרסון נולד ב-1923. בשנים 1951-1962 היה חבר מועצת העיר שטוקהולם, וב-1958 נתמנה מזכיר סניף המפלגה הסוציאל-דמוקרטיבית בעיר. מ-1963 ועד 1982 שימש כמזכיר המפלגה וכחבר הוועד הפועל שלה. בשנת 1966 נבחר לpikestadag. בשנים 1982-1985 היה שר הבריות ועניניו חקרה ובאוקטובר 1985 מינהו פאלמה לתפקיד שר החוץ. הוא נחשב לאיש בעל ההשפעה הנזולות ביותר, לאחר אלוף פאלמה, במפלגה הסוציאל-דמוקרטיבית השוודית. ביקורו הראשון בישראל היה עוד בשנות החמישים. בנו עבד כמתנדב בקיבוץ, ולדברי אביו חזר מהארץ תומך הפליטים. את תפקידו כשר חוץ ראה, בראש ובראשונה, נסיון לגבות מדיניות חז' שהכל, כולל מפלגות האופוזיציה, יסכימו לה ויתארדו סביבה. "כשאנו מאוחדים מעמדנו חזק בהרבה", הבהיר.¹⁹

אלוף פאלמה נרצח באחד מרוחבותיה הראשיים של שטוקהולם ב-28 בפברואר 1986, בלילה עם רعيתו מהציג קולנוע. זהות הרוצח לא נתגלתה. במקום פאלמה מינה הוועד הפועל של המפלגה הסוציאל-דמוקרטיבית לראש ממשלה את סגן אינגגור קרולסון (ג'. 1934), והpikestadag אישר את המינוי. קרולסון למד מדעי המדינה כלכלת אוניברסיטת לונדון. בשנים 1958-1960 היה עוזר לראש הממשלה טאגה ארלנדר ובשנים 1967-1961 שימש כיושב ראש ליגת הנוער של המפלגה הסוציאל-דמוקרטיבית. בשנים 1969-1973 כיהן כשר החינוך והתרבות ובשנים 1973-1976 - כשר השיכון והתכנון. משנת 1982 ועד לרצח פאלמה היה סגן ראש הממשלה. הוועד הפועל של המפלגה הסוציאל-דמוקרטיבית הטיל על קרולסון גם את תפקיד יווש ראש המפלגה. קרולסון התגלה כאיש שונה לחלווטין מקודמו, למורות שהשקפת עולמס הייתה זהה. הוא נחשב לשואף פרשות, שעיקר מעיינו בנושאי פנים. הוא גילה עניין מועט בלבד בסוגיות של מדיניות החוץ, תחומי שהחפץ להיות בשליטתו הבלעדית כמעט של סטן אנדרסון, שהמשיך לקיים באדייקות את עקרונות המדיניות שהתווה פאלמה, כמו גם את סגנון הבוטה והתוקפנָו.²⁰

ראש הממשלה שמעון פרס שהה בשטוקהולם בימים 14-15 במרץ כדי להשתתף בהלווית פאלמה. בראיונות לעתנות השווידית הזכיר את הויכוחים החרייפים שהיו לו עם

פאלמה בעניין המורח-התיכון וביחוד - את איד-הסכנות בסוגיה הפלסטינית. עם זאת, פירט את מעלותו וסגולותו של הנרצה. העתונים השווים הצביעו את העימות החריף במיוחד שהיה בין גולדה לבין פאלמה. פרט נפגש גם עם ראש הממשלה החדש אינגדור קארלסון ובסבו ארצה אמר, ראש הממשלה השודי הוא ידיד ישראל.²¹

ימים אחדים לאחר מכן, ב-19 במרץ 1986, בהודעה השנתית של מדיניות החוץ של הממשלה הנמנשת בריקסדאג, התברר שמשלת קארלסון תמשיך במורשת פאלמה בכל התורמים, ביניהם - גם בנושא המורח-התיכון, אם כי הסגנון היה מוכך מעט יותר מזה של פאלמה. ב-21 במרץ הודיע סטן אנדרסון, שלפי קביעה של קבוצת מומחים מטעם האו"ם, אשמה עיראק בשימוש בנשק כימי במהלך נגד איראן, וכי הדבר מהווה פגעה באמנת זיווה מ-1925 ובחוק הבינלאומי. משך חודשים אחדים דומה היה כי חלה הפרשה ביחסים בין ישראל לשודיה וכי האוירה בין שתי הממשלה נעשתה נוחה יותר, אם גם לא חל שינוי בעמדתה של שודיה. עדות לכך הייתה ביקור שערך בשטוקהולם בימים 25 במאי - 1 ביוני 1986, אשר לקליטת עלייה יעקב צור. היה זה ביקור גומלין לביקורה של אנטה גוראדין, שנערך שנה קודם לכן. צור הסביר למארחו את מדיניות ישראל ביחס לזכויו של עליית יהודים מברית-המועצות. הוא נפגש עם חברי ועדת החוץ של ריקסדאג, שוחח עם שר החוץ סטן אנדרסון וחור על הזמנה שהזמין פרס את אנדרסון לבקר בישראל.²² בימים 16-18 בנובמבר ביקר בשודיה שר הבטחון יצחק רבין. הוא נפגש עם ראש הממשלה אינגדור קארלסון, שר החוץ סטן אנדרסון ושר ההגנה רועה קארלסון. בשיחות נדונה, בין היתר, נוכחות כוח האו"ם בדורות לבנון. רבין אמר למארחו שכוח זה אינו דרוש ואינו יכול למניע פועלות טרור, וכי ישראל לא בקשה מהאו"ם או משודיה לשלווח לשם חיללים. הוא נימק את התנגדות ישראל להקמת מדינה פלסטינית בגדה המערבית וטען, שהדרך היחידה לפתרון הבעיה היא משא ומתן עם משלחת ירדנית-פלסטינית משותפת ללא חברי אש"פ, כי השלום יבוא לאיזור כשתי הצדדים ירצו בו וכי ישראל מוכנה לשולם, אך מנהיגי ארצות ערב אינם מוכנים לו. רבין האשים את סוריה, לוב וערב הסעודית בתמיכה בטרור הבינלאומי ומתח ביקורת על ממשלה שודדיה על שחרורה לאש"פ לפתח משרד בשטוקהולם. רבין הוסיף, שיישראל רוצה ביחסים טובים עם שודיה וכי היחסים שופרו מעט לעומת העבר, אבל יש מקום לשיפור נוספת. בדברי תשובה אמר שר החוץ אנדרסון שיונייפייל הוא כוח מייצב בדורות לבנון ואין תפקדו להגן על ישראל. הכוח הוכח שט לבקשת ממשלה לבנון ולפי החלטת מועצת הבטחון, שאף תבעה מישראל להוציא את כוחותיה מכל תחומי לבנון. כמו כן

הבהיר, שאין לראות ב ביקור רבין ביטוי לשינוי באווירה הפוליטית בין שתי המדינות, אלא חלק מן הדיאלוג הפתוח ששוריה מעוניינת להלך.²³ מדיניות שוריה הובירה עוד קודם לבנוו של אנדרסון ב-25 בספטמבר בעצרת השנתית של האו"ם.²⁴ הוא דיבר על החובה המיוונית שתביאו למשא וממן ישר לשלום. השורר בmoralityticoon וקורא לכינוס ועידת בינלאומית שתביאו למשא ולשלום. הוא טען, כי חשוב שאש"פ ישתתף בוועידה כזאת, כי על ישראל לסגת מהשטחים הכבושים בתמורה להכרת העربים בזכותו להתקיים "גבולהות בטוחים", וכי לפלסטינים יש זכות להקים מדינה משלמה בגדה המערבית וברצעת עזה, אם ירצו בכך. הוא דיבר גם בגנות הטrror הבינלאומי בלי לציין מי אחראי לו, וקרא לכל המדינות לשתף פעולה במאמץ בטרור במסגרת האו"ם ובאמצעים של שלום בהתאם לחוק הבינלאומי. נאום זה אק הרוחיב הودעה שפרסם אנדרסון ב-7 בספטמבר בעקבות ההתקפה על בית-הכנסת באיסטנבול, שבו גינה את רצח האנשים שהשתתפו "לדת מסויימת", אך הוסיף שטרור אינו יכול לשמש עילה לפעולות חדשות של אלימות שלא תבנה קץ לטورو.

התקפה חריפה על ישראל נשא ב-28 בנובמבר שגריר שוודיה באו"ם, אנדרש פרט (Anders Ferm). הוא ציין, כי בעודם זכתה להקים מדינה ב-1948 לא זכו הפליטים לכך ומזה עשוות שנים הם נאלצים לגור במחנות פליטים תחת Ciibosh זר או כאורחים בלתי רצויים בארצות אחרות. הוא הצהיר, כי שוודיה מאמינה שבפליטין המנדטורית יש מקום לשני עמים ולשתי ארצות וכי החלטת החלוקה מס. 181, שנטקלה בעצרת האו"ם ב-1947, צריכה להיות בסיס לפתרון הוגן. פרט ביקר את הדמוקרטיה של ישראל, המחזיקה בשלטון של Ciibosh על אוכולוסיה, שזכויותיה הפוליטיות נשללו ממנה זה 19 שנים, וצין כי שוודיה מתה ביקורת על מדיניות ישראל בשטחים הכבושים, על שינוי הסטטוס שלם ועל נסיונות הסיפוח ומדיניות ההתנהלות. על פעולות הטרור אמר, כי אלה תבעו קרבות רבים של אנשים חפים מפשע בחלוקת עולם שונים וכי בעקבותיהם באו פעולות תגמול אכזריות וחסרות פרופורציה, תוך גגעה בחוק הבינלאומי ובמחריך אבדות קשות לאוכולוסיה האזרחית. פעולות טרור רבות לא היו נרכחות אילו נמצא פתרון לשאלת הפליטינית, אמר. הוא חור וגינה את "מה שנקרה: מבצע שלום הגליל" וטען, כי בעוד יוניפייל מנסה לקיים סדר ויציבות בdryos לבנון, הרי ישראל מפריעה בכך שאינה נסогה לגבול הבינלאומי. כן קבע, כי הנוכחות הצבאית הישראלית בdryos לבנון מהוות פגיעה בעקרונות הבסיסיים של החוק

הבינלאומי והפורה של החלטות מועצת הבטחון, וספק אם היא מבטיחה בכך את בטחון הקיבוצים והמושבים בגליל. הנואם סיים בציגו תרומהה של שודיה לקידום השלום במזרח-התיכון: הוא סיפר כי שופט שודי, גונאר לאגרגרן (Gunnar Lagergren), מונה לנשיא הטריבונל לבוררות בשאלת טבה, והזכיר כי בכך הוא מצטרף לשודים אחרים שעסקו בסוגיות המזרח-התיכון: הרוזן ברנדוט, מזכ"ל האו"ם האמרשלד והנציג הכללי של אונר"א RIDBK.

בשנת 1987 חזרו שר החוץ סטפן אנדרסון ודוברים רשמיים שודים אחרים על מדותיהם המוכרות בשאלת הסכסוך הערבי-ישראלי, כמעט מילולית. הדברים נאמרו בתאריכים קבועים: הדיוון השני בריקסטdag על מדיניות החוץ ב-18 במרץ 1987; הנואם השני בעצרת האו"ם ב-30 בספטמבר 1987, וכן במסמך פרסום הוועדות או מתן תשובה לשאלות בריקסטdag. ב-27 בנובמבר פרסם אנדרסון הודהה בגיןות החתקפה על מחנה הנח"ל בגליל, אך בלי לציין מי היה התקוף, וב-17 בדצמבר פורסמה הודהה של משרד החוץ המביעה דאגה עמוקה למעשי ישראל בשטחים הכבושים ובីיחוד בעזה. ב-1 בדצמבר 1987 שב והתבלט הנציג השודי לאו"ם אנדרש פרט בנאום עזין שנשא בעצרת. הוא חזר בעיקר על דברים שנאמרו שנה קודם לכן אך ניכרת החרפה רבה בניסוחים. כל פעולותיה של ישראל הוגדרו כבלתי חוקיות ובלתי לגיטימיות. פרט הושם בפגיעה בRibbentrop מבניון בעוד שسورיה, למשל, לא נזכרה כלל בפי הנואם. הואוסיף לנאומו תזכורת, כי בעוד שנה יהול יומם השנה ה-40 לרצח ברנדוט: "הוא היה שודי, שבמלחמת העולם השנייה סייע יהודים באירופה להימלט מן השואה תוך סיוכו חייו, בדומה לראול ואנברג. ואנברג נעלם ברוסיה ועדין עדין. ברנדוט נעשה מתווך מטעם האו"ם בארץ-ישראל ובוארה אירוני רצח על ידי פושעים יהודים בירושלים ב-1948 וכן נעשה לאחד מקרבנתיו הרבים של הטורו". תיאור היסטורי מעות זה הסתתר בMOVED מהספר "השאלת הפליטנית" של "הrintektorat והספר הפליטני המכובד" אדווארד סעד (ראה הע' 21 לעיל). בתשובה לשאלתא שהועלתה בריקסטdag בקשר לנואם פרט אישר שר החוץ כי הנואם לא היה "תאונת מצערת", כפי שקיים בעל השאלתא, אלא שיקף את מדיניות הממשלה השודית.

במהלך שנת 1987 הוחלפו שני ביקורים בין שודיה לישראל. ב-4 באוקטובר ביקר בשטוקהולם המנכ"ל המדיני של משרד החוץ ד"ר יוסי ביילין, שבא להיפגש עם עמיתו פיר שורי. לדבריו לעתונות אמר ביילין שהוא מאמין כי קיים סיכוי, קלוש אמנם, שוועידה בינלאומית תתכנס עוד באותה שנה, שכן היא חיונית לכמசיר שיביא למשא

ומתן ישר עם ארצות ערב. המפתח לכינוס ועידת מזאת, טען, הוא בידי בריתות-המוסדות. הסכם שלום לא יאריך ימים אם הפליטים לא יעורבו בו ישירות. הם ללב הסכשוך ויש לדון עם. לדעתו, ערבי השטחים עייפים ממש"פ וממדיניותו. אנשי ארגון זה חיים בעולם משלהם ואינם מסתייעים לפטור את בעיות ערבי השטחים. בתשובה לשאלות המראים הטעים בילין שאש"פ הוא הנציג האמתי של העם הפלסטיני.²⁵ הביקור השני היה של ראש הכנסת הלותראנית השודית, הארכיבישוף ברטיל וركסטרם (Bertil Werkström), שביקר בארץ בימים 2-5 בנובמבר. בפגישתו עם שר הדתות זבולון המר ב-3 בנובמבר הביע השקפות פרו-פלטייניות. בהודעה שקרה מן הכתב קרא לכינוס ועידת שלום בינלאומי ביחסות האו"ם, שבה ייצגו הפליטים על ידי מי שהם עצם יבחרו. לארץ קרא "פלסטיני". המר הסביר לו כי אין זה מונח ניטרי וכי מי שרצה לתורם לשлом באיזור חייב לרכוש תחילת הבנה יסודית יותר של החברה הישראלית.²⁶

שנת 1988 עמדה בסימן האינטיפאדה והצעינה בפעולות שודית אינטנסיבית בניצוחו של סטן אנדרסון. ב-27 בנואר פורסמה הודעה של משרד החוץ בגיןות "התנהגות הברוטלית המזועמת של הצבא הישראלי בשטחים הכבושים". ב-9 בפברואר חזר שר החוץ אנדרסון על גינוי צה"ל בתשובה לשאלתא בריקסדג. בהזמנות זו גינה גם את סיוף רמת הגולן והזכיר, שהחלטת האו"ם על הקמת מדינת ישראל דיברה גם על הקמת מדינה פלטיינית. אנדרסון הזכיר גם את הרוון פולקה בראנדוט ואת פעולותיו במהלך הלחמות העולם השנייה וכמתוך מטעם האו"ם, שהיה אחד משודדים ובאים שפעלו רבות למען השלום במזרח התיכון. שר החוץ היהודי דיבר גם על הקיטוב הפנימי בישראל שנגרם כתוצאה מן הכבוש והבע דאגה לעמידה הדמוקרטיה בה, כשהוא מציין כי עתה במיוחד חשוב יותר מא-פעם לטעמך בכוחות הדמוקרטיים והמתוניים. הוא ציין במיוחד את מהיג מפלגת העבודה שר החוץ שמעון פרט, הפועל באופן אקטיבי למען ועידת שלום בינלאומי. אנדרסון הצידק את הפങנות של הפליטים ואת התנגדותם הספרטנית לצבא הכיבוש הישראלי הנוגה באכזריות.

אחד מטופעות הלואי לאויריה האנטיישראלי שפיטה בשודיה הייתה ביטול ביקורה של הקת הבאלט השודי המלכותי שעד מה להגיע לארץ בדצמבר בלוויית אחות המלך, נשיכת כריסטינה.²⁷

בימים 7-9 בمارس ביקר בישראל שר החוץ סטן אנדרסון כאורחו של עמיתו הישראלי שמעון פרט. ביום בוואו אורצה אירע פיגוע באוטובוס בנגב, בו נרצחו שלושה נוסעים. הביקור הבליט את חילוקי הדעת בין שתי הממשלה. אנדרסון גינה את הפיגוע

באוטובוסים, אך הוסיף שיש לו הבנה להתקוממות הפלסטינית. בקשר להתנגדות ישראל הרבה לשימוש במונחים כמו "שאט נפש" ו"פגיעת ישראל בחוק הבינלאומי". פרט השיב, שעדמת שודיה והתקשות שלה היא חד-צדדית ולא-יהודית ולכן ישראל לא תזין לה. הוא דחה את רעיון המדינה הפלסטינית ומתח ביקורת חריפה על המפלגה הסוציאל-דמוקרטית השודית. את נסיוונה להזמין את אש"פ לאינטרכיוון הסוציאליסטי כינה בשם נאיביות, ואמר שאינו מבין מה הקשר בין אש"פ לבני ערבים טוציאלייטיים ודמוקרטיים. הניגוד בין דברי פרט להצהרות אנדרסון היה קוטבי. ביקור אנדרסון בישראל הcause רבים ואפילו כמה עתונות בשודיה מתחו ביקורת, מתונה באמן, על התבטאותו²⁸.

בשובו לשוקholes הבHIR אנדרסון את עמדותיו בנואם שנשא בריקסדאג ב-16 במאורס 1988. הוא דיווח על ביקוריו בישראל, בירדן ובسورיה ועל שיחותיו עם אישים בכירים בארץ אלה, כולל פלסטינים. הוא סיפר כי התארשם שהאנטיפאדה והנסיונות הישראלים הברוטליים לדכא יהרו מטבח חדש, שודיה צריכה לתרום בו להתפתחות שתביא למשא ומתן בהתאם לעקרונות המקובלים עליה. שודיה, לדבריו, מזדהה עם הפליטנים ולפיכך מגנה את ישראל. אנדרסון דיבר במונחים כלילים גם על מלחמת איראן-עיראק, על ההתקפות נגד אורהים, שימוש בשוק כימי וכיו"ב, אך בלי לציין מי נושא אחריות לכל אלה. הוא סיים בקביעה, שמדיניות החוץ השודית נהנית מתמיכה ציבורית רחבה, הסקמה וקונצנזוס, ואלו מעניקים לשודיה עוצמה ומאפשרים לה להשפיע על ההתפתחויות הבינלאומיות. אנדרסון קרא לחבריו הריקסדאג להתעלם משיקולים מפלגתיים קרי-מעורר ולהתאחד סביב מדיניות חז' משותפת. ב-4 במאי 1988 פרסם שר החוץ השודי הודיעת גינוי נוספת נגד ישראל בקשר לפעולות צבאיות בדרום לבנון.

יחס עזון במיוחד לשדרן הפגין אנדרסון באותו ימים, כשהחרדים את החגיגה לציון ארבעים שנות עצמאות ישראל, שנערכה בבניין העירייה, ושבה היה אמר שatat את הנאות המרכז. בשיחה עם עתונאים ישראלים שביקרו בעיר, הצדיק פגעה מעילבה וז בטענה, כי אילו השתתף באותו מעמד חגיגי היה חייב למתוח ביקורת על יחסה של ישראל לפלאינים ועל רצח אבו-ג'יהאד בתוניס ימים אחדים קודם לכן. "מתוך אהזה לישראל" ובדי שלא לאבד סיכוי לדבר עם ארצות ערב עם אש"פ, אמר, העדייף שלא להופיע כלל. כמו כן הבHIR, כי הוא מצד בהתנגדות הערבם לכיבוש הישראלי, שהוא הגדר ב"פשע נגד החוק הבינלאומי"²⁹.

אותה שנה התרbeta ראש ממשלה שוודיה אינגור קארלsson בענייני המזרח-התיכון רק עם אחת, במסגרת נאום שנשא בריקסdag ב-4 באוקטובר 1988. הוא אמר רם, שמשלת שוודיה תומכת במא贊ים לכנס ועידת שלום בינלאומית לפתרון הסכסוך בחסות האו"ם. שר החוץ המשיך לעסוק בנושא בצורה אינטנסיבית. ב-11 באוקטובר פרטם הודיע, בה קידם בברכה את ההסדר בשאלת טבה שהביא "כבוד לשודיה", שכן נשיית ועדיות הבורות היה "Marshal המלכה ונשיית בית הדין לערעוריהם גונאר לאגנזרן. כך נשכת המסרת השווית של תרומה לפתרון סכומים בדרכי שלום" (ראא העי 24 לעיל). ב-4 בנובמבר 1988 פרסם אנדרסון הודעת גינוי על האלימות הישראלית בשטחים. ב-15 בנובמבר הגיב על החלטות "המועצת הלאומית הפלשתינית" באלגיר בפרסום ברכה, שבו הביע תקווה כי החלטות אש"פ בדבר יסוד מדינה פלסטינית עצמאית תהפוך למציאות בשטחים הפלשתיניםכבושים על ידי ישראל מאז 1967. לדעתו, הכרת אש"פ בחילתה מעצמה הבתוון 242 כמה כהכרה בריבונות ישראל, שלמותה הטריטוריאלית, עצמאותה המדינית זוכותה לחיות בשלום בגבולות בטוחים ומוכרים, חופשיות מאיומים ופעולות אלימות. לאחר זהה היה מלכתחילה התנאי שהצייה ישראל, עליה לפגוש עכשו את הפלשתינים במחיצת הדרכם ולפתח במשא ומתן עםם. אותו יום השיב אנדרסון גם לשאלתו בריקסdag וחזר על גינויו ישראל. לדבריו, מתכוונת ישראל לסתור את השטחים ולנשל או לגרש את האוכלוסייה הערבית, המעבדת את אדמותה כבר אלפי שנים. הכותות בישראל המועוניינים בהתקפות כזאת התחזקו בבחירות האחראות. אנדרסון תיאר אווג שיטות הדיכוי והטרור הנוקוטות על ידי צה"ל ואמר שקיים הפלשתינים הוא שמעצא בסכנה ולא קיים ישראל. קביעה זו, הוסיף, אין פירושה בי吐וי להשכה אנטישראלית. החיפך הוא המכון. הוא חזר על היסודות להסדר במזרח-התיכון ועל כך ששודיה צריכה לגלוות פעילות לצמצום פער העמדות בין ישראל לפלשתינים. עוד סיפר, שבקבות ביקורו בגדה המערבית, החליטה שוודיה להגיש סיוע רפואי וכسطפי לבית החולים מקasd ולמרכז שיקום ברמאללה. כמו כן תגשים סיוע משפטי לפלשתינים כדי להגן על הזכויות של אסירים פוליטיים. תיבדק גם האפשרות להגדיל את היבוא הisher מהשטחים, כדי לסייע ליוצרים פלשתינים. ייבדק גם כריכה של הקונסוליה הכללית השוודית בירושלים ויוגדל המשאים שיועמדו לרשותה. אנדרסון מסר עוד, שבשנת 1988 תרמה שוודיה 82 מיליון קרוטים שוודים לאונר"א בנוסף ל-15 מיליון שנותרמו בשנתיים הקודמות לארגונים לא-ממשלה הפעילים בגדה המערבית ובאזור. ב-23 בנובמבר 1988 פרסם שגריר שוודי באו"ם יאן רומרה (Ian

(Romare) רשימה של 15 מדיניות הפוגעות בזכויות אדם, בכללן ישראל. בהודעה זו הוכר גם שמה של עיראק, בקשר לשימוש בלחימה כימיית נגד אזרחים כורדים. ב-28 בנובמבר 1988 פרסם אנדרסון הודעה המגנה את ארצות-הברית על סיורובה להעניק אישרה לראש אש"פ יאסר ערפאט, מיד לאחר ששא"פ הכריז שהוא מכיר בזכות ישראל להתקיים בגבולות בטוחים ומוכרים והוא מגנה אלימות ויימנע ממנה (שם).

יומיים קודם לכן, ב-26 בנובמבר 1988, נערכה בשטוקהולם עצרת הזדהות עם העם הפלסטיני. אנדרסון היה הנואם המרכזי. הוא הסביר, שהבעת סולידריות עם הפלסטינים היא בהתאם לקויה היסודות של מדיניות החוץ השוודית. כן הסביר, מודיע בשנים עברו גילתה שوذיה סולידריות עם ישראל ומדוע שהנתנו הנסיבות המחייבות עתה הפגנת סולידריות עם הפלסטינים, שעמידם בסכנה. הם מדויקים, נרדפים ונחרגים. יש כוחות בישראל הדורשים את גירושם. הם מפוזרים בכל העולם בדומה ליהודים וכוח ברוטלי מונע מהם להקים מדינה, אמר. כן הזכיר אנדרסון כי עוד ב-1947 הכירה שוודיה בעקרון של מדינה פלסטינית וקרא לארכזות-הברית לסייע לו לשכנע את ישראל להכיר בזכות העם הפלסטיני להגדרה עצמית. ב-3 בדצמבר נאם אנדרסון שוב, הפעם בעצרת שלום ולעצמאות" שנערכה מטעם תנועת העבודה השוודית. בסכמו את שלוש שנים שיורתו כשר חוץ התיחס אף לעביה היישר-פלסטינית, כשהוא חזר במשפטים זהים על עיקרי נאומו הקודם בעצרת הזדהות הפלסטינית.

בחשוואה לאינטנסיביות שבה עסקו ממשלו שודיה השונות בסוגיה הפלסטינית בולט במיוחד היעדר ההתעניינות המחקרית-אקדמית בנוסחא. ב-1988 פרסם דין וחובן מטעם "המחלקה לחקר השלום וסכסוכים" של אוניברסיטת אופטאלח, שכן בתנאים הפליטיים והזרמיים הדורושים להשתתפות פתרון לסתוך הפלסטיני-ישראלי והגיע למסקנה, כי הקמת מדינה פלסטינית היא הפתרון וב-הטיוכוים לכינון הסדר בר-קיימה.³⁰ דין וחובן אחר פרסם בינוואר 1989 מטעם המכון השודי לתקשורת. הוא סקר את דיווחי התקשורות השוודית על מאורעות האינטיפאדה מראשיתה. נבדקו ארבעה עיתונים מרוציים, ובهم 1212 מאמריהם ורשימות, בתקופה 1 באוקטובר 1987 - 30 בספטמבר 1988. בסיכום נקבע כי מספר הכתבות השגויות, ככלומר: אלו שנתגלו בחון המשמטת מידע חיוני, הולכת שולב במודע והפצת ידיעות שקריות, הגיעו ל-27.4%; כי מבין הכתבות השגויות 48.6% נבעו בשל בורותם של העיתונאים; וכי כתבי העתונים בישראל היו אחרים ל-70% משגיאות עתוניהם. כן מצא המחקר, כי היקף הדיווח על ישראל הוכפל ואך שלוש מתחילה האינטיפאדה, אך עליה זו לא העמיקה את הדיע של העיתונאים.³¹

7. ביקור רפואי בשטוקהולם, 4-6 בדצמבר 1988, ולאחריו

שיא פעילותו של שר החוץ סטן אנדרסון בסוגיה הפלסטינית היה ארגון מפגש בשטוקהולם בין יאסר ערפאט לבין קבוצה של חמשה יהודים אמריקנים. מפגש זה, שהוכן בחשאיות רבה, נערך בימים 4-6 בדצמבר 1988. מזקיר המדינה האמריקני ג'ורג' שולץ היה בסוד ההכנות, אם כי קשה לקבוע בשלב זה עד כמה היה מעוניין בארגון המפגש, או שהוא הסתפק רק בקבלת מידע על המהלך השודדים, באישורם ובמעקב אחריו החתפותחוות. בסופה של המפגש בשטוקהולם פורסם מסמך שהועג לעתונאים על-ידי אנדרסון. נאמר, בו כי אש"פ קיבל את עובדת קיומה של ישראל כמדינה במזרח-התיכון ומגנה כל צורה של טרור, כולל טרור של מדינה. בנסיבות עתונאים הוסיף ערפאט שמסמך זה הוא פירוש נכון של החלטות המועצה הלאומית הפליטנית באלגיר מחודש נובמבר. הוא סייר להסביר לשאלות לגבי ההבדל בין "קבלת" לבין "הכרה" בישראל, אך בקש מאנדרסון להבהיר למזקיר המדינה ג'ורג' שולץ את תוכנות הדיניות בשטוקהולם. מפלגות האופוזיציה בשוודיה הגיעו בחיבור על המסמן. חמשת היהודים האמריקניים, בראשות עורכת הדין ריטה האוזר, אמרו שהם מרגשים כי עמדת ערפאט סיילקה את כל המכשולים לפתחה דיאלוג בין אש"פ לבין ממשלה ישראל. ג'ורג' שולץ אמר שכוננות אש"פ התבררו מעט יותר, אך תנאי ארצות-הברית לדיאלוג עם אש"פ טרם מולאו. אנדרסון המשיך לטרוח עד שימיים אחדים לאחר מכן הוציאו מערפאת בזעווה הצהרה נוספת, שנוסחה סייפ את רצון שולץ, וכתוצאה לכך נפתח הדיאלוג בין ארצות-הברית לבין אש"פ. בהצהרת זינואה הודי ערך ערפאט, כי אש"פ מוכן לשאת ולתת עם ישראל במתגרות ועידה ביןלאומית על הסדר שלום כולל לסקסוך היישראלי-ערבי על בסיס החלטות האו"ם 242, 388. אש"פ מתחייב לכבד את זכות ישראל להתקיים בשלום בגבולות בטוחים ומוכרים. אש"פ מגנה טרור בכל צורותיו, כולל טרור של מדינה. לאחר מכן הודיע שר החוץ אנדרסון כי משימתו הבאה תהיה להביא להסכמת ישראל לנחלת משא ומתן עם אש"פ. ערפאט, שביקר בהלטינקי בاميינט ינואר 1989, שיבח את פעולתה של שודדים ומקורות אחרים באש"פ מסרו ששודדים פועלות עתה כמתוכנת בין אש"פ לבין מפלגת העבודה הישראלית, אם כי בינתיים - ללא תוכאות. המזקיר הבינלאומי של

מפלגת העבודה הישראלית, ישראל גת, אישר שקיים מגעים בין מפלגתו לבין המפלגה השוציאל-דמוקרטית השוודית בעניין אש"פ, אך אמר שלא ידוע לו אם המפלגה השוודית נועדה לשמש שליח בין מפלגת העבודה לאש"פ בנושא הבחירות בשתלים. מלא מקום ראש הממשלה ושר האוצר שמუון פרט קידם בברכה את מאמרי שוודיה לה比亚 שלום למורח-התיכון, אבל שלל כל شيota עם אש"פ עד שתיפסקנה המהומות בשטחים. עוד הוסיף, שהוא מתיחס לשוודיה כל "תורמת" ולא כל "מתווכת" במאמרי השלום במורח-התיכון.¹

שר החוץ סטן אנדרסון נתפס לרוממות-רוח על הישגיו. שבחים זרמו אליו ממוקמות רבים. רק פר אهلמרק כינה את מאמרי התיווך שלו "שטחים ונאייבים". בראיונות לעתנות סיפר אנדרסון שהוא ופייר שורי מבעליים "דיפלומטיה שקתה" ברוחו של אלול פאלמה. במשך הראיונות נהג להזכיר בידו כדור פלטטי ישראלי, "מן הסוג משתמשים בו נגד ילדים פלסטינים מגינים". הוא תיאר כיצד החלו ההכנות, עוד באפריל 1988, למפגש שנערך בשטוקהולם בין היהודים האמריקנים לבין ערافت, ודיבר על חלקו של ברונו קרייסקי בארגון המפגש ועל התיאומים שנעשו עם ג'ורג' שולץ. "לא היינו רק דורדים" אמר אנדרסון, "כתבנו גם חלקים מן המכתבים".²

בחינה שלב הבא בפועלו - הבאת ישראל למשא ומתן עם אש"פ - הזמן שר החוץ השוודי את שר החוץ של ישראל משה ארנס לבוא לשטוקהולם. ארנס נענה עקרונית בחיוב, אך לא הגיע לביקור. כן הזמין אנדרסון לביקור בשטוקהולם קבוצת עתונאים ישראלים. בשיחתו עם הסביר את הסיבות להטנדותו לתכנית השלום של ממשלת ישראל, שאיננה מבטיחה מראש הקמת מדינה פלטינית לצד ישראל, והבהיר כי שוודיה מנסה למלא תפקיד של גשר בין ישראל לבין הפלסטינים. הוא סיפר כי הגיע למסקנה, שהדרך היחידה לשכנע את ישראל להסכים לדיאלוג כזה היא על ידי עירוב אישים יהודים מן הפוזורה. הוא אף דיווח על חלקו של ברונו קרייסקי בהפעלת מדיניות שוודיה לטובת אש"פ עוד בסוף 1974 ועל התפקיד שמיילא בעירוב האישים היהודיים-הבריטיים בשיחות עם ערפאת בשטוקהולם.³ אנדרסון מתח בקורס על מדיניותו של שר הבטחון יצחק רבין והזיהיר, האם תימשך האלימות בשטחים, יהיו לכך השכלות שליליות על יחסם של שוודיה לישראל. בפגישה עם חברי ממשלה הסתדרות, שביקרו בשודיה במרץ 1989, מתח אנדרסון ביקורת על מדיניות המדיניות של מפלגת העבודה וטען שהיא פאטיבית מדי בתהליכי השלום. כן קיבל על שהוא שותפה להחלתו של החוק האוסר פגשות עם אנשי אש"פ, בעוד שערפאות מקיים פגשות עם ראשי מדינות וממשלה

נכונות להיפגש עם שמעון פרט. בישראל, לעומת זאת, נמתחה ביקורת על "חוסר הרגישה" השודנית, שמצוה ביטוי בהצהרות עונגות של פיר שורי ובלחצים ששודנית הפעילה על שכנותיה הנורדיות לאמץ עמדה אנטישראלית. ירושלים רואה את עמדת שודנית כחד-צדדי וכ"מתוחסתת", כאמור.⁴

בפברואר 1989 פורסם בשודנית דין וחשבון שהאשים את צה"ל באלימות מכוננת נגד ילדים פלסטינים. הדוח, שנכתב באנגלית והופץ גם בארצות אחרות, הוגש לוועדת האו"ם לזכויות האדם בז'יווה על ידי ארגון שודי בשם Barnen Rädda ("הצל את הילד"). ארגון זה נוסד ב-1979 ביוזמת קבוצת נשים שודניות במטרה להגן על ילדים ועל זכויותיהם. מימונו בא מתרומות מהציבור ומהקצבות הממשלה השודנית. הארגון פועל במקומות דרום-אמריקה ומרכז אמריקה. נציגיו מגישים סיוע רפואי לנזקים ומסיעים ובארצות דרום אמריקה ומרכז אמריקה. נציגו מגישים סיוע רפואי לנזקים ומסיעים בפועלות חינוך. ככל שניתן לבזוק, הדוח על הילדים הפליטים הכוֹרדים מסוגו שפורים באנגלית ולא בשודנית (כמו, לדוגמה, דוח על מצב הפליטים הכוֹרדים בתורכיה, שפורים בשודנית בלבד). הדוח קובע, שמאות ילדים נורו ואלפים נפצעו ממכות ומגו מדמייע, שרבים נאטו לתקופות ארוכות ונמנעו מהם זכויות יסוד משפטיות וכי צה"ל אינו מבחין בין ילדים למבוגרים.

במקרים רבים משביעות הנסיבות על כך שלילדים שימוש כמפורט במויד [...] חילים פתחו באש גם לפינוי הפגנות שקטות. נרא שבקשה מקרים הופעלו צלפים נטורים [...] הצהרות של אישי ממשלה נתנו אישור ממשטע לחתנחות אלימה של חילים מעבר לחבלות סבירות [...] חילים גרמו במתכוון ובאורח סדרי פצעות רציניות לילדים ולצעירים שנחשדו במעורבות בחותקנות, במקרים וביס קיבלו חרבנות, משותפסו, טיפול נזע.⁵

שר הביטחון יצחק רבין מואשם במיוחד על שהצהרותו היו אישור להתנהגות ברוטליות ואלימה מצד החיילים. הדוח מוביל האשמות גם על שימוש לרעה בנו מדמייע, על מעצר מאותה קטיניות בגיל 14–16, על הפרעות למערכת החינוך בשטחיםכבושים ועל פיצוץ בתים, "הגוזל ילדים מילדים את בתיהם". מחברי הדוח מצינים שמקורותיה הרטה הם אנשי אונרר"א, כתבים זרים ועתונאים שודדים הנמצאים בארץ, דוח "أمانסטי אינטנסיבני", טורים בשטחים שערכו עני נציגים של הארגון שעשלו במיוחד במיוחד לצורך זה בנובמבר 1988, עתונות בינלאומיות, עתונים ישראליים וערביים. לדוח צורף נספח מיוחד, הכולל מזכיר של משרד החוץ הישראלי, שנכתב ב-21 בדצמבר 1988, בתגובה לשאלות שהגיבו חברי צוות הארגון תוך כדי ביקורם בארץ ולא כתגובה לדוח עצמו. בכלל,

חשוב לציין כי למروת שהארגון שפרנס את הדוח'ה מגדיר עצמו כא-פוליטי, סגנוו של הדוח'ה הוא פוליטי מאוד. נקודת המוצא של כתבי, החופפת את המדיניות הרשמית של ממשלה שודיה, היא שהמתוקוממים הפלטינים צודקים מלבתילה ועצם נוכחותה של ישראל בשטחים היא עול. אין נסיו להציג רקע היסטורי לסוגיה זו ואין ביקורת על ניצול לרעה של נערים ולילדים לצרכים פוליטיים ועל חשיפתם לטכנות בمزيد. אין בדוח'ה גינוי להתקפות על ילדים ישראלים ורוצחים ועד כמה שניתן היה לבורר לא פרנס הארגון מעוזו דוח'ה דומה על מקום כלשהו בעולם, ובוואיא שלא דיווח על רצח ילדים בשואת יהודי אירופה במהלך המלחמות העולמיות השניות.

בימים 18-21 ביוני 1989 ביקר שמעון פרט בשטוקהולם לרגל כניסה האינטראציונל הסוציאליסטי (שהשתתף בו גם ברונו קרייסקי). למروת שלא השתתף בדיוני הכנס עצמו, בתגובה להזמנת אש"פ שלא על דעת מפלגת העבודה, הינה זו הזדמנות להסביר על דברי הביקורת שנמתחה על ישראל. הנושא המרכזי בראיונות שהעניק פרט לעתונות היה ביקורתו על המפלגות הסוציאל-דמוקרטיות בכלל וזו של שודיה בפרט. הוא הבהיר, שככל עוד תיראה שודיה כחד-צדדית וכתוכמת באש"פ לא תוכל למלא תפקיד במרוח-התיכון וגם לאינטראציונל הסוציאליסטי לא תהיה כל השפעה. הוא עמל לקעקע את תפישת היסוד השודית הגורסת הקמות מדינה פלטנית ולא פחوت מזה. הוא דיבר בפירוש על אידיאות לישראל מצד המפלגה הסוציאל-דמוקרטית והממשלה בשודיה. סטן אנדרסון לא השיב על דברי הביקורת של פרט, רק אמר שלא אירע דבר העשו לשנות את דעתו לגבי האפשרויות להשיג שלום במרוח-התיכון.⁴

הגינויים שהטיל אנדרסון בישראל בפומבי נמשכו. הוא עשה זאת בסגנון רגשני ובמלים בוטות. לאחר התקנית בנחלין, ב-13 באפריל 1989, כאשר בהתקפה על יחידת משמר הגבול נהרגו ששה ערבים פלטינים, הוא האשים את ישראל ב"פשע אלים", בбиוע טבח ובחומר כבוד לזכויות האדם של הפלטינים. הוא הביע את בטחונו כי בתכנית השלום "של שמיר" אין כל סיכוי וחזר על דעתו שיש צורך ליוזם דיאלוג בין הישראלים לבין הפלטינים, שיעסוק בבחירה בשטחים הכבושים ובמשא ומתן על תהליך השלום. הזדמנות נוספת לגינוי חריף של ישראל ניתנה לו בעקבות תקרית שאירעה במחנה בלאתה שליד שכם, אליה נקלעה גם קבוצה של חברי ריקסדאג שודדים, שביקרו במקום בהדרcht אנשי אונר". אירע זה הבהיר את היחסים המתוחים בין טכנות הسعد והעתסוק של האו"ם (אונר") לבין הממשל האזרחי של ישראל בשטחים המוחזקים.⁵ ב-18 בנובמבר פורסם בשטוקהולם ראיון עם ראש אגף

המורח-התיכון ואפריקה, אנדרש בירנר (Anders Bjurner), שהוא אחד האנשים המקורבים ביותר לאיינוח אנדראסון בפגיעיו עם אש"פ. בראיון עון בירנר כי שודיה משוחררת מודיעות קדומות וכי שני הצדדים בסכוך במורח-התיכון נותנים בה אימון. נכון, שלעתים היא נוקטת ב"עוזת פנים" מסויימת בגיןתה לביעות האיזור (רמזו למגעים עם היהודים האמריקאים), אך אל לה להירגע ממחקריה ומאללה המאשימים אותה ב"נאיות". בירנר לא הכחיש שפעולותיה של שודיה גרמו למתחיות ביחסה עם ישראל, אך "תליו למאה כוונתך בישראל". יש לנו קשרים מצוינים עם מפלגת העבודה הישראלית". בירנר הוסיף, שמדיניות החוץ של שודיה נועזה במורשתו של אלולף פאלמה, אשר לא זו בלבד שנקתה פעולות של תיווך וגישור, אלא גם נתנה ביוטוי לעמדות מדיניות מסוימות. התנסיו להביא דיאלוג בין ארצות-הברית לש"פ הוא דוגמה טובה למה שניתן להשיג אם מצרפים פעולות תיווך עם מחויבות (commitment) אידיאולוגית. בהמשך הראיון הסביר בירנר, כי כדי לשרת במשרד החוץ היהודי "יש להבין את הסביבה הפוליטית השודית". אין זה תנאי להיות פעיל במפלגה הסוציאל-דמוקרטיבית השלטת, אך "זו נקודות התחליה טובות לדיפלומט מקצועית לגłów התענינים פוליטית, ואפילו - מחויבות"⁸. מדינאים ישראלים לא הרבו להגיד על יחסם לשודיה כלפי אש"פ וככלFY ישראלי. חריג בעניין זה היה שמעון פרס בעת ביקורו בשטוקהולם, נזכר לעיל. שר החוץ משה ארנס הגיב אף הוא בראיון מיוחד שהעניק לכתב *Expressen*. הוא האשים את שר החוץ אנדראסון בחד-צדדיות, שלא תומטו לשמש מתוויך וגינה את שודיה על שאינה תומכת ביוזמת השלים של ישראל. אנדראסון סירב להגיד על ראיון זה וראש המפלגות הלאיסוציאלית נחלקו בעזותיהם בין תמייה אנדראסון לבין גינויו הבנה לטירוף בפועל של ארנס לבוא לשטוקהולם⁹.

אנדרסון חיפש בהונמדה הזדמנות להיפגש לשיחות עם מנהיגים ישראלים, הן כדי להמשיך במאציו המדיניים במורח-התיכון, והן לבתifie תיוגו תדמיתו כמו שמקובל על כל הצדדים בסכוך. אישים ישראלים בכירים נמנעו מלבוא לשטוקהולם והוא עצמו לא יכול היה לבקר שוב בישראל, בה ביקר במרץ 1988, מה עוד שלא הזמן. הזדמנות נקרתיה לחזו לרוגל קריאת רוחב על שם ראל ואלנברג בתל-אביב. ראש עיריית תל-אביב הזמן לתקט אישיות שודית בכירה ושר החוץ היהודי החליט לנסוע בעצמו. ב비ירו שמעון פרס, עם שר החוץ משה ארנס ועם מנהיגים פלסטינים מהשתחים. לדבריו לעיתונאים שוודים שראיינו, האשים את הליקוד בדחית הצעות שר החוץ האמריקני

גיימט ביקר ובעצרת תחילה השלום, שבטעיה נפלת הממשלה. השיחה ביןו לבין שר החוץ ארנס לא הייתה קלה ובסיופה פרסם משרד החוץ הישראלי הודעה בה נאמר, כי "על שודיה להבין, כי הסכום באיזור איינו על זכויות דיק, אלא זהו סכום שבStopped וצרים העربים לחסל את ישראל. עוד נאמר, שאף אם כוונתו של שודיה טובות, عمורתה החד-צדדיות מחלישה את ישראל ומחזקת את תחומי העربים שיש ביכולם לפגוע בה. על כך הגיב אנדרסון באמרו, שי"התנהגות ארנס לא תקדם את היחסים בין שטוקholes לישראל".¹⁰

בינתיים, המשיך אנדרסון במגעיו התכופים עם ערפאת. הוא נפגש עמו בנימיביה מיד לאחר ביקורו הקצר בישראל ופעם נוספת - ב ביקור שערך בתוניס באמצע אפריל. בשיחות אלה ביקש ערפאת מאנדרסון להמשיך במאמץ לחתם תנופה חדשה לתהילה השלום באיזור.¹¹ בראשית Mai אירוח משרד החוץ השודי את הסמיר השנתי של האו"ם על " הזכויות הבתלי ניתנות לרעורים (inalienable) של העם הפלסטיני". הנואם שנשא שר החוץ אנדרסון בסמירן ב-7 במאי היה סיוכם מדויק של מדיניותו ועיקרו: הצורך במשא ומתן בין ישראל לאש"פ ובחקמת מדינה פלסטינית באמצעות וידעה בינלאומית.¹² אנדרסון נמנע משימוש בגידופים ובלשון בוטה. יתכן שהיה זה בגל נוכחותם של שני משתתפים מישראל בסמירן ואולי יותר בשל זהירותם בכבודו של נשיא המדינה הרツוג, שמעוד ביקרו הרשמי בשודיה הלאן וקרבו.

הנשיא הרツוג עמד להגיע לשטוקholes, לפי הזמנת מלך שודיה, ב-20 במאי. מעת אמרו היה להמשיך להליני ב-23 בחודש וחזרו שוב לשטוקholes לשעות אחודות ב-28 במאי, בדרך חורה לישראל. הייתה זו הפעם הראשונה מאז קום מדינת ישראל שנשיא המדינה הוזמן לביקור רשמי בשודיה. אפשר להניח שהזמנה כזאת לא הוגשה במשך שנים רבות בغال צירוף של נסיבות: יחס קרייר קבוע לישראל, בייחודה מאז ראשיג' שנות ה-70, ומה שחשיבותו אולי יותר - זכר ההתקשרות בחיי הרוזן פולקה בראנדוט, איש בית המלוכה השודי. החלטתה להזמין את הנשיא באה, קרוב לוודאי, כאשר קובעי מדיניות החוץ השודי הגיעו לכל דעתה, שמייצו את קשריהם עם ישראל המתധשת אליהם בהסתדיות, וכי ללא מחווה שמעותית יצטרכו להמשיך ולהסתפק במלחמות עם צד אחד בסכום הפלסטיני-ישראלי. לאנדרסון היה חשוב להשיג צידוק לטענתו, שודיה "מקובלת על כל הצדדים". מבחינה ישראל הייתה חשובה הרבה לקבלת הזמנה, שכן שמעותה הייתה, בראש ובראשונה, שבירת החומות הבתלי-מושחר והזדמנויות להציג מעמדותיה המדיניות על ידי אישיות הנחשבת למבטאת הקונצנזוס הלאומי הישראלי.

ימים אחדים לפני הביקור, ב-16 במאי, פורסם המשך הדוח של הארגון השוודי "הצל את הילד", הנזכר לעיל, שיעקו פורסם שנה וחצי קודם לכן. עתוי פרסומו עבר ביקור הנשיא הרצוג בשטוקהולם עשוי לעורר חשד שהדבר נעשה כדי לחבל בבדיקה ולמשוך מחדש תשומת הלב של הציבור לאיורי האינטיפאדה.¹⁴ מטרת קיומו של הארגון "הצל את הילד" היא, כאמור, הומיניטריה, אך פעילותו החד-צדדיות והסלקטיבית לגבי ישראל והתעלמותו הבלתי מקרים מארחות רבות אחרות, מצביעות על מגמות תעמולנית פוליטית. וכן, הדוח נסקר בהרחבה בשוויה וחבר ריקסדאג מהפלגה הקומוניסטית אף הגיש שאלתא למשלה ותבע למחרות בפני הנשיא האورو על יחס ישראל לילדים פלטינים. בראיונות שהעניק הנשיא הרצוג לאמצעי התקשורות השוואתי בירושלים, עבר צatto לשטוקהולם, מתוך הנשיא ביקורת על הדוח ועל מצאו. הוא הוסיף, שהיחסים עם שוודיה היו לבביים בעבר, בימי כהונתו של טאגה ארלנדר, אלא שהוא נגלו חילוקי דעת בין המדינות; בחלקן - בשל אי-הבנה של התחליכים במזרח-התיכון ובחלקן - בשל כמה מרכיבים במדינות של ממשלה שוודיה המדיאגים את ישראל. שוודיה לא תוכל למלא תפקיד במזרח-התיכון, אלא אם כן תינהן מאמין שני הצדדים בדומה לארצות-הברית. הוא הביע תקווה, שביקורו ישפק הזדמנויות להחלפת דעתות. במאמרי מערכת, שפורסמו בכמה עתונים שוודדים לקרה הביקור, נאמר כי שוודיה מאוכזבת מדיניות ישראל, כי על ישראל לדעת שיש בשוויה תמיכה רחבה במדיניות החוץ של ממשלה, והובעה תקווה שהביקור יניב פרי ויפריך את הדימוי ששוודיה אינה דידותית.¹⁵

במהלך הביקור הרשמי, שרבו בו האירועים החגיגיים והטקסיים, קיים הנשיא שיחות מדיניות. תחילתה - עם שר החוץ סטן אנדרסון ועווריו ולאחר מכן - עם ראש הממשלה אינגבורג קארלסון ועוורו, שהווו באוזנו על העמדות השווידיות הידועות. הנשיא אף העניק וראיונות לעתונאים שוודים ולעתונאים הישראלים שליווה. על הביקור העיבו, לא רק הדוח של ארגון "הצל את הילד" והטיקו הבלתי-מחמיא של המשבר הממשלתי המתמשך בישראל, אלא גם רצח הפועלים הערבים בראשון לציון ומהומות שפרצו בעקבותיו בשעות שקדמו ל采访时 הנשיא לשוויה, ואשר עמדו במרכז דיווחי התקשורות. הנשיא הגיע בפיירות על נושאים אלו ואף הסביר בהרחבה סוגיות אחרות הנוגעות לנעשה במזרח-התיכון בכלל, ובישראל בפרט. אשר ליחסיו שווידיה-ישראל, טען הנשיא ששוודיה אינה מתווכת ואינה חולית קשרו בין העربים לבין ישראל. תיוכה גם אינו נחוץ, שכן, ארצות-הברית ומקרים מתאימים לכך יותר. כן אמר

הנשיה, שישראל אינה מתעניינת בקשרי שר החוץ אנדרטון עם אש"פ, ולדעתו - אין למגעים אלה כל משמעות. הנשיה מתח ביקורת על הסגנון החריף והבוטה של אישים שווודאים בנאומיהם בריקסטdag, באו"ס ובמקומות אחרים, הציג שימוש בטון מנומס יותר וקרא לשיפור היחסים הבילטרליים בין שוודיה לישראל, במיוחד בתחום המטהר והתרבות. במחלה ביקורו הזמין הנשיה את המלך והמלכה לביקור גומלין בישראל.²⁵ הביקור, שלא הותיר מקום לפקוח באשר לעמדת ישראל ולתגובה על מדיניות שוודיה, היה אירוע מיוחד במינו, ואפשר שבכוcho לשמש נקודת מפנה. אם אמנים יהול מפנה ומתי - למעצבי המדיניות השוודית פתרונות. יש הסבורים, כי מהותה של החברה ואורחיה של הפוליטיקה השוודית אינם מבטחים סיכוי לשינוי דרמטי במדיניות החוץ בעתיד הנראה לעין, בטוגיות המזרחי-התיכון כמו גם בטוגיות אחרות, להוציא אולי שינוי בסגנון ובطن. זאת, אפילו אם תוקם בשוודיה ממשלה ללא המפלגה הסוציאל דמוקרטית.²⁶ ואולם, בבחירות הכלליות שנערכו בשוודיה ב-15 בספטמבר 1991 הפסידה המפלגה הסוציאל-דמוקרטית את השלטון והוקמה ממשלה קואליציה בלבד.

8. סיכום

בניגוד לאנגליה וארצות אחרות באירופה נעדרה בשוווזיה תשתיות של זיקה דתית לתהיליך שיבת ציון או לקשר בין ארץ-ישראל לעם ישראל. לנוסעים השוויזים שביקרו בארץ במרוצת הדורות חסרו הטעמים הרוחניים, הרגשיים, המוטריים או הדתיים. שימושו נוסעים נוצרים רבים אחרים לארץ-ישראל. במלטי הצלב לא השתתפו שודים. העלייה לרגל של בירגיטה הקדושה בולטת בייחודה. בכנסייה הלותראנית ניתן לאותו איים קטנים של אהזה לעם היהודי ותמייה בישראל, אך בכלל, אין זה גורם דומיננטי. גורם זה ניעור משחו במחצית השנייה של המאה ה-19, עם התפשטות תנועת "הכנסיות החופשיות" האנגליקות, שפרשו מהכנסייה הלותראנית, אלא שמספר חסידיהן היה מועט יחסית ולא צמחו מזמן אישים פוליטיים מן השורה הראשונה, שעשייתם המדינית הושפעה מהשקבות דתיות כדוגמת אנגליה או ארצות הברית.

שוויון זכויות תמכה בהצעת תוכנית החלוקה של האו"ם מ-1947 ובממשלה מדינית ישראל. עם זאת, יחסיו שווייה-ישראל בשנים הראשונות לאחר קום המדינה עמדו בצל רצח הרוזן פולקה ברנדאדורט בספטמבר 1948, שעיכב ביןון יהודים דיפלומטיים מלאים. עם קבלת הסביבה של ממשלת ישראל והתנצלותה חדל העיטוק השוויי בפרשת ברנדאדורט, עד שאולוף פאלמה חזר והעלח את הנושא לאחר בחיותו לראש ממשלה. פרשה זו מוגעת גם כיום מפעם לעם עליידי אישים שוויזים,odialו לא חוסלה רשמית, ומעיבה על היחסים בין המדינות. פאלמה חידש את העיטוק בפרשת רצח ברנדאדורט מניסי טעמים: האחד - כחיזוק הטענה ששוויזיה משרתת את השלום בעולם באמצעות האו"ם ואך מקריבנה קרובנות לمعنى; השני - כדי לנגן את ישראל, המתנגדת לכ"כחות השлом" ופוגעת בסמכויות האו"ם. אך כל זה אייר מאוחר יותר. בשנות החמשים והשישים הציגו יחסיו שווייה-ישראל בלבבות, כשהם נשענים על הזיקה ההדדית בין תנועות העבודה בשתי הארץ והרעיון הסוציאל-דמוקרטי המשותף להן. גם היחסים האישיים הטוביים שהתרחשו על רקע זה בין טאגה ארלנדר לבן בן גוריון תרמו לאוירה. במשבר סואץ ב-1957 תמכה שווייה בישראל ובתום מלחמת ששת הימים ב-1967 הביע ארלנדר שביעות רצון על נצחון ישראל. המצב החל לשינוי עם פרישת ארלנדר מראשות

הממשלה ובחרות אולף פאלמה באוקטובר 1969. עד אז נוהga שודיה לגלות ה策נעות במדיניות החוץ שלה. יתכן שגם בכך מוסר כלות מסוימות על התנהוגותה במלחתה העולם השני וייתכן שהיא זה החשש מרירות-המעוצבות השכנה. עם חלוף השנים נטשטו זכר התקופה ההיא והמעורבות השודית בעניינים גלובליים הילכה וגברה בהתקופה, אם כי תוך סלקטיביות מסוימת.

האיש שתרם יותר מכל לשינוי היה, כאמור, אולף פאלמה. היו לו שאיפות עזות להיות דמות בולטת בזירה הבינלאומית. השקפותיו הרודיקליות-شمאלניות, נסח "השמאל החדש" של שנות השישים, סייעו לו בפעולותיו בקרב ארצות העולם השלישי ובקרב תנועות לשחרור לאומי. לאנגלר אוטוריה לשעבר, ברונו קרייסקי, נודעה ככל הנראה השפעה רבה על פאלמה הצעיר ממנה ועל צעירים אחרים בהנהגת המפלגה הסוציאל-דמוקרטית. קרובה לוודאי שהשפעתו מצאה בייטוי, בין השאר, גם ביחס לישראל, לסוגיה הפלסטינית ולגיבוש יחס חיובי לאש"פ, כמו גם בשיתוף פעולה אוסטרו-שווידי בסוגיות אלו במסגרת האינטראציונל הסוציאליסטי. בהקשר זה יש לבחון את השפעת קרייסקי עלعيיצוב המדיניות כלפי ישראל, ועל הגישה לתנועות רודיקליות, ואפילו טורוריסטיות, ואש"פ בתוכן. שיתוף פעולה זה נמשך גם לאחר רצח פאלמה, כאשר סטן אנדרסון הפך לאישיות המרכזית הקובעת את מדיניות החוץ השודית ברוח " מורשת פאלמה". ככל ALSO יש להוסיף שיקולים תועלתיים, תכליתיים ומעשיים, כלכליים ופוליטיים, כמו לחץ חרום הנפט הערבי לאחר מלחמת יום היפורים ב-1973, והפתרונות שבקשריהם קשורים עסקיים-כלכליים ששווייה החלה לקשור או עם כמה ארצות ערביות, אשר שוקיהן המתרחבים עוררו את עניינה.

עם עליית פאלמה לשטון החלו שודיה מתחת ביקורת גלויה וחರיפה יותר על ישראל. כמו בארצות אחרות בעולם, בחן פעלו גורמים דומים, כך גם בשווייה השתנה תדמיתה של ישראל. לא עוד הציגה כמדינה קטנה המוקפת אויבים ערבים ובים ועצומים, אלא כמדינה גדולה, כובשת, מעצמה צבאית המדכאת את העם הפלסטיני הקטן ומונעת ממנו הנשمة מאוווי האומיים. מדיניות ערבית הוצאה מהמשווה ונעלמו. להחרפת הייחסים והזרירותם תרמו אירועים כמו העימות בין גולדה מאיר ויגאל אלון לבין אולף פאלמה במסגרת כנסי האינטראציונל הסוציאליסטי, עליית הליכוד לשטון ב-1977, ה策בעות שודייה באו"ם שטייעו לאש"פ לחדרו אליו, ביטול החזונה למפלגת העבודה להשתחן ב חגיגות 1 במאי, 1982, המערכת לבנון ב-1982, ביקור ערפאת בשטוקholes ב-1983, החרמות חגיגות ה-40 של ישראל ב-1988 ועוד.

ימי המערה לבנון ב-1982 היו תקופת שיא בתוקפנות הרטורית נגד ישראל מצד פאלמה. התבטאותיו היו קשות מאוד, גסות וחרוטות מעוצרים, עד כדי השוואת ישראל לగורמיה הנאצית. שיטוף הפעולה שלו עם קריסטי במערכת נגד ישראל באותו זמן היה גלוי ובולט לעין. פאלמה ואישים שודדים הירבו לעסוק אז, בעל פה ובכתב, בהשווות היסטוריות מופרכות ומוגזמות ובהTELת אימה חסרת בסיס על סכנה לקיום האו"ם ועל חשש לפrox מלחמת עולם בשל הסכסוך הערבי-ישראלי. היו אלה טיעונים, שבאו להתאים עצם לכליל האידיאולוגיה של מדיניות החוץ השודית ולחזק את טענתה שהיא פועלת למען שלום העולם. הسلطתיויות בהבטאותיו של פאלמה בלטה גם בהימנו מגנות באורה חד-משמעותי את הטror האש"פי ואת העובדה השודית, כמו מדיניות אחרות, לא נאבקה להקמת מדינה פלטינית כשירדן ומצרים שלטו בגדה המערבית ובעזה עד 1967. גם כשהוחכרו פעולות אש"פ נעשה הדבר בסלחנות ובניגוד בולט לגינויים החורפים לפעולות התגמול של ישראל. פאלמה כינה בנאומיו את פעולות הטror של אש"פ - "שגיאות", ואילו פעולות התגמול של ישראל כונו - "פשעים". הדברים השודדים נמנעו גם בגין מפורש של תוקפנות ארוכות עבר נגד ישראל ולא טענו כי זו נוגדת לחוק הבינלאומי או פוגעת באו"ם. לכל היותר השתפקו בדברים כלליים, בלי להזכיר את מדיניות ערבי שמן המפורש. ישראל גונתה תמיד במפורש ובאורח ברור, שעה שאלימות "צדדים אחרים" בסכסוך נזכרה רק לעיתים רחוקות. מאוחר יותר, וביחוד מאו פרוץ ה"איינטיפאדה", תיארו דוברים רשיימים את אש"פ, לא כתנועה הרוצה להשמיד את ישראל והונקתה במשי טror אכזריים, אלא כתנועת שחרור של עם מזוכה המבקש לו חיים שנסוגה ממנו על-ידי ישראל. לפיכך, טענו, ראייה תנואה זו לאחדה ולתמייה. חובה לעזר לפלטינים להגישים את מאוייהם הלאומיים ולשחרר מידי ישראל, המשעבדת והונקתה בשיטות דיכוי אכזריות. לדעת שודיה, שורש הבעיה היא מלחמת ששת הימים ולכך יש לבטל כל שינוי טרייטורילי שחל בעקבותיה. אין שודיה מוכנה לגלות הבנה כלשהי למניעיה של המלחמה ולטיבותיה. לפיכך, אין ישראל צודקת אף מעשה מעשיה ואין היא רואה במלחמה זו מימוש זכות ההגנה העצמית המוכרת בחוק הבינלאומי. מעשיה של ישראל הם, בהתאם לכך, בלתי חוקיים ובلتאי לגיטימיים. התנהגות מדיניות ערבית אינה רלוונטית ואילו מעשי אש"פ והתנהגות האוכלוסייה הערבית בשטחים נחשבים לגיטימיים וזוכים להבנה ולהצדקה. המצב החוקי היחיד שודיה מכירה בו הוא החלטת החלוקה של האו"ם מ-29 בנובמבר 1947, והחלטות מועצת הבטחון 242, 338. על בסיסן יש למצוא פתרון,

שחייב יהיה לכלול הקמת מדינה פלטינית. השקפה זו מוצגת בצורה דוקטרינית ו莫וחלתת. הזעם על ישראל וגינויו נובעים מטעובה למלא את חלקה הצפוי בתסורת המדייני השודי. גישה זו אינה יוצאת דופן: גם בעניין לבנון ניכרת סלקטיביות חד-צדדית, כשהשווודים מנעימים מלציין את העדות הנאנקות בתוכה או את מעורבות סוריה. אף בפרשת מלחמת איראן-עיראק, וביחד בעניין השימוש בשחק כימי, כמעט ולא מזכירים מי פועל נגד מיomi האשם. רק ישראל נזכרת תמיד במישרין. הנואמים והמאמרם השווודים הדנים בישראל בולטם בסוגנות החמור, בעיוותים היסטוריים, בהאשומות חד-צדדיות של ישראל ובהתעלמות מארצאות ערבי ואש"פ. יעדתו על כך לא רק דברי פאלמה וסטון אנדרסון אחוריו, אלא שורה של נציגים לאו"ם, בנאים רבים בעלי תוכן זהה ולגנון דומה. בולט במיוחד בסגנון גס ותוקפני הוא תתי-שר פיר שורי.

גם בשנות שלטון קואלייציית המפלגות הלא-סוציאליסטיות, 1976-1982, לא שונתה המדייניות כלפי ישראל, שנשאה דומה מאוד זו של קודמתה, אם כי הסגנון רוכך וההתעלמות המתמדת בישראל פרחותה משזהו. ראש הממשלה מנהם בגין ושר החוץ משה דיין לא זכו לתדמיות חיובית ומעשית של מדינת ישראל בימי כהונתם לו בגינויים מתמידים. אפילו הסכם השלום עם מצרים התקבל באורח פושר וקריר משזהו.

ראש הממשלה אייגוור קארלסון, יורשו של פאלמה, לא עסק הרבה בעניינים בינלאומיים. הוא חסר, כנראה, אותה שאפתנות שאפיינה את פאלמה, שרצה להחשב מדינאי ברמה בינלאומית. נתीית לב זו ירש ידידו הקרוב ועוורו של פאלמה, שר החוץ סטון אנדרסון. מכאן עיסוקו הכספיי כמעט בנושאים בינלאומיים שונים ובפרט בענייני המזרח-התיכון, בתחוםים לשוזה אין כמעט נגיעה ישירה בהם או השפעה עליהם. כך נוצר מצב שבו נהנה, למעשה, שר החוץ אנדרסון ממונopol כמעט מוחלט בתחום יחסיו העמדיים הייחודי מסיטייטת העובדה, שהוא בעל עצמה ובה בתוך המפלגה הסוציאל-דמוקרטית, שאotta צבר בשנותיו הארוכות כאיש המנגנון המפלגתי וכמצחיר המפלגה. במדינותו, כמו גם בסגנוו הבודה והתווקפני בסוגיות בינלאומיות שונות, לרבות השאלה הפלסטינית, הוא נהוג כמשמעותו של אולף פאלמה ומנסה לקיים מדיניות חזק דוקטרינית. גם הוא, כאמור, מרובה להטיף בעניינים בינלאומיים ומנסה להיות "מצפון העולם" ולהוכיח ששוזה יכולה למלא תפקיד בסוגיות בינלאומיות הזדות למדיניותה הניטרלית ובשל העובדה מקובלת על הצדדים היריבים בסכטוכים. בקשר לישראל, הרי שעה שעוניונו של פאלמה הייתה גלויה, זו של אנדרסון מוסווית יותר. פאלמה הרבה לגנות את ישראל וטייע להקנית לגיטימציה בינלאומית לאש"פ ואילו

אנדרסון נטל לעצמו תפקיד נוסף: להפוך את אש"פ לגורם פועל במשא ומתן הדיפלומטי. תחילתה, בסיווג לייצרת הדיאלוג בין ארצות-הברית לאש"פ, ולאחר מכן באמצעותו להביא לפתחת דיאלוג דומה בין ישראל לאש"פ, כשהמטרה הסופית היא להביא לכינונה של מדינה פלטינית בהנהגת אש"פ.

מדיניותה של שודיה כלפי ישראל הייתה עיינית זמן רב לפני האנטיפאלה וזה האחורה שימושה רק אמרתלה. איפה ואיפה ניכרת גם בסירוב השודי למלחוק לחלוון את פרשת ראנדוז, שעלה שישראל נתבעת להסכים למשא ומתן עם אש"פ ולפיגוש עם ערافت האחראי לרצח אלפי אנשים. היחסים הבילטרליים המוצומעים, בייחודה בתחום הסחר והכלכלה וחילופי התרבות, הם עדות נוספת למדייניות שודיה בלתי-ID. תמיינת שודיה באש"פ וביערונו הקמת מדינה פלטינית אינה יוצאת דופן; הייחודה השודי הוא ביורמה המוסרית הנלוות אליה והמתבססת על "ניטרליות" כביכול, בסגנון הטפה ובלשון גינויים, כשהבה בעת ריצה שודיה גם למלא תפקיד אקטיבי במציאות פתרון לטכזוז. נטיה זו מאפיינת יותר את תקופת אנדרסון מאשר את ימי פאלמה. אנדרסון מגלה אמבעציה אישית עזה למלא שליחות של שלום בעולם, ובمزוח-התיכון בפרט, ו"לדבר עם כל הצדדים" בלי שנתקבש לכך. הסתירה היא בכך, שההתרמס למדייניות "הניטרליות האקטיבית" רוצה שודיה ליהנות גם מהזכות לחווות דעת, להיות טניגור או קטיגור ובה בעת לשמש שופט ובורר ופוסק הלוות לפי קנה מידה "מוסרי", שנקבע על ידה ובהתאם לפירושיה שלה את החוק הבינלאומי. זאת, בלי ליטול אחריות ישירה לתוצאות, כפי שעשתה, למשל, ארצות-הברית במעורבותה בהטכם השלום של קמפניו, שכן מדיניות "הניטרליות" מחייבת אותה להימנע מעורבות ישירה או מהחיברות.

פאלים, עזרין, ומישכין, ציינו בכמה הזרזנות כמה הבדלים בין הניטרליות השודית לבין זו של שוואנץ או אוסטריה, אך לא הציבו על ההבדל העיקרי - כאמור שהניטרליות של שודיה אינה ניטרליות לפי המובן המקובל של מונח זה, שימושו הימנע מעורבות בסכזוז כלשהו, או במלחמה, הימנע מהגשת סיוע לצד מזו הצדדים ואיתםיכה לצד זה או אחר בסכזוז. ובעיקר - אי משוא פנים. מדיניות שודיה אינה מלאה אחרי קרייטרוניים אלה. המנוולציה הסמנטית שעשתה שודיה במונח "ניטרליות" מזכירה את מטבע הלשון Newspeak, שטבע גירוי אורוול ואשר פירושו: שינוי מובן המקורי והמקובל של מילים והקניית משמעות אחרת להן. לפיכך, אין תימה שבענייני ממשלה ישראל אין שודיה נחשבת למדינה אובייקטיבית, אלא לצד התומך

באש"פ. לדעה זו שותפים מדינאים מפלגות שונות בישראל ולא פעם נמצא לכך ביטוי בפומבי. לאmittio של דבר, שמעון פרס הוא האישיות הישראלית הבולטת היחידה המשיכה לקיים קשרים עם סטן אנדרסון למרות חילוקי הדיעות הקשים ביניהם. פרס דחה לחלוtin, בגלו ובמפורש, את הביקורת השודית על ישראל, ונראה שהשיקוליו להמשיך ולקיים קשרים עם הצמות הפליטית השודית, מקרים לצורך לשמר למפלגת העבודה את מקומה ומעמדה באינטרנציונל הטוציאלייטי מפני המתנכלים לה. האמת היא, שדווקא הימורה השודית להתקבל על דעת הקhal בעולם כמדינה הגונה, מוסרית, ניטרלית, התומכת באו"ם ובחוק הבינלאומי, חושפת את מדיניותה כחסרת עקרונות מוסריים ואפילו - צינית. שודיה נוקטת במדיניות של אינטראיסטים לאומיים לא פחות, ואולי יותר, ממדיינות רבות אחרות. ה"נטרליות" נפרשה על ידה כהימנות מסכנת מלחמה תוך ניצול הצדנויות להפקת רוחחים. כך נהגה ביחוז במלחמה העולם השניה. עובדות בלתי נעימות במילוי, כמו למשל, העתקות שעשו האחים ואלברג מטעם גורנניה הנאצית ברכוש יהודי, מושתקות. יצוא נשק שודדי, שעלה שמדינה זו מרבה לקרוא לצמצום החימוש, הוא גילוי בולט אחר של איפה ואיפה. הבעות הדעה של שודיה בסוגיות בינלאומיות סלקטיביות ביותר אף הן ועומדות ביחס הפוך לקירבה הגיאוגרפיה או לאינטראיס הכלכלי. ככל שהסתוגה הנדונה רחוכה יותר מגבולותיה של שודיה או מהאינטראיס הכלכליים הכלכליים שלה, כך גוברת עצמות חווות הדעת. זכותה של כל מדינה לנקיות מדיניות פרגמנטיות לפי האינטראיס הלאומי שלה, אך קשה להשלים עם המגמה להלביש מדיניות אינטראנסטיית בمعיטה של פרואיזלוגיה מוסרית.

קשה להעריך אם יש סיכוי לשינוי חיובי ביחסו לשודיה-ישראל, ואם אכן - متى. אנשי משרד החוץ היהודי טוענים, כי מדיניותם משקפת את דעת הקhal בארץ. דומה שאפשר להטיל ספק באמותות הנחיה זו. ההיפך נראה קרוב יותר למציאות. מכל מקום, העדר מחקרי דעת קhal שיטתיים או ניתוחים תוכניים של אמצעי התקשרות ההמוניים בסוגיות יחסיו לשודיה-ישראל, בלבד שנוצרו בעובדה זו, אינו מאפשר להסביר בזדאות על השאלה אם ישREL של ישראל בדעת הקhal השודית לנוכח המדיניות הרשמית הביקורתית והבלתי-אוותה. ברור שהממשלה מצד אחד עשו כן יכולתה להשפיע על אמצעי התקשרות ועל דעת הקhal. בתוחם זה זכתה הממשלה להישגים בסוגיות של יחסי חוץ יותר מאשר בענייני פנים. גם ישראל נפגעה מכז. למרות זאת נראה שיש עדים בשודיה תשתיות בסיסית ורחבה למדי של אהודה לישראל, שלא נפגעה למורות הלחצים המופעלים נגדה ולמרות דיוחי התקשרות הקשים מן הארץ. סימנית

ניתנים לאבחנה בתחומים שונים כמו, למשל, בעשרות אלפי התיעירים השווים המשיכים לבקר בארץ בכל שנה ובמאות המתנדבים הצעירים הבאים לעבודה בקיוצים. קשרי ידידות נמשכים גם בין האיגודים המקצועיים השווים וכמה חוגים במפלגה הסוציאל-דמוקרטית לבין עמיთיהם בישראל, אם כי בעוצמה פחותה מלה שחויו לפני עשרים או שלושים שנה. אין לבטל לוחוטין גם את החוגים האוחדים את ישראל מ稳定性ות דתיות-תיאולוגיות, בכנסיה הלותראנית וב"כנסיות החופשיות", למروת שקחה להעניק את משקלם הפוליטי. יתכן שככל אלה ימצאו יום אחד ביתו ברור וחיבוי כאשר תשנה האופנה הקובעת עתה במדיניות החוץ השוודית. שינוי נסיבות או חילופי אישים יכולם גם הם להביא לכך. תופעות כאלה אירעו בארץות אחרות ולא מן הנמנע שיתרחשו בשוויה.

נשאלת השאלה, האם מדיניותה של שוודיה כלפי ישראל היא בחזקת גזירה היסטורית-זרטמיניסטית, או שהיא יכולה ישראל להשפיע במשהו על מדיניות זו. קשה להסביר על כך בודדות, שכן נראה ששווידיה לא תנסה מעולם מקום בולט בשיקול מדיניות החוץ של ישראל. יחסיה של שוודיה גרים לעימותים, להתרחקות בין המדינות, להחלשת הדיאלוג ביניהן, תוך השלמה הישראלית בשלטון, היא "מרקחה אבוד" ואין טעם לטרוח על כך מעבר למידה המצוומת והשגרתית של המגעים הבילטרליים המתקימים בין כה וכלה.

ייתכן שתהליך השлом יביא לשינוי - בתנאי שביא פתרון לטוגיה הפלסטינית לפי השקופתיה של שוודיה. הטכני שלום שלא ישיבו על בעיה זו לא יניחו את דעתה של שוודיה, והעדות לכך הוא יחתה הצוון להסכם השalom עם מצרים.

גורם אחר עשוי להביא שינוי כרוך בתפנית לאומי - שאינה קשורה בישראל - שחלה בראשית 1991 ואשר בוטאה בצורה חריפה בפנייתה של שוודיה להצוף לכהיליה האירופית, בניגוד מוחלט למדיניות הניטרליות הקודמת שלה. דבר זה יקל אולי, לעשוito על ידי ממשלה שלא תורכב על ידי המפלגה הסוציאל-דמוקרטית, אלא על ידי צירוף של המפלגות "הבורגניות", כפי שארע בבחירות של סוף 1991. לאפשרות כזו יש להתייחס בזיהירות מסוימת, בהתחשב בעובדה שמשלת הקואליציה שליטה בשווידיה מאזטובר 1976 עד אוקטובר 1982 לא שינה באורת מהותי את מדיניות החוץ של שוודיה. מכל מקום מעוניין יהא לעקוב בשנים הבאות אחר ההתפתחות במדינה זו ולראות באיזו מידה תושפע מושינויים עמוקים החלים לעיננו בזירה הבינלאומית.

הערות

.1	מבוא
1	לחשוואה, ראה טוכמן, מתנ"ק ותחרוב - אנגלית וארץ ישראל.
2	וילאי, ירושלים בירת ישראל - העיר החדשה. כרך ג',
עמ' 320
3	Andersson, <i>A History of Sweden</i> . pp. 54-62.
4	Zettersteen, "En hebreisk inskrift i Vendel", pp. 269-280.
5	<i>En Bla Bok. Avdeling II, Avdeling III</i> , Strindberg, וככ., מלח שושית מיכאל אגמאן (1712). עמ' 84-75, איש סלום, מסעינו נזירים לארץ ישראל. עמ' 31-32
6	שור, "שליחיו של קרל ח-12 לארץ ישראל", עמ' 428-426; לי, "מסע לארץ ישראל - שני מכתבים של חתיאולוג חזורי מיכאל אגמאן (1712)". עמ' 321-320, 391-390, 139, 402-401, וילאי, ירושלים בירת ישראל, עמ' 134
7	Klintberg, "The Swedish Wanderings of the Eternal Jew", pp. 154-168; Narrow, "Sweden", p. 29
8	בן אוריה, עיר בזאי התקופה. עמ' 99, 375-371; נביש, "لتולדות המושבה האמריקנית וצלמיה". עמ' 127-144;
9	וילאי, ירושלים בירת ישראל, עמ' 322; Narrow, <i>The Jerusalem Post</i> , November 2, 1989; "Zionism in Sweden", p. 18.
10	וילאי, ירושלים בירת ישראל, עמ' 382; בן-אשר, יחסן חוץ, 1953-1948. עמ' 229; נתן ממשלה ישראל, תשטיין, עמ' 106.
11	Jakobson, <i>The Diplomacy of the Winter War</i> , pp. 180-184, 203-207, 226-233, 243-246.
12	Shirer, <i>The Challenge of Scandinavia</i> , pp. 17, 114-122. Anger, <i>With Raul Wallenberg in Budapest</i> , pp. 149-159
13	Segerstedt, <i>Marcus Wallenberg - A Picture Biography</i> . Koblik, <i>The Stones Cry Out</i> , pp. 141-165; DN, january 18, 1990; Ahlmark, "The Crime Was Silence".p. 14

- ראוח גם - ייחיל, *הצלת תייחודיים מדינית*, עמ' 140, 180-174, 256-220; אלתרמן, *הלוור המשכני*, ספר א', עמ' 33-34.
14. אנדרסון, *היסטוריה של שוודיה*, עמ' 452-453; שרת, *בשער האומות*, עמ' 333-241; קובליק, *מבנים בוכות*, עמ' 76, 124, 139. קובליק מעצט את דעתו של טרבור רופר, אך איןנו מסכים עם ביקורתו החמורה; נוי Ben-Yaakov, "The Assassinations of Three Swedes - Bernadotte, Hammarskjöld and Palme" *Elazar, People and Polity* pp. 351-352; Zitomersky, "The Jewish Population in Sweden, 1780-1980," pp. 99-125; Narrow, "Zionism in Sweden", p. 18; נאראו, "בעיותם של קהילת יהודי שוודיה". עמ' 71-86.
15. נאראו, "בעיותם של קהילת יהודי שוודיה". עמ' 71-86.
16. 122-118. *The New York Times*; (Per Ahlmark) November 13, 1989.
2. יחסיו שוודיה-ישראל, *שנים ראשונות*
1. חרובי, *שליחות מדינת נלדזת*, עמ' 193.
2. Medzini (ed.), *Israel's Foreign Relations*, Volume One. pp. 20-21 (נוטח תכנית החלוקה של התוארים נמאנא בכרך זה).
3. חרובי, *שליחות מדינת נלדזת*, עמ' 208-212.
4. יובב (עורך), *תעודות מדיניות דיפלומטיות*, עמ' 3-15, 579-582, 755-751.
- 5.URI, 17 בינוי 1948. ממכים וربים חנוגים לשילוחו של ברנדוט ולתכניותיו מצויים בכריכים הבאים של חתירותו למדינת חוץ של מדינת ישראל, בחזאת גזע המדינה, ירושלים, פרונדליך (עורך), כרך ראשון, 14 במאז 30 בנובמבר 1948, תשמ"ג כרך שני, אוקטובר 1948 - אפריל 1949. תשמ"ד; ימימה רונטל (עורכת), כרך שלישי, דצמבר 1948 - יולי 1949, תשמ"ג, כרך רביעי, מאי-דצמבר 1949, תשמ"ו (וכן בכריכים המשלימים Swedish Institute of Interna-tional Affairs, pp. 194-196
7. שרת, *בשער האומות*, עמ' 242-243; בר-זוהר, בן-גוריון, חלק ב'. עמ' 817, 821, 822-823.
- Meir, *My Life*, pp. 199-200; Eytan, *The First Years*, pp. 24-26
- ניטוח שליחותו של ברנדוט על רקע המדיניות האמריקנית והבריטית, ראת אעל גוית, *דיפלומטיה אמריקנית ובריטית*, עמ' 677-696; סקר שליחותו מנקודת ראות יהודית וסיאו לתארה בחקר של מאמצים מדיניים יהודים אחרים למען השלום במזרח התיכון (דאג האמרשל, גונטר יארינגן), ראת: Persson, *Mediation and Assassination*

- .8. בן-גוריון, בלחם ישראל. עמי 251-255; בר-זוהר, בן-גוריון, עמי 831-833; איתן, שנים הראשונות, עמי 26; נוי (ニニシット), בראשית ובמשך מדינת ישראל, עמי 11-121; דין, אבני דרך, עמי 77-78; מעריב, 10 בפברואר 1949, 29 ביעורו, 1988, 15 בספטמבר 1988; מיעוט אתומיות, 11 בספטמבר 1988.
- .9. תעודות למדיניות החוץ של מדינת ישראל, כרך שני, עמי 57-60.
- .10. מסמכים משרד החוץ השוודי, 1951-1950, עמי 121-126.
- .11. תעודות למדיניות החוץ של מדינת ישראל, כרך ראשון משלים באנגלית, עמי 26.
- .12. מסמכים משרד החוץ השוודי, 1951-1950, עמי 126-131.
- .13. תעודות למדיניות החוץ של מדינות ישראל, כרך רביעי, עמי 678. בן-אשר, יחסיו חוץ, עמי 222; וילנאי, ירושלים בירת ישראל, עמי 322.
- .14. יובב (尤堯), תעודות מדיניות דויפלומטיות, עמי 579-582.
- .15. תעודות למדיניות החוץ של מדינת ישראל, כרך שני, עמי 240.
- .16. תעודות למדיניות החוץ של מדינת ישראל, כרך רביעי, עמי 59-60.
- .17. תעודות למדיניות החוץ של מדינת ישראל, כרך רביעי, עמי 676, 679, 681. טקסט מלא של החוצה השוודית-הולנדית מצוי בעמ' 789-793.
- .18. תעודות למדיניות החוץ של מדינת ישראל, כרך חמישי, עמי 566, 574-578, 637-638, 672-676, 698; מסמכים משרד החוץ השוודי, 1951-1950, עמי 35; מוזיני, יחסיו החוץ של ישראל, כרך א', עמי 236-242 (טקסט החוצה השוודית); Sweden and the United Nations, pp. 194-196.
- .19. תעודות למדיניות החוץ של מדינת ישראל, כרך חמישי, עמי 33-34, 51-52.
- .20. מסמכים משרד החוץ השוודי, 1955, עמי 116-117.
- .21. מסמכים משרד החוץ השוודי, 1955, עמי 54-55.
- .22. מסמכים משרד החוץ השוודי, 1956, עמי 38-100.
- .23. מסמכים משרד החוץ השוודי, 1957, עמי 73-75.
- .24. מסמכים משרד החוץ השוודי, 1959, עמי 27-28; שנותן ממשלה ישראל, תשטי', עמי 123.
- .25. מסמכים משרד החוץ השוודי, 1958, עמי 16-17, 58-59.
- .26. שנותן ממשלה ישראל ונשכיב, 68; תש"ד 72; תש"ט 105-106; תש"ט 123; תש"ט 160; תש"ך 127; תשכ"ד 129-130; לאומי בן גוריון (נמצאו בתיקי שניות ישראל בשטוחות וחובבו לארכיוון בן גוריון בשודה בוקר);anguikunpōshi ijdaike, Crc 15 (אנגלית). עמי 552; מאיר, חי, עמי 243, 277; דין, אבני דרך, עמי 77.
- .27. 188, 190, 193-192, 234-233, 355; מוזיני, יחסיו החוץ של ישראל, כרך א', עמי 351-371 (לקט מסמכים שונים לעיטוקו של האמרשל' בענייני המורה התייכן).

- .28 מסמכי משרד החוץ השוודי, 1966, עמי 150-152; שנותן ממשלה ישראלי, תשכ"ז, עמי 124.
- .29 מסמכי משרד החוץ השוודי, 1967, עמי 62-30, 13-36, Holmberg, *Tre Premiärministrar om Israel*, pp. 13-26, 26-11, 54-35. (חמחבר העמיד לרשוי את הנוסח המקורי של הראיון שנערכ באנגלית).
- .30 מסמכי משרד החוץ השוודי, 1969, עמי 11-26, 26-11, 54-35. שליחותו של יאירינג וחילוקי הדעות על אישיותו ותפקידו אינם עניין לסקירה זו. חומר בנושא זה ניתן למצאו אצל מזרני, יחסיו החוץ של ישראל, כרך שני, עמי 831-1006; גזית, *תפקיד השלום (1973-1969)*, עמי 72-96, 152; שנותן ממשלה ישראלי, תשכ"ט, עמי 213; תש"ל, עמי 114; הארץ (אליזה זותבי), 12 באוקטובר 1969.
- .31 שנותן ממשלה ישראלי, תשכ"ה, עמי 159; שם, תשכ"ט, עמי 219; שם, תש"ל עמי 114, 118-119; מסמכי משרד החוץ השוודי, 1968, עמי 227; DN, 9 במאי 1968.
- .3 אולוֹף פָּאַלְמָה, עֲקָרוֹנוֹת מִדִּינִוֹת חֻזֶּק חֻשׁוֹדִית Wahlbäck, *The Roots of Swedish Neutrality*, pp. 5-7, 39-82; Huntford, *The New Totalitarians*, pp. 30-34, 47, 62-64;
- .1 Carlgren, *Swedish Foreign Policy during the Second World War*, pp. 2-7, 200, 225-228; Åström, *Sweden's Policy of Neutrality*, pp. 9, 13-14; Hadénius, *Swedish Politics During the 20th Century*, pp. 45-59, 122-114, 17.
- .2 שירר, התאנר של סקנדינביה, עמי 122.
- .3 ווהלבך, שורשי הנטיטליות הטקנידנית, עמי 72-76; קארלסון, מדיניותם של שוודיה בימי מלחמת העולם השנייה, עמי 5-7, אוסטראם, מדיניות הנטיטליות של שוודיה, עמי 6.
- .4 Fredriksson, *Olof Palme*, 137-135, 117-116, 70, 74, 64-62, 47, 34-30, 341-340, 295-288, 219-217, 168-167, 153-152, 78, 43, 182-181, XI, 171-169; חאנטפוך, אונטפוך, אקדמי שבצעקו, שערם למערב, SD, 12 בפברואר 1990; בן-יעקב, מצטט מספרו של פקידי סובייטי בכיר, אקדמי שבצעקו, אינטלקטואל הרולד לאייביון, 21 בפברואר 1990; Palmlund, "Swedish Development and Foreign Policy", pp. 229-238.
- .5 מסמכי משרד החוץ השוודי, 1967, עמי 61-62; אוסטראם, מדיניות הנטיטליות של שוודיה, עמי 7-6, 11-12; Jervas, *Sweden between the Power Blocs. A New Strategic Position?* p. 7; Hyltenius, *Swedish Disarmament Policy*, pp. 7-8; Eliasson, *Sweden and International Mediation*, pp. 3-18; Dahlgren, "A Century of Social Democratic Foreign Policy", pp. 18-19. בעל חמאמיר מסביר, כי מדיניות החוץ של פאלמה מקורה במסורת של חמפלגה הסוציאל-דמוקרטית מתחילה קיומה בסוף המאה ה-19, על דעתו של קריסקי בעניין ניטරליות וווחון

עם אלה של אולוף פאלמה, ראה: בן-פורת, שיחות, עמי, 336-359 ובמיוחד עמى, 345, לטיוכם ביקורת Shachar: "En röst i farladen" pp. 28-32, בעל חמאמר מטיל ספק ביישרו של פאלמה ובכנותו. בין היתר הוא טוען, שמדיניותו הייתה אופורטוניסטית וכי שחר פרטוטה ב国际在线.acea היה סלקטיבי בגינויו המוטוריים. פחד מברית-המעצות והעליה לשתק את מפלגות האופוזיציה בשודיה שתתבטלו בפנוי. לבבי המורה-התיכון אומר המתברר, שفالמה לא ניסה להביא שלום בין ישראל לפלסטינים אלא לנורם נידוחה של ישראל בקהילת הכנלאומית. פעיעות מיזוחה פגע דזוקא במפלגת העבדה.

⁶

Hirdman, *Sweden's Policy on Arms Exports*. משמש בתפקיד "המפקח הכללי על יציד צבא", המשונן למחלקו לסתור חזק של משרד החוץ השוודי, SD, 25 באוקטובר 1989; 14, 1 באוגוסט 1990; 4 באפריל, 1, DN, 25 באוקטובר 1989; 1 בפברואר, 13 באפריל, 4 באוגוסט 1990; ניו יורק טיימס, 9 בנובמבר 1989; על מכירות נשק של שודיה ראה:

Matthews: "The Neutrals as Gunrunners", pp. 41-52; *Jerusalem Post*, 23.1.1990 אגב, מקרה שודד נסף שזכה לידעעה קדוצה בעיתון שוודי (SD, 26 באוקטובר 1989) נוגע לחברת הענק השוודית "אלפא לאוואלי" (Alfa Laval), שהושמה כי בשנים 1988-1985 שילמה כ-20 מיליון מטר שודדים שודד כדי לזכות בשוויון לבניית מחלבות במצרים בשווי של 200 מיליון מטר. הנהלת החברה דחתה את החששות.

⁷

"Swedish Foreign Policy", *Facts Sheets on Sweden*. FS 18. *Sweden Institute of International Affairs*, pp. 170, 184-188.

4. ממשלתו הראשונה של אולוף פאלמה וחסלטוך חערבי-ישראל, 1969-1976.
1. מסמכיו משרד החוץ השוודי, 1970, עמ' 25-37; 1971, עמ' 68-73, 95-98; 1972, עמ' 78-95, 85-99; 1973, עמ' 22-26, 90-94, 187, 264-273.
2. שנותן ממשלה ישראל, תשליך, עמ' 111-112; מאיר, חי, עמ' 337-338 (חיה מזכירה את ביקורת בשודיה אך אינה מוסרת דבר על תוכמו); DN, 29 במאי 1971.
3. מסמכיו משרד החוץ השוודי, 1973, עמ' 66-67.
4. מסמכיו משרד החוץ השוודי, 1973, עמ' 187-193; Expressen, 13 באוקטובר 1973; DN, 27 באוקטובר 1973; SyD, 18 באוקטובר 1973. על יחסו החלמי אחד של קריסטי ליישראל ועל כניעתו לטורו באוקטובר 1973; GP, 12, 14, 12 באוקטובר 1973; Expressen, 27 באוקטובר 1973; Arbetet, 13 באוקטובר 1973. אשיפ בפטטמר 1973 בפרשת חטיבת וכתת העולים, ורצוינו לטעור את תחנת המעבר לעולים מברית-המעצות בשונאו, ראה: מאיר, חי, עמ' 349-352.

- המדייניות החסוציאלייטיות באירופה. אף אחת מלהן לא הייתה מוכנה לסייע לישראל במלחמה יומת-
- הכיפורים ולהתיר נחיתת מטוסים מארכזת-חברית שחויה בדרךם ארץיה. היא דיברה על כך עם ולי ברנדאט
ואף חעלתה זאת בכנס האינטנסיבי החסוציאלייטי בלונדון בסוף אוקטובר 1973. לטענתה, לא חופגנו
דמוקרטיה וסולידריות עם ישראל מפני חרם הנפט ערבי. שם, עמ' 375-376.
- ברנדאט כלפי ישראל, ראה מרו, האם היה זה לשואן עמי 48-49.
- .DN, 29 באוקטובר 1973, מטכלי משרד החוץ השודי, 1973, עמ' 72-75, 222-223. 5
- .VLT, 27 באוקטובר 1973, Expressen, 30 באוקטובר 1973. 6
- .Aftonbladet, 29 בנובמבר 1973. ראה גם GP ועתונים אחרים מ-23 בנובמבר 1973. 7
- מטכלי משרד החוץ השודי, 1973, עמ' 194-195. 8
- מטכלי משרד החוץ השודי, 1974, עמ' 73-78, 188-198. 9
- .Aftonbladet, 26 באוקטובר, 9 בנובמבר 1974. 10
- .DN, 25, 27, 22, 25, 22 בפברואר 1975; GP, 27 בפברואר 1975; אקספרסן, 24 בפברואר 1975; SD, 14 בפברואר 1975. 11
- .DN, 24 באפריל 1975, SyD, 23, 24, 23 באפריל 1975; שנותן ממשלה ישראל תשlich, עמ' 143. 12
- .Aftonbladet, 1 באוגוסט 1975, 3 GP בפברואר 1975, Arbeitet, 3 באוגוסט 1975, SyD 4 באוגוסט 1975. 13
- מטכלי משרד החוץ השודי, 1975, עמ' 24, 72, 87, 150-157. 14
- Ehteshami, "Olof Palme and the Middle East", pp. 287-288).
- מטכלי משרד החוץ השודי, 1974, עמ' 96-98, 101, 103-105. 15
- שם, שם, עמ' 158-161, 12, 9, 8, 6, DN, 15 בדצמבר 1975; SD, 6, 9, 10 בדצמבר 1975. 7 בינוואר 1976, GP, 1976, 9 בדצמבר 1975; Arbetet, 8 בדצמבר 1975, New York Times, 1975, 6, 9, Expressen, 8, 9 בדצמבר 1975; Aftonbladet, 9 בדצמבר 1975, 14 בדצמבר 1975; ניו-יורק דייל, ניוו, 15 בינוואר 1976; סוכנות הדיעות היהודית, 9 בדצמבר 1975. 16
- מטכלי משרד החוץ השודי, 1976, עמ' 40-46, 163-168; על המשמעות המדינית של הבחירה לרשותות
המקומית בשטחים ראה גם: רבין, פנס שרות, כרך שני, עמ' 521-522. 17
- מטכלי משרד החוץ השודי, 1976, עמ' 153-155. 18
- שם, שם, עמ' 182-187, SD, 15 בדצמבר 1975. 19
- Rikardsson, *The Middle East Conflict in the Swedish Press*, pp. 11-14, 100-106, 174-182, 212. 20
- Bjereld, *Svensk Mellanosternpolitik, 1947-1985*, pp. 248-252, (English Summary: Swedish Middle East Policy, 1947-1985). 21

- .5 ממשלה חוקאליציה, אוקטובר 1976 - אוקטובר 1982.
- 1 מסמכיו משרד החוץ השוודי, 1976, עמי 65-70, 171-172, 176-178; אהתshaמי, אולוֹף פאלמה וחותורה-התיכון,
עמ' 286.
- 2 מסמכיו משרד החוץ השוודי, 1976, עמי 172-173.
- 3 מסמכיו משרד החוץ השוודי, 1976, עמי 173-175.
- 4 מסמכיו משרד החוץ השוודי, 1977, עמי 109-116, 189-258; שנותן ממשלה ישראלי, תשלה',
עמ' 150.
- 5 מסמכיו משרד החוץ השוודי, 1978, עמי 293-295.
- 6 שם, עמי 292-293, 295-296.
- 7 SD 22 באפריל, 11, 12, 13, 14, 18 במאי 1978, 8, 13, 13, 18 במאי 1978, Expressen; GP, 11 במאי 1978, 13 במאי 1978, Arbetet; DN, 1978, 12, 13, 13, 12, 11, 11, 11, 13 במאי 1978, שנותן ממשלה ישראלי, תשלה',
עמ' 152.
- 8 מסמכיו משרד החוץ השוודי, 1979, עמי 155, 156-167; שם, 1980, עמי 93-94, 176-178.
- 9 שנותן ממשלה ישראלי, תשלה', עמי 146.
- 10 מסמכיו משרד החוץ השוודי, 1981, עמי 147-150, 150-157; שם, 1982, עמי 31-32, 183-184; חילטנויסט, מדיניות פילומן
הנסק של שחיה, עמ' 12.
- 11 Västerbottens Kuriren, 2 בפברואר 1981, Expressen 16 ביוני 1981.
- 12 SD, 29 באפריל 1982, ST, 29 באפריל, 4 במאי 1982, Jerusalem Post, 29, 30 באפריל 1982.
- 13 מסמכיו משרד החוץ השוודי, 1982, עמי 55-56, 184-185, 185-186; שנותן ממשלה ישראלי, תשלה', 181.
- 14 SD, 11, 14, 16, 20 ביוני 1982; DN, 11, 14, 16, 17 ביוני 2 ביולי, 8 באוגוסט, 21 בספטמבר, 3 באוקטובר 1982,
Expressen 19 ביולי 1982, ST, 18 באוגוסט 1982.
- 15 ST, DN, SD 1 בسبטמבר 1982.
- 16 מסמכיו משרד החוץ השוודי, 1982, עמי 32, 56.
- .6 חטפלגה חסוציאל-דמוקרטיבית חזורת לשלטון.
- .1 מסמכיו משרד החוץ השוודי, 1982, עמי 60-62, 185-190.
- .2 מסמכיו משרד החוץ השוודי, 1983, עמי 173-175.
- .3 מזרני, יחסיו ההיסטורי של ישראל, כרך שני, עמי 79-86.
- .4 SD, 15, 17, 19 בינוואר 1983; DN, 15, 16, 18, 19, 25 בינוואר 1983, Aftonbladet, 19, 22, 24 בינוואר 1983
;1983, ST, 17, 19 בינוואר 1983; Arbetet, 20, 28 בינוואר 1983; Expressen, 19, 22, 24 בינוואר 1983, GP, 19 בינוואר

- .1983, 27 בינויוואר, *Dagen*, 5 מזרוני, יחס הטען של ישראל, ברך שמי עמי 343-340.
- .6, 6 במאטס, *GT*, 15 בפברואר 1983, 6 מזרס, 19 במאטס 1983, 7, 7, 25 במאטס 1983, 8, 8, 31 במאטס 1983, 9, 9, 6 באפריל 1983, 10, 10, 7 באפריל 1983, 11, 11, 12, 12, 16 באפריל 1983, *Aftonbladet*, 18, *DN*, 2 במאי 1983; נתנו ממשלה ישראלי, תשמ"ג, 180.
- .13, 13, מסמכיו משרד החוץ השוודי, 1984, עמי 18-24, 64-60, 170.
- .14, 14, 8, *SD*, 6 ביולי 1982, 19 באפריל 1984, 4, *GT*, 5 באפריל 1984, *UNT*, 7 באפריל 1984, *Dagen*, 8 באפריל 1984, *DN*, 23 במאטס 1984, 19, מסמכיו משרד החוץ השוודי, 1984, עמי 169-170.
- .15, 15, 15, 19 באפריל 1985, 22, *DN*, 21, 21, 22 נפברואר 1985, *Dagen*, 22 נפברואר 1985, *Expressen*, 22 נפברואר 1985, *Expressen*, 23 נפברואר 1985, *Israel Today*, 12 במאטס 1985, *Jerusalem Post*, 22 במאטס 1985, מסמכיו משרד החוץ השוודי, 1985, עמי 229.
- .16, 16, מסמכיו משרד החוץ השוודי, עמי 204-208 (מענין לעזין כי משרד החוץ השוודי נמצא לנכון לכלול נאום זה בקובץ מסמכים העוסק במדיניות חוץ).
- .17, 17, 23 בינוי 1985; נתנו ממשלה ישראלי, תשמ"ה, עמי 190.
- .18, 18, מסמכיו משרד החוץ השוודי, 1985, עמי 233-230.
- .19, Kirwin, "Sten Andersson Talking Softly". March 1989. pp. 51-54.
- .20, חזניות, המדיניות השוואתית במאח-ה-20, עמי 170-171.
- .21, .21, 14 במאטס 1986, *Jerusalem Post*, 17, *SD*, *DN*.
- .22, 22, נתנו ממשלה ישראלי, תשמ"ג, עמי 172, *DN*, 30 במאי 1986.
- .23, 23, 18, 18 בנובמבר 1986, *SD*, 17, 17, 19 בנובמבר 1986, *DN*, 18, 18 בנובמבר 1986, *SkD*, 19 בנובמבר 1986, *Dagen*, 19 בנובמבר 1986.
- .24, 24, מסמכיו משרד החוץ השוודי משנת 1986 ואילך טרם פורסמו בספר. הם מופצים על-ידי משרד החוץ בשוטוקחולם.
- .25, 25, 9, *Expressen*, 5 באוקטובר 1987, *Broderskap* (שבועון של המפלגה השוויאל-דמוקרטי), מס. 41, באוקטובר 1987.
- .26, 26, 4 בנובמבר 1987, *Jerusalem Post*.

.27	מעריב, 19 בפברואר 1988.
.28	DN, SD, 8, 9, 10 במרץ 1988; Expressen, 9 במרץ 1988; Dagen, 10 במרץ 1988; שנותון ממשלת ישראל, תשמ"ט, עמי 202.
.29	Jerusalem Post, 11 במאי 1988 מעריב, 27 במאי 1988.
.30	Nordquist, <i>Conflicting Peace Proposals</i> , pp. 2, 37.
.31	Dominique, <i>Israelbevakningen i Fyra Svenska Morgontidningarnas Faktagranskning</i> .
.7	ביקור רפואי בשטוקholes ולהארווין.
.1	SD, 9, 8, 20 בינואר 1989; DN, 8 בדצמבר 1989; International Herald Tribune, 18-17 בדצמבר 1988; הארץ, 1 בינואר 1989; Jerusalem Post, 22 בינואר 1989. כתבות המתארות את הנסיבות שהובילו לפגיעה בשטוקholes וחמצאים טהורם שקיימו במקביל עם גירוי שלץ ראה: הארץ, 14, 21 בדצמבר 1988; חדשות, 23 בדצמבר 1988. ב-11 בדצמבר 1989 פרסם אחד מן היחודיים אמריקנים שנפשו עם רפואי, מנהס רוזנzapט, מאמר בשבועון ניוויזיק בו תבע את אכזתו על אי-AMILIO חתקות שתלה ב甫פהה בעקבות הפגיעה בשטוקholes. שותפיו למשחת מתחו עליו ביקורת בשל פרסום המאמר. Jerusalem Post, 2 בינואר 1990. על חלקו של אנדראסון בשינוי ניתוחו של רפואי ראה גם שף ויערין, אונטיאדזה, עמי 307-309. גירוטה, חזריות משוה, של אנדראסון עצמו ראה SD, 21 באוקטובר 1991.
.2	GP, 5 בפברואר 1989.
.3	דין-ענת אהרון (ישעיהו בן פרותה), 17 במרץ 1989; הארץ (עקבא אלדר), 17 במרץ 1989; Jerusalem Post, 17, 21 במרץ 1989; מערכ (שמעאל שבב), 17 במרץ 1989.
.4	Post (יורם קסל), 21 במרץ 1989 (מנחם שלח), 3 באפריל 1989; DN, 4 בינוי 1989.
.5	ארץ, 30 במרץ 1989; Jerusalem Post, 1989 (מנחם שלח), 21 בינוי 1989; Rädda Barnen (Swedish Save the Children), Children as Targets.
.6	Express, 20 בינוי 1989; DN, 21, 20, 21, 20, 18, 13, SD, 1989; GP, 1989; 20 בינוי 1989; DN, 1989; sen 20 בינוי 1989; Dagen, 21 בינוי 1989.
.7	DN, 16 באפריל 1989; הארץ, 2 בובנובember 1989; הארץ (אורן ניר), 22 בדצמבר 1989, 15 בינואר 1990.
.8	DN, 18 בנובמבר 1989.
.9	Expressen, 3, 2, 4 בינוי 1990.
.10	SD, 20 במרץ 1990; הארץ, 20 במרץ 1990; מערכ, 30 במרץ 1990.
.11	DN, 17 באפריל 1990.
.12	Aftonbladet, 5, 6, 8 במאי 1990; DN, 5, 8, 6, 5, Dagen, 1990; GP, 8 במאי 1990; 8 במאי 1990; Expressen, 11 במאי 1990; 11 במאי 1990.

13. הארץ (יזור באר, "מגיני חילדיים"), 24 במאי 1990.
14. DN, 18, 18, GP, 18, Expressen, 20 במאי 1990; Aftonbladet, 21, 20 במאי 1990;
15. Dagen, 19 במאי 1990.
- DN, 22, 23, 25, 29, 29 במאי 1990; SD, 22, 23, 29, 29 במאי 1990; GP, 25, 25 במאי 1990; Dagen, 25, 25, 29, 29 במאי 1990.
16. ראיות אחריות, 20, 21, 22, 22, 29, 29 במאי 1990; משגב, 21, 23, 23, 22 במאי 1990; Jerusalem Post, 1990, 20, 21, 22, 23, 23, 23, 22, 21, 20, 30 במאי 1990; הארץ, 20, 21, 22, 24 במאי 1990.
17. Nilsson, "Swedish Foreign Policy in the Post Palme Era." pp. 25-33.

מקורות

מסמךדים ותעודות שוודיות

מסמךדי משח"ח בשוויה

Documents on Swedish Foreign policy. Ministry for Foreign Affairs, Stockholm.

מבחן מסמכים ורשמיים המתפרנסים מדי שעת, מאז 1950, על ידי משרד החוץ השוודי וכוללים לאומיים, חוץ מהרטויות וטוויב. אין כלולים בהם תכניות או מסמכים מטוויבים.

מסמךדים ותעודות ישראליים

גוך המדינה - תעוזות מדיניות וdiplomatic, דצמבר 1947-מאי 1948. גדרה יונב (עורך). הארכיון הציוני
המרכזי, ירושלים, תש"ט.

גוך המדינה - תעוזות למדיניות החוץ של מדינת ישראל, ירושלים.

פרק ראשון, 14 במאי-30 בספטמבר, 1948. יהושע פרוינדליך (עורך). תשמ"א.

פרק שני, אוקטובר 1948-אפריל 1949. יהושע פרוינדליך (עורך). תשמ"ב.

פרק שלישי, דצמבר 1948-יולי 1949. ימיימת רוזנטל (עורכת). תשמ"ג.

פרק רביעי, מאי-דצמבר 1949. יהושע פרוינדליך (עורך). תשמ"ה.

פרק חמישי, 1950. יהושע פרוינדליך (עורך). תשמ"ח.

לכל חכרכים הניל יש כרכים משלימים באנגלית.

Medzini, Meron (ed.). Israel's Foreign Relations, Selected Documents. Ministry for Foreign Affairs, Jerusalem.

Volume one. 1947-1974. 1976

Volume two. 1947-1974. 1976

Volume six. 1979-1980. 1984

פרוטומיטים כלליים

- איש שלום, מיכאל. מסע נצרים לארכ' ישראל. עם עובד ודבר, תל-אביב 1965.
- אלתרמן, נתן. הטוור השבטי. הקיבוץ המאוחד, תשל"ג-1973.
- בנארית, יהושע. עיר בוראי התקופות. כרך ב, יד יצחק בן-צבי, ירושלים, תשל"ט.
- בן-אשר, א.א. יהדי הארץ 1948-1953. עיינות, תל-אביב, תשס"ג.
- כוגוריון, דוד. בהלחם ישראל. הוצאה לאור-ישראל, תש"ב-1952.
- בר-זוהר, מיכאל. בנ-צוריון. חלק ב, עם עובד, תל-אביב, 1977.
- בר-פורת, ישעיהו. שיחות. ידיעות אחרונות ועתונים, ירושלים, 1981.
- גביש, דב. לילות חמשת חמוץ החמוץ וצלמייה. ספר זאב וילנא, כרך א, הוצאה אריאל, ירושלים, 1984.
- גיות, מרדכי. תהליכי השלום (1969-1977). יד טבנקון, הקיבוץ המאוחד, תשמ"ד-1984.
- זרין, משה. אבני דרך. ידיעות אחרונות ותל-אביב, 1976.
- הורוביץ, דוד. שליחות מדינה נלדת. שוקן, ירושלים ותל-אביב, תש"ב-1951.
- ולנא, זאב. ירושלים בירת ישראל. אחיעבר, ירושלים, 1974.
- טוכמן, ברברה. והתני"ץ והחרב - אנגליה וארץ ישראל. זמורה, ביתן, תל-אביב, 1987.
- הייל, נ. הצלת היהודים בדינה - דמוקרטיה שעמלה במבחן. הוצאות ספרים ע"ש ייל מאגנס, ירושלים, תשכ"ז.
- ליוי, מרדכי. "מסע לארכ' ישראל. שני מכתבים של חתיאולוג השודי מיכאל אנמן (1712)". קתדרה 53, תשרי תש"ין-טפטember 1989.
- מרו, יהנן. האם היה זה לשואג ספרות פועלם, תל-אביב, 1988.
- טריאו, מортון ח. "בעיותה של קהילת יהודיה שודית". נס"ר 4 (87). כסלו תשל"ז-דצמבר 1976.
- נו (ניישטט), מלך. בראשית ובמשך למדינת ישראל. הוצאות ספרים מ. נוימן, ירושלים ותל-אביב, תש"ט-1958.
- רכין, יצחק. פקס שירות. כרך שני, ספריית מעירוב, תל-אביב, 1979.
- שור, נתן. "שליחיו של קרל ח-12 לארכ' ישראל". ספר וילנא, כרך א, הוצאה אריאל ירושלים, 1984.
- שרות, משה. בשער האומות 1945-1949. עם עובד, תל-אביב, 1948.

Ahlmark, Per. "The Crime was silence". *Inside Sweden*, Stockholm, No. 2, 1990.

Andersson, Ingvar. *A History of Sweden*. Weidenfeld and Nicolson, London, 1956.

Anger, Per. *With Raul Wallenberg in Budapest. Memories of the War Years in Hungary*, Holocaust Library. New York, 1981.

Ben-Yaakov, "The Assassinations of three Swedes-Bernadotte, Hammarskjöld and Palme".

The Jerusalem Post, October 4, 1988.

- Åström, Sverker. *Sweden's Policy of Neutrality*. The Swedish Institute, Stockholm, 1987.
- Bjereld, Ulf. *Svensk Mellanosternpolitik. En Studie av Sveriges agerande och Stallningstaganade gentemot konflikten i Mellanostern 1947-1985*. Carlsons Bokforlag. Stockholm, 1989.
- Carlgren, W.M. *Swedish Foreign Policy During the Second World War*. Ernest Benn, London, 1977.
- Dahlgren, Hans. "A Century of Social Democratic Foreign Policy." *Inside Sweden*, Stockholm, No. 2, May 1989.
- Dominique, Stefan. *Israelbevakningen i Fyra Svenska Morgontidningar - en Factagranskning*. Naringslivets Media Institute, Rapport. Stockholm, January 1989.
- Ehteshami, Anoushiravan. "Olof Palme and the Middle East" In: Kofi Buenor Hadjor. (ed.). *New Perspectives in North-South Dialogue*. I.B. Tauris & Co., London, 1988.
- Elazar, Daniel J. *People and Polity*. The Organizational Dynamics of World Jewry. Wayne State University Press, Detroit, 1989.
- Elliasson, Jan. *Sweden and International Mediation*. Ministry for Foreign Affairs, Stockholm, 1989.
- Eytan, Walter. *The First Years. A Diplomatic History of Israel*, Simon and Schuster, New York, 1958.
- Fredriksson, Gunnar. *Olof Palme*. The Swedish institute, Uppsala, 1986. Reprinted in Kofi Buenor Hadjor. *New Perspectives in North-South Dialouge*, I.B. Tauris & Co., London, 1988.
- Gazit, Mordechai. "American and British Diplomacy and the Bernadotte Mission". *The Historical Journal*, 29, 3 1986.
- Hadenius, Stig. *Swedish Politics During the 20th Century*. The Swedish Institute Boras, 1988.
- Hadjor, Kofi Buenor. (ed). *New Perspective in Norg-South Dialogoue*. Essays in Honour of Olof Palme, I.B. Tauris & Co, London, 1988.
- Hirdman, Sven. *Sweden's Policy on Arms Exports*. Ministry for Foreign Affairs, Stockholm, 1989.

- Holmberg, Göran. *Tre Premiärministrar om Israel, Krigen och freden*. Levi Eshkol, Golda Meir och Yizhak Rabin, Raben & Sjögren, Stockholm, 1975.
- Huntford, Roland. *The New Totalitarians*. Stein and Day, New York, 1980.
- Hyltenius, Carl-Magnus. *Swedish Disarmament Policy*. The Swedish Institute, Uppsala, 1988.
- Jacobson, Max. *The Diplomacy of the Winter War. An Account of the Russo-Finnish War, 1939-1940*. Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts, 1961.
- Jansson, Sven B.E. *Runes in Sweden*. Gidlunds, Varnamo, 1987.
- Jervas, Gunnar. *Sweden Between the Power Blocs. A New Strategic Position?* The Swedish Institute, Uppsala, 1986.
- Kirwin, Joe. "Sten Andersson Talking Softly". *Scanorama*, vol 19, No. 3, March, 1989.
- Klintberg, Bengt, af. "The Swedish Wanderings of the Eternal Jew." In Galit Hasan Rokem and Alan Dundes, *The Wandering Jew*, Essays the interpretation of a Christian Legend. Indiana University Press, Bloomington, 1986.
- Koblik, Steven. *The Stones Cry Out. Sweden's Response to the Persecution of the Jews, 1933-1945*, Holocaust Library, New York, 1988.
- Matthews, Ron. "The Neutrals as Gunrunners." *ORBIS*, Vol. 35, No. 1 Winter 1991.
- Meir, Golda. *My Life*. Stematzky's Agency. Jerusalem-Tel Aviv, 1957.
- Narrow, Morton H. "Sweden." *Sh'ma*, a journal of Jewish Responsibility. 13/244. December 24, 1982.
- . "Zionism in Sweden". *Nordisk Judaisk*, nr. 2, 1981.
- Nilsson, Ann-Sofie. "Swedish Foreign Policy in the Post Palme Era". *World Affairs*, Vol. 151, No. 1, Summer 1988.
- Nordquist, Kjell-Ake. *Conflicting Peace Proposals. Four Peace Proposals in the Palestine Conflict Appraised*. Department of Peace and Conflict Research. Uppsala University, 1988.
- Palmlund, Thord. "Swedish Development and Foreign Policy". In: Kofi Buenor Hadjor. (ed.). *New Perspectives in North-South Dialogue*, 1988.
- Persson, Sune O. *Mediation and Assassination: Count Bernadotte's Mission to Palestine, 1948*. Itacha Press, London, 1979.

- Rabie, Mohamed. "The U.S. - PLO Dialogue: The Swedish Connection". *Journal of Palestine Studies*, Vol XXI, No. 4, Summer 1992, Issue 84.
- Segerstedt, Torgny. *Marcus Wallenberg - A Picture Biography*. Gullers Pictorial AB, Stockholm, 1982.
- Shachar, Nathan "En Röst i Välden - Eller Två?" *Moderna Tider*, Nr. 4, Stockholm, Februari 1991.
- Shirer, William L. *The Challenge of Scandinavia*. Norway, Sweden, Denmark and Finland in Our Time. Little, Brown and Company, Boston, 1955.
- Strindberg, August. *En Bla Bok. Avdelning II, Avdelning III*. Albert Bonniers forlag, Stockholm, 1908.
- . *מלח שושית* Världs-Sprakens Rotter. Albert Bonniers Forlag, Stockholm "Swedish Foreign Policy". *Facts Sheets on Sweden. FS 10*. The Swedish Institute, Stockholm, 1987.
- Swedish Institute of International Affairs. *Report by a Special Study Group of Sweden* and the United Nations. Prepared for the Carnegie Endowment of International Peace, Manhattan Publishing Company. New York, 1956.
- Rädda Barnen (Swedish Save the Children). *Children as Targets. A Report on Military Violence Against Children in the Occupied Territories* in 1988. Stockholm, February, 1989.
- Rikardsson, Gunnar. *The Middle East Conflict in the Swedish Press* (A content analysis of editorials in three daily newspapers, 1948-1973). Esselte Stadium, Stockholm, 1978.
- Wahlbäck, Krister. *The Roots of Swedish Neutrality*. The Swedish Institute, Uppsala, 1986.
- Zettersteen, K.V. "En Hebreisk Inskrift i Vendel". *Upplands Fornminnes-förenings Tidskrift*, H. XXXVI. Bd. 8. Uppsala, 1921.
- [ק.ו. ציטרסטון, "חשיבות עכירות ב-ונדל"]
- Zitomersky, Joseph. "The Jewish Population in Sweden, 1780-1980: An Ethno-Demographic Study". *Acta Universitatis Upsaliensis* 6. Uppsala, 1988.

עתונים וכותבי עת שוודים

Aftonbladet
Arbetet
Broderskap
Dagen
Dagens Nyheter (DN)
Expressen
Göteborgs-Posten (GP)
Göteborgs-Tidningen (GT)
Skanska Dagbladet (SKD)
Stockholm Tidningenka (ST)
Svenska Dagbladet (SD)
Sydsvenska Dagbladet (SyD)
Tempus
Upsala Nya Tidning (UNT)
Västerbottens-Kuriren (VK)
Vestmanlands Läns Tiding (VLT)

חומר חולוני מ-15 הספרים והמאמרים בשוחית תורגם עברוי על ידי גבי בריטס סדרברג, מתרגם של שגרירות ישראל בשtokholm זה שנים רבות, ועל כך תודות לה.
תרגומים יומיים לאנגלית של העיתונות השוודית נערכitos ועשרות שנים גם על ידי שגרירות חבריה בשtokholm, ובורה פרטיה בשם Swedish Digest.

עיתונים אחרים

International Herald Tribune	אינטראנסיון הראל טריביון
The Jerusalem Post	ג'רוזלם פוסט
	הארץ
	חדשות
	דיוקן אחרונות
Israel Today	ישראל היום
	מעריב
The New York Daily News	ניו יורק דייל ניוו
The New York Times	ניו יורק טיימס
Jewish Telegraphic Agency (JTA)	סוכנות הדיעות היהודית

פרסומי מדיניות - מכוון לאונרדו דיוויס

מאר אביזן היבטים עיקריים ביחסו 'ישראל-ארה"ב' בשנת ה-50 (אפריל 1982)

גבי ספר יחסיו פטרוון וקליננט: תלות ישראל באראה"ב (ינואר 1986)

שנון צופר מנהם בגין בוועידת קמף-דיוויד: פרק בדיפלומטיה חדשה (מאי 1986)

ט. זילר הסכמי קמף-דיוויד והקשרם המדיני (אוקטובר 1987)

אריה עוזע אש"פ באפריקה (דצמבר 1987)

יושפט חרבבי עיקרי הסכם בין ישראל לעرب (ינואר 1988)

אמירטס ענבר תפיסת המלחמה של העליית הפליטית בשנת ה-80 (פברואר 1988)

מתי שטיינברג מכותב אל קופט: זרים בחשיבה הלאומית הפלסטינית (אוגוסט 1988)

מנחם קלין דו-שיח ושברו: יחסיו ירדן- אש"פ 1988-1985 (ספטמבר 1988)

אריאל, שטיינברג, קלין הלהה למשה: זרים פונדמנטליים לנכח בעיות אゾרנו (יולי 1989)

מנחם קלין ומתי שטיינברג העולם הערבי בשנת ה-80 (מרס, 1990)

מייכאל אגורסקי קשרי הסחר בין ברית-המועצות לבין ארצות המזרח-התיכון (יולי, 1990)

יצחק שיחור סין והארגון לשחרור פלסטין: עליות ומורדות (פברואר, 1991)

S. N. Eisenstadt The International Repercussions of the Lebanon War (1986)

Simon Benninga The Equilibrium Pricing of Exchange Rates and Assets When Trade Takes Time (October 1987)

Abraham Ashkenasi Israeli Policies and Palestinian Fragmentation (1988)

Ephraim Ahiram The Impact of the Decline in Oil Prices on the Confrontation States (August 1988)

Susan Hattis Rolef Israel's Anti-Boycott Policy (February 1989)

Jay Rothman Developing Pre-Negotiation Theory & Practice: Project on Pre-Negotiation Update (May 1989)

Abraham Ashkenasi Palestinian Views About Jerusalem (May 1989)

Ilan Greilsammer European Sanctions Revisited (July 1989)

Rivka Yadlin Egyptian Opposition: The Boundaries of National Consensus (August 1989)

Gordon Fellman Peace in the World or the World in Pieces (September 1989)

Simon Benninga and Guenter Franke "Closet Dollars" and Taxes (December 1989)

Abraham Ashkenasi Opinion Trends Among Jerusalem Palestinians (February 1990)

Arye Oded Africa, the PLO and Israel (March 1990)

Leopold Yehuda Laufer Western Europe and the Palestinians: The Socio-Economic Dimension (May 1990)

Jay Rothman A Pre-Negotiation Model: Theory and Training (June 1990)

Giora Goldberg, Gad Barzilai & Efraim Inbar The Impact of Intercommunal Conflict: The Intifada and Israeli Public Opinion (February 1991)

Michael Beenstock The Reintegration of Eastern Europe Into The World Economy (November 1991)